UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Condictio[n]e causa data, & causa no[n] sequuta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

ctionis, licet hic agatur actione ſtricti iuris, vt furti, vel condi-
ctione furtiua, ⁊ intelligit in homine ſubtracto, tenẽdo opinionẽ
Gua. in l. actionib⁹. §. plane. ſ. e. Et qđ hoc ſit ſpeciale in hoïe, re
probaui vobis ibi. Ideo alij dicunt, ꝙ hic loquit̃ de iuramento
in litẽ, qđ eſt veritatis. Tu dic, qđ aut intelligas qđ hic agatur
actione furti, ⁊ tunc cum ab ipſo initio petatur quantitas, ſ. du-
plum vel quadruplum, non pōt deferri iur̃m in litem, qđ eſt affe
ctionis, vt l. nũmis. ſ. eo. Item q: ibi non precipit̃ parti, vt reſti
tuat rẽ, ⁊ ideo non pōt eſſe illa contumacia, que inducit arbitriũ
iudicis ad deferendũ tale iur̃m affectionis, ſed propter dolũ ad
uerſarij, ⁊ propter difficultatem probōnis, ſi res ſubtracta non
apparet defertur iur̃m veritatis, vt l. nũmis. in fi. ⁊ l. in actioni-
bus. §. plane. ſ. eo. ⁊ l. ſi qñ. C. vnde vi. cum ſi. Sed ſi intelligis ꝙ
hic agatur ꝯdictione furtiua, tunc ſi poneres reum condẽnatũ,
ad rem reſtituendã, ⁊ contẽneret, tunc iuraretur in litem, qđ eſt
affectionis, vt l. qui reſtituere. in fi. ſ. de rei ven. Sed ſi poneres
ſpẽm ſubtractam perẽptam ante ſñiam, abſq; dolo, tũc ceſſaret
iur̃m affectionis. d. l. arbitrio. §. j. ⁊ haberet locum iur̃m verita-
tis, vt hic, q: dolus arguitur, ⁊ eſt difficultas ꝓbationis, vt l. in
3 actionib⁹. in fi. ſ. e. ¶ † Quero, quid[b] ſi in iur̃o adijcit̃ pluriſue,
b an vitietur? Videtur ꝙ ſic, q: hec lex vetat. ergo, ⁊c. l. nõ dubiũ.
C. de legi. Contrarium eſt verum. Illud. n. qđ hic đr, eſt vt oñda-
tur, iurantem non eſſe periurũ, q. d. ſi non adijciatur, pluriſue, vi
debatur prima facie periurus: q: iurauit de minori quam eſſet,
qđ tollit Iuriſconſultus, qm̃ quod pluris, ⁊c. Et per hoc dico
4 quod † ſi teſtes fuerunt ſolũ examinati ſuper articulo ꝯtinente,
ꝙ res valebat centum poſtea ſi poſt publicationem fieret arti-
culus, qđ res valet cẽtum ⁊ quinquaginta, teſtes poſſent adhuc
examinari. Non. n. articuli ſunt contrarij imo omnino diuerſi, q:
poteſt eſſe vnum, ⁊ aliud. Decretiſte habent hũc caſum extra de
teſtib. cap. de teſtibus. ⁊ ibi gl. ⁊ cap. cum cauſa que inter econo-
c mum. eo. tit.[c] Per hanc legem pōt determinari qđ † de teſte, qui
5 dixit, vidi eum poſſidere decem annis, ⁊ plus. quam tangit gl. in
l. ab hoſtibus. §. ſed qđ ſimpliciter. ſ. ex qui cau. ma. ⁊ per Gul.
in l. ⁊ ſi poſt tres. ſ. ſi quis cau. quod talis adiectio nihil opera-
tur, q: qñ aliquis interrogatur, vt aliquid reddat certum, iſta
adiectio, ⁊ plus, tanquam incerta nil operatur, vt hic. In aliis
vero diſpōnibus poſſet aliquid operari, vt d. l. ⁊ ſi poſt tres. ⁊ de
verb. ſignifi. l. hec adiectio. ⁊ l. cum filius. §. pater. ĩ. de leg. ij.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Cum furti. Iſte tex. facit, ꝙ ſi duo teſtes ſunt, quorum
vnus dicat aliquã ſummã, alius vero dicat vltra, ꝙ non ſunt con
trarij. De quo vide Alex. conſi. ccxix. col. j. vol. ij. ⁊ remiſſiue per
eũ in l. qui quartã. ĩ. de lega. j. De duob⁹ teſtib⁹ vno plus altero
referentibus. vide Are. conſi. xxxvj. Iaſ. in l. cum antiquitas. de
teſta. Are. in ſimili cōſi. lx. Iaſ. l. ij. C. de bo. poſ. Alex. conſi. xix.
col. fi. vol. ij. ⁊ conſi. xlvij. vol. ij. ⁊ vide addit. ad Panor. c. licet ex
quadã de teſti. in addi. inci. an teſtes. ⁊ vide Imol. ⁊ Fe. in c. cum
tu. in verſi. ſecũdo no. de teſti. ⁊ Signo. conſi. ccxliij.
b POMA. ¶ Quero quid. Vide Alex. conſi. lxiij. vol. ij. ⁊ in ma-
teria vide per Alex. in d. l. qui quartam. de leg. j.
c POMA. ¶ Per hanc. Limita vt per Geor. Natam in repet.
Cle. ſepe. de ver. ſign. Alex. conſi. cviij. vol. ij. Imol. conſil. lxxxiij.
in fi. ⁊ conſi. cv. in fi. Car. conſi. cvij. Aret. conſi. cij. ⁊ Soci. conſil.
cxviij. vbi loquitur in dictione, aliquantulum.

LEX X.

In inſtrumentis. Contra non exhiben † tem inſtrumenta iuratur in litem. h. d.

LEX XI.

1 Iuramentum in litem ex cauſa retractatur, tex. qua. nu. 3.
2 Iurare in litem an quis neceſſario cogatur.
4 Eſtimatio rerum futurarum in criminalibus non ꝓbatur iur̃o.
5 Iuramentum in ciuilibus facit plenam probationem, in crimi-
nalibus facit ſemiplenam.

1 De periurio. Iuramentum in litẽ † non re-
tractat̃, niſi ex cauſa. h. d. Di-
citur hic quod ex neceſſitate quis iurat in litem, que-
2 ro vtrum hoc † ſit verum? glo. dicit qđ ſic, non. n. poteſt
tale iuſiurãdum referri; habet ergo neceſſitatem, vel iurare vel
a lite diſcedere. Ego dico qđ quis non habet neceſſe iurare, vel a
lite diſcedere, poſſet. n. aliquis dicere, volo probare per teſtes.
Hoc probatur in l. ſemper. §. in hoc interdicto. in fi. quod vi aut
clam. cũ gl. in verbo iudicis. in §. cum aũt. ibi ſeq. Cum. n. hoc iu-
ramentum ſit inductum in fauorem eius cui defertur, pōt illi re
nũtiare, ſecus in iur̃o iudiciali. In eo. n. habet neceſſe iurare, vel
referre, niſi recuſet ex cã, vt l. manifeſte. ſ. tit. j. Vertitur. n. in il
lo etiam fauor deferentis qui litigare non vult. Nec obſtat tex.
qui hic dicit, ex neceſſitate, q: debet intelligi ꝙ hoc iuramentum
eſt introductum ex neceſſitate, hoc eſt propter neceſſitatẽ, ⁊ dif-
ficultatem probationis, vt in l. in actionibus in fi. ſ. eo. Vel dic
quod quandoq; quis cogitur iurare, vt tutor, vel curator non
dico de iuramento in litem, quod eſt affectionis, ſed de eo quod
eſt veritatis, vt no. in l. videamus. in prin. in glo. ſuper verſi. ad-
3 mittendam. Quero dicitur † hic in textu queri facile non ſolet,
quero ex qua cauſa poteſt retractari hoc iuramentum? dic vt
a in gl.[a] ¶ Vltimo quero vidiſtis in l. in actionib⁹. ſ. eo. ꝙ qñ ar-
guitur dolus rei, ⁊ eſt difficultas probationis iuratur de verita-
4 te in litem. Pone ſtatutũ huius † Ciuitatis imponit penam de
furto, ⁊ robaria ſecundum eſtimationem rei ſubtracte, nunquid
cum de furto ⁊ de robaria criminaliter agitur, ſufficit tale iura-
mentum ad probandum eſtimationem: quod videtur per l. cum
furti. Contrariũ eſt verum, q: in criminalibus requiruntur pro-
bationes luce meridiana clariores. Et iſta iuramenta que defe-
runtur in locum, ſeu defectum probationis non habent locum
b in criminalibus,[b] vt habuiſtis not. in l. iij. in prin. ſ. titul. j. ⁊ de
5 queſt. l. maritus. Fateor tamen ꝙ tale † iuramentum quod facit
plenam probationem in ciuilibus, faceret indicium ſufficiens
ciens ad torturam in criminalibus.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Vt in gl. Vide concordata p Feli. in c. dẽmum.
Sed credo etiam per limita. iij. de teſtib. ⁊ ibi per Ant.
b ¶ In criminalib⁹. Adde qđ decidit Io. An. in c. j. de homi.
vj. ⁊ Bal. in l. j. C. de reb. cre. ⁊ in l. preſcriptione. C. ſi contra ius
vtilit. publ. vbi dſcũt, ꝙ ſi ſtatuto cauet ꝙ de iniuria illata certo
generi perſonarum ſtetur iuramẽto offenſi, tale ſtatutum, quia
contra ius commune. l. omnibus. C. de teſt. habebit locum ſolum
quoad negotium principale, non quoad fundandam intẽtionem
iudicis, coram quo accuſatur forenſis tanquam ſortiatur ibi fo-
rum, ratione commiſſi delicti. Vnde cum l. ſi quando. loquatur
qñ ciuiliter intentatur iudicium, non debet extendi ad alium ca
ſum, cum illa diſpoſitio ſit exorbitans. Ang. tamen ⁊ Ro. contra
Bar. tenent, vt refert Alex. cuius predicta ſunt verba.

De condictione cã data, cã non ſequuta. Rub. [illegible]

¶ Quia dictum eſt ſ. de condictione certi generali, ſequitur vi-
dere de ſpeciali, ideo ponitur iſte titulus. Item ꝙ hic dicit de
condictione cauſa data, dicit gloſſ. ⁊ bene ꝙ ponitur improprie,
vt l. domus. in prin. ĩ. de condi. inde. ⁊ ibi videbitis.

LEX I.

1 Datum ob cauſam, cauſa ſequuta non repetitur, ſiue ſit ex-
preſſa tacite, ſiue expreſſe.
2 Conditionem implens quando videatur adire hereditatem.

1 Si ob rem. Dati ob cãz cauſa ſequuta
† ceſſat repetitio, ſecus ſi
cauſa non ſit ſequuta, ſiue fuerit expreſſa, ſiue ab
vtraq; parte tacite intellecta. h. d. cũ l. ſeq. In §.
a ſed ſi paręndi.[a] opp. de l. ſi repetendi. C. eo. ſol. ibi
cauſa tacite ab vna tãtũ parte fuit intellecta, hic
fuit tacite actum ab vtraq; parte, quia veniebat ex natura actio
nis. Adde qđ no. đ verb. ob. l. triticũ. Simile in l. non omnis. ſ. ſi
2 cert. pet. ¶ Secundo opp. dicitur hic † ꝙ implendo condõnem
non vr̃ quis adire hereditatẽ. Quod paret, q: poteſt repudia-
re. cõtra, vt l. iam dubitari. in fi. ĩ. de here. inſti. Sol. dicit gloſ. ibi
loquitur in filio ſuo, qui implendo condõnem ſtatim eſt ſuus he-
res, hic loquitur in extraneo. Probat̃ in l. cũ pupillus. ĩ. de cu-
di. ⁊ demõ. iſta ſolu. nõ eſt bona, habito reſpectu ad ius pretori
qđ ꝯceſſit beneficiũ abſtinẽdi ſuis. ĩ. đ acq. here. l. cũ bonis. Sed
bene eſt bona ſolu. habito reſpectu ad ius ciuile, ⁊ ideo ponitur
alia ſolutio, ⁊ vniuerſalior, tñ clarius dic aliquantulũ. Quedam
b eſt[b] conditio que conſiſtit in nuda voluntatis expreſſione, circa
ipſam ꝯditionem, tunc implendo conditionem videtur adire, vt
d. l. iam dubitari. in fi. Quandoq; conſiſtit cond. in re certa aliud,
⁊ tũc dic aut eſt certũ ꝙ impleuit conditionem animo adeundi,
⁊ habetur pro adeunte, vt hic: aut impleuit conditionem non ani
mo adeundi, ⁊ hoc conſtat, vel dubitatur quo animo fecerit, ha-
betur pro non adeunte, vt hic. Ita debet intelligi. ĩ. de acq. he-
re. l. cum bonis. ⁊ l. Antiſtius. ⁊ de condi. inſti. l. ſi quis ita ſcri.
* ibi not. facit quod no. de inoffi. teſta. l. qui de inofficioſo. Et p-
ſumitur de animo ex precedentibus, vel ſequentibus, vel etiam
ex verbis, vt ĩ. de acquir. rer. domi. l. naturalem autem. §. in ſi.
⁊ C. de codicil. l. nec codicillos. ⁊ de acqui. hereditate. l. cum ex
duob⁹. §. filius. Et qualiter probetur animus, dic vt nota. ĩ. ex
qui. cau. in poſ. ea. l. Fulcinius. §. quid ſit latitare. eſt glo. melior
de corpore iuris in l. ſi ſeruus plurium. §. fi. ff. de lega. j. Colligitur
autem poteſt animus ex circunſtantijs. Nam ſi hereditas eſt
opulẽta preſumitur animus adeũdi: alias, ſi ſit homo diligens
here-

⁊ hereditas ſit inops, preſumitur animo purificandi adire. arg. ſ. de probat. l. cum de indebito. §. j. Sed vbi nihil poteſt coniecturari, nõ pſumitur adire, qꝛ hereditas interdum eſt damnoſa. vt ſ. man. l. ſi hereditatem.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si parendi. Declara per Bar. in l. is cui. in prin. de condic. indebi.

b ¶ Quedam eſt. An inſtitutus ſub conditione, eam implendo videatur adire, vide hic aliquos maxime Jaſ.

LEX II.

Sed ⁊ ſi falſum. Gl. inducit hãc l. ij. ad qõ. de muliere, que dedit dotẽ viro, qñ matrimonium non cõſtabat de iure. De quo dic vt in l. j. C. eo. ⁊ in l. fi. ſ. de cõdi. ſine cauſa.

LEX III.

1 Datum ob cauſam, quando poſſit repeti ex penitentia.
2 Quaſi, eſt veritatis expreſſiuum.
3 Creditor in diem, poteſt petere quod caueatur ſibi.
4 Debitor in diem non tenetur cauere, quando eſt ei cautum per exceptionem.
5 Cautio mutiana preſtatur a volente.
6 [?] Agi quomodo poſſit vt fiat inſtrumentum de eo quod conuentum eſt.

Dedi tibi. Si pecunia datur, ne quis ad iudicẽ euocetur nõ põt repeti, licet de non vocãdo non caueatur, ſecus ſi ad iudicem qs vocetur. h. d. ¶ Opp. datum ob cauſam põt repeti
1 ex penitentia, vt no. ſ. proxi. §. ⁊ l. ſi pecuniam. in prin. Sol. Dicit gl. ideo hic nõ habet locũ penitẽtia, qꝛ res nõ eſt integra, de
2 di em pecuniã ne ad iudicẽ iretur quaſi decidi, ⁊ veritatis eſt expreſſiuum, qꝛ in veritate trãſegi, ⁊ decidi tecũ, ex quo pacto tibi adeſt pecunia, quã tibi dedi, ⁊ mihi adeſt exceptio, quã pactaſti mihi ex cõuẽtione, Ita vult dicere prima gl. ⁊ verũ ẽt in caſu pᵽoſito. Poſſumus etiam dicere ⁊ generaliᵒ loqui, qꝺ eſt ſpeciale in contractu tranſactionis qꝛ licet ſit contractus innominatus, nõ eſt locus penitentie. l. quãuis. C. de trãſac. Iſtã nõ ſequitur Ja. but. ſed primã. Uel poſſumus loqui largius ſiue ſit tranſactio, ſiue ſit aliud pactũ ſimplex, dũ tñ fiat cauſa finiẽ
a darũᵃ litiũ nõ eſt locᵒ penitentie, vt hic. l. quamuis. mõ habemᵒ primã gl. Quidã vero largius adhuc loquũt, ꝙ in omni pacto, qꝺ ſit cauſa liberationis, nõ eſt locus penitẽtie, vt ſ. l. proxi. §. j. qꝺ non placet. ¶ Uenio ad ſeq. gl. que op. ⁊ eius oppoſitiones nõ videntur adaptari ad tex. Nã in nulla parte huius l. dicit, qꝺ nõ debeat caueri, ſed dicitur, ꝙ ſi nõ cauetur, nõ põt cõdici, tñ ex hoc videt tex. innuere quod caueri non debet. Si em̃ hoc deberet caueri ex natura ꝯctᵒ, tacite hoc vr̃ actũ ab vtraq₃ parte, vt l. cũ quid. ſ. ſi cer. pe. ergo ſi nõ fieret, locus eſſet cõditioni. ſ. e. l. j. §. j. ⁊ ibi not. Ad iſtud ergo opponit, ⁊ vr̃ quod imo debeat caueri, vt l. in omnibᵒ. ſ. de iudi. Sol. Dicit gl. ibi loqt in dandis, hic in faciendis. * Et credo, qꝺ hoc voluit dicere prima ſol. gloſ. hic in verbo, cõditio ceſſat, que dicit, ꝙ ibi loquit in dandis, id eſt, in his bonis q̃ debent largiri, quaſi dicat, ꝙ hic loquit in ijs, que pendent ex ſolo actu corporis. Ratio, quia in primo caſu põt eſſe ſuſpicio in ſecũdo caſu non. * Mirabilis intellectus eſt illius legis in omnibus, nec lege pᵽbatur, imo eſt ꝯ
3 legem, que dicit indiſtincte quẽlibet creditorẽ in die poſſe petere cautionem, vt ſ. de priuileg. credito. l. ſi creditores. ⁊ l. in poſſeſſionez. ſ. ex quib. cau. in poſ. ea. videt etiam cõtra l. harum. ⁊ l. eg. ſ. ſi ſer. ven. ⁊ etiã cõtra l. inſulã. in fi. ſ. loca. vbi in facto cauet. Unde ſoluit gl. ſcꝺo qꝺ hic nõ fuit actũ expreſſe, qꝺ caueretur. Iſte intellectus eſt mirabilior, quã primus. Innuit em̃ qꝺ l. in omnibus. nõ habet locũ niſi in eo, qui tenet ad diem ex obligatione expreſſa. S₃ hoc videtur ꝯtra regulã d. l. cũ quid. ſi cer. pet. qꝛ tantũ valet tacitũ, quãtũ expreſſum, ⁊ ꝯ predictã regulã. l. ſi creditores. de priui. cred. Alij dicũt ꝙ hic loquitur in cõtractibus ſtricti iuris, ibi in bone fidei, Et hoc tenet glo. in aliquibus locis, vt d. l. in omnibus. ſ. de iudi. ⁊ l. ij. §. j. ſol. ma. quod eſt falſum. ⁊ contra d. l. ſi creditores. de priui. credit. ⁊ l. in
4 poſſeſſionẽ. §. j. qb. ex cau. in poſ. ea. ⁊ l. in omnibᵒ. Dic ergo qꝺ hic, iõ nõ d₃ caueri, qꝛ cautũ eſt debitori per exceptionẽ, quam h₃, vt l. j. §. ſi debitori. ſ. vt in poſſ. leg. facit qꝺ no. ſ. e. l. ſi pecuniam. §. plane in gl. in verbo, reſtitutum. ¶ Tertio oppo. de l. Mutiana. infra de condi. ⁊ demonſt. Sol. ibi loquitur in vltimis voluntatibus, hic in contractibus. Dicit gl. tene ergo, qꝺ
5 cautio Mutiana non habet locu₃ in ꝯctibus. Aliud ſentit gl. in l. ſiue apud acta. C. de trãſac. ⁊ ibi dixi, ⁊ dixi etiã in d. l. Mutiana. vbi gl. tangitur etiam de verb. obl. l. ſi ita ſtipulatus. tangitur etiam in l. j. C. de pact. in fi. gl. mag. Guliel. examinat, hec non eſt noſtra materia. Dic vt plene dixi in d. l. Mutiane. ta
6 men quantum ad propoſitũ dico, quod cautio Mutiana preſtatur a volente, vt habeat vim conditionis implete nõ aũt exigit ab inuito, ⁊ ita loquitur hic. Unde ſi pecunia non eſſet hic data creditori, ſed eſſet conuentum de dando ſibi, ne ad iudiciũ eatur, ⁊ ipſe vellet cauere de non eũdo, an cauendo videat implere contractũ ex parte ſua. Iſta eſt materia l. ſiue apud acta.
b C. de tranſac. ¶ Quarto opp.ᵇ de l. ſi pecuniam. §. plane repromittere. ſ. eo. Gl. dicit vt ibi, ⁊ bene, quia ideo hic non cauetur, qꝛ reo eſt cautum per exceptionem, vt dixi. ¶ Opp. extra gloſ.
7 ⁊ videtur quod ſemper poſſim agere, vt fiat mihi inſtrumentum de eo quod conuenit inter nos. l. ſicut datam. C. de lib. caue. ⁊ de fide inſtru. l. plures apochis. Solu. Si ego vellem peteri, vt mihi fiat inſtrumentum, in quo appareat, quod ego dedi tibi centum, ne ad iudicem iretur, hoc poſſet fieri p iura ꝯria, ſ₃ ſi peto vt caueas de nõ eũdo, hoc nõ poſſum vt hic. Ratio, quia hic plus peto, ſcilicet vt de nouo obligeris de non eundo ad iudicem, ſed in primo non peto ꝙ caueas de non eundo, ſed vt facias apparere inſtrumentum de eo quod actũ eſt. Dixi plene in l. ſi finita, §. eleganter. de dam. infe. Si tamen dictum inſtrumentum nolles facere, non credo quod ob hoc daret condictio ob cauſam. Nã quod de hoc facias inſtrumentũ, nõ fuit actu m tacite vel expreſſe, ſ₃ venit ex equitate ⁊ officio iudicis, meri o defectus illius cauſe hanc cõditionẽ nõ parit. Et hoc mõ eti ₃
c poſſemus intelligere l. iſtam. ⁊ ſecundum hoc, oĩaᶜ contraria, q̃ in gl. ſignantur, non facerent contra ea₃, quia poſito quod quis cogeretur ad cauendum, non cogit ideo, qꝛ tacite vel expreſſe fuerit actum. ¶ Ultimo quero, hic dicitur ꝙ ſi itur ad iudice₃ reus qui dedit pecuniam, poteſt repetere: quero an etiã poterit exceptionem obijcere: Reſpondeo, iſta eſt materia l. vbi pactum. C. de tranſac. que eſt multũ difficilis. Dic vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Cauſa finiẽdarũ. In tranſactione, ſiue alio quocũq₃ pacto ſimplici, quod ſit cauſa finiẽdarũ litiũ, vel liberationis, nõ eſt locus penitẽtie. An aũt iſtud vltimũ ſit verũ, vide Alex. hic. Conſidera tamen quomodo poſſit hoc procedere in oĩ pacto conuento, quod ſit litiũ minuendarũ cauſa, non enim video quomodo poſſit pecunia dari vt a lite diſcedat, ⁊ ſit trãſactio. Nec obſt. exemplũ ipſius Alex. hic, qꝛ ſi bene videris, continet repugnantiam. Unde cogita, niſi volueris ponere exemplũ in arbitramento. Aduerte tamen, ſi poſſit colligi aliquod exemplum extra not. per Bal. in l. j. in fi. ſ. de tranſac.

b ¶ Quarto opp. Licet iſta ratio gl. ibi, ⁊ Bart. hic, ſit bona, et in ſe vera, tamen nihil facit ad iſtũ tex. qui tex. hic dicit, ꝙ iõ hic non cauetur, nõ ratione de qua hic per Bar. ⁊ gl. ibi, ſ₃ iõ qꝛ de hoc nihil erat conuentum, quod etiam ſentit Bar. circa finem.

c ¶ Secũdum hec omnia. Ut patet in toto tit. quibus ad liber. procla. non licet. ⁊ toto tit. C. qui ad liber. perue. non poſſ.

1 Seruus qui datus eſt vt manumittatur intra certum tempus, quando poſt tempus ſit liber.
2 Pecunia ſi data eſt, vt ſeruus manumittatur per recipientem pecuniam quando poſt tempus efficiatur liber.
3 Pecunia ſi datur in ſacculo non numerata pro ſeruo manumittendo non eſt emptio.
4 Actio preſcriptis verbis poteſt appellari condictio, ⁊ eſt perſonalis.

§. Idem eſt ⁊ ſi. Si do pecuniam vt Stichũ manumittas, nõ põt repeti, qꝛ non cauetur de manumittendo, niſi fuerit actũ, ſed poteſt repeti, ſi dantẽ peniteat, vel non manumittatur, niſi qui debebat manumittere, caſu fuerit impeditus. h. d. ¶ Opp. quod iſte ver. ſed tibi. ſuperfluat propter precedentem. Sol. in prin. volebat repetere, qꝛ nõ cauebat. In ver. ſi tibi, volebat repetere, qꝛ nõ manumittebatur, vel ex penitentia. ¶ Secũdũ hoc opp. ad princ. ⁊ videtur ꝙ caueri debeat, vt l. ſi pecuniã. §. plane. ſ. e. Nec poteſt dicere ꝙ ei qui dedit pecuniã, ſit conſultũ per exceptione₃, ſecũdũ qꝺ dixi in prin. legis. Sol. ſi ponimus datũ vt Stichus manumittat ſimpliciter, nõ adiecta die vel cõditiõe, tũc dico, ꝙ nõ põt peti cautio, cũ ſit in poteſtate actoris petẽdi ſtatim qꝺ manumittatur, vt videbis no. ſ. l. proxi. Sed ſi ponamus quod fuerit actum de manumittendo ad die₃, tũc fateor quod poteſt peti cautio, ſi tamẽ nõ preſtatur, nõ inducitur cõdictio ob cau. qꝛ nõ petitur ex eo quod fuerit actũ tacite vel expreſſe, vt modo dixi in prin. §. ¶ Secundo oppo. ⁊ videtur ꝙ nõ ſit locᵒ penitentie, vt ſ. ea. l. in prin. Sol. vt ibi dixi. ¶ Tertio opp. ad ꝟ. quod ſi ita, ⁊ videtur quod ſibi contradicat. Dicit em̃ ꝙ nõ põt ante diẽ repeti, niſi peniteat. Nam repetendo vr̃ eum penitere. l. actione. in prin. pro ſocio. Sol. ⁊ aduerte, qꝛ hoc eſt valde ſubtile. Iuriſconſultus hic reſpicit mediũ, per quod in libello cõcludit, aut em̃ cõdico, qꝛ non manumiſiſti ante diẽ, ⁊ tũc ſuccũbã. Aut cõdico, qꝛ me penitet, ⁊ obtinebo. Tunc fateor qꝺ iſta penitentia probatur per iſtum libellum, ⁊ hoc videt ſentire gl.

¶ Itē oppo. dicitur hic quod poſt diem poteſt repeti. Contra
C. ſi man. ita fue. alie. l. ſi is. ⁊ j. eod. l. ſi pecuniã. §. j. in fi. §. Gl. ꝓ
ſolutione vacillat multum hic, ⁊ in contrarijs, ⁊ in l. naturalis.
1 §. at cū do. j. de ꝓſcri. verb. Tu tamen † ex omnibus, vt habeas
claritatē, ita dicas, Aut ego do tibi ſeruum meum, vt eum ma-
numittas intra certū tēpus, tūc aut fuit cogitatū de certo actu
manumittendi, ⁊ poſt diem non efficitur liber ex conſtitutione.
j. de verb. obl. l. qui Rome. §. Flauius. ⁊ ibi no. Aut nō fuit actū
de certo actu, ⁊ tunc efficitur liber, vt l. ſi pecuniam. §. j. in fi. j. e.
2 cum ſi. Aut non dedi † tibi ſeruum meū, ſed dedi tibi pecuniam
vt tuum manumittas, ⁊ tunc ego emi ſeruum tuū, ⁊ apud te di
miſi vt manumitteres, ⁊ tūc poſt tempus efficitur liber ipſo iu
re, ex cōſtitututione l. ſi is qui. C. ſi mancip. ita fue. alie. Aut nō
emi, ſʒ ſic ſimpliciter dedi pecuniã, vt manumitteres, ⁊ tūc poſt
tempus cōſtitutio non facit eū liberū, vt hic, ⁊ l. naturalis. §. at
cum do. j. de preſcr. ver. ⁊ l. nō omnis. in prin. ſ. ſi cer. peta. quic
3 quid ibi gl. dicat. † Aut dubitatur vtrum emerim vel non, tunc
aut dedi pecuniam non numeratam, ſed tanquam ſpeciē in ſac-
culo, ⁊ non fuit emptio ſerui. Ita loquitur hic ſecūdū vnã lect.
d. §. at cum do. aut dedi pecuniam numeratam, ⁊ tūc aut illa cor
reſpondet vero pretio ſerui, ⁊ ꝓſumit emptio. d. l. ſi is. Aut nō
reſpondet vero pretio, ſed multo minus, ⁊ tunc non videt em-
ptio, ſed contractus innomiminatus, vt hic ſecundum Petr. et
quoſdam alios modernos. Que diſtinctio videt probari, de re
gu. iur. l. ſemper in ſtipulationibus. ⁊ quod ibi no. Ratio pre-
dictorum eſt, qꝛ quando ego emi videor tibi tradidiſſe ſeruum
proprium, merito ſuccedit conſtitutio poſt tempus, ⁊ facit eū
liberū. l. ſi pecuniã. §. j. j. e. Et ad ꝓdicta facit qd no. ꝑ Cy. C. eo.
l. ſi liber. ⁊ ꝓdicta omnia intelligas, niſi cōditio ſerui repugna-
ret, qꝛ ex aliqua cauſa forte ad libertatē ꝓduci non poſſet. Ita
etiã intelligit hic ſm vnã ſolutionē. Quādoqʒ do tibi pecuniã
vt manumittas ſeruū alienū, ⁊ tūc nullo caſu poſt tp̄s cōſtitu-
tio ſuccedit, ne domino fiat iniuria, ⁊ hoc modo ēt pōt intelligi
hic ſm aliã lec. ⁊ d. §. at cum do. ¶ Venio ad verſi ſʒ ſi Stich⁹.
dr hic, ꝙ ſi Stichus deceſſit ante morã, ceſſat repetitio. Cōtra
j. eo. l. ſi pecuniã. §. ſʒ ſi vbi. Sol. dicūt qdã ceſſat repetitio qua
ſi cã nō ſequuta, vt hic, ſed ex pnīa cōpetit, vt in contrarijs, quo
caſu quando ago ex penitētia debet diſtingui, vt dicitur in l. cō
traria, ⁊ hoc verū. ¶ Venio ad verſic. quinimo. dr hic Sticho
mortuo cōpetere cōdictionē. Cōtra. Cōdictio ob cauſam datur
ad repetendū qd eſt datū nō ad cōſequendū qd eſt promiſſum,
vt l. j. in fi. de rer. ꝑmu. Sol. dicūt quidã qd hic loquitur de cer
4 ti cōdictiōe generali. † Alij qd hic loquitur de actione preſcri-
ptis verbis que poteſt appellari cōdictio, ideo qꝛ perſonalis
eſt actio, ⁊ iſta cōmuniter tenetur. Alij dicūt ꝙ hic eſt caſus ſpe
cialis, in quo dat cōdictio ob cauſam ad cōſequendū ꝓmiſſum.
Simile. j. e. l. ſi pecuniã. §. itē ſi quis. ⁊ §. ſed ſi acceperit. ſʒ com
muniter iſta nō tenet, vt ibi dixi. ¶ Opp. ⁊ vr ꝙ cōpetat actio
de dolo, vt C. de dolo. l. cū ꝓponas. ergo cōdictio de qua loquit
hic ceſſat, vt l. j. ⁊ ij. de dolo. Sol. hic intelligas ꝙ loqt de certi
cōdictione generali nō obſtat, qꝛ cōcurreret cū actione de dolo
tãꝗ gnālis. Sed ſi intelligas de actione preſcri. ver. dicit glo.
quod ibi fuit cōtractus, facio vt des, hic vero fuit, do vt facias.
Certe iſta eſt multū difficilis lex, tamē quantū ad propoſitū ſi
volo agere vt obſeruētur promiſſa cōpetit actio preſc. verb. ita
loquitur hic. Si vero volo repetere id qd eſt datū, ſi quidē eſt
repetibile, habet locū condictio ob cauſam, vt per totū iſtū ti.
Sed ſi nō eſt repetibile, tūc habebit locum actio de dolo, qꝛ do
lo tuo fui inductus ad hoc faciendū, vt d. l. cum proponas. lo-
quit em̄ cū eſt data libertas, que non poteſt repeti. ¶ Vltimo
quidam dicūt ex hoc §. quod mora inducit hanc condictionem,
quod gl. non placet. Dicam in d. l. ſi pecuniam. in prin. j. eo.

§. Si liber homo.

Si cauſa ob quã datur, ſe-
quatur de facto, ⁊ nō de iu-
re, cōpetit repetitio, nec diſtinguitur ſciēs an ignorās quis re-
ceperit. h. d. ¶ No. ſummarium. ¶ Opp. de l. ſi procuratorem.
§. liber homo. j. manda. Solu. ibi dedit pecuniã pertinentē ad
manumittentem, hic ad manumittendum.
1 ☞ Filius quando poſſit corrigere patrem.
2 Cauſa pro qua eſt data pecunia, ſi ſit ſequuta, non tamen ex cau
ſa qua data fuit, quando competat repetitio.

§. Si quis quaſi.

Si pecunia dat, vt aliquid ex
certa cauſa ſequatur, ſi illud
poſtea ſequatur non tamen ex eadem cauſa competit repetitio.
Item defectus cauſe a dante tantum in mente retentus, hanc
1 condictionem non parit. h. d. ¶ † Opp. ꝙ filius non debeat cor
rigere patrē, vt in aut. de nup. §. ſed quod ſancitū. Solu. circa
diſtractionē ⁊ adminiſtrationē bonorū nō dʒ corrigere, vt ibi,
⁊ l. cū opʒ. §. nō aūt. C. de bo. q̄ li. ſʒ de iure pōt, vt hic. Ita dicit
gl. poſſet ēt eū circa adminiſtrationē bonoꝝ corrigere, qn̄ eius
ꝓdigalitas eſſet nimis magna. C. de ſent. paſ. l. ſi. ⁊ j. ad Treb. l.
2 Imperator. ¶ † Opp. ꝙ hic nō cōpetat repetitio, qꝛ cauſa ob
quã data eſt pecunia, ſequuta eſt, ſcʒ libertas, ⁊ fuit ſequuta de
iure, ſcʒ ex teſtō. So. huius timore dicūt quidam ꝙ hic dat cō
dictio ſine cauſa non ob cauſam. Tu dic ſm gl. aut debebat hic
libertas per fideicōmiſſum, aut directo. Si per fideicōmiſſum,
⁊ ſequuta eſt manumiſſio, non pōt habere locū cōdictio ob cau
ſam, ſed ſine cauſa. Nã cauſa ſeqquta eſt, ⁊ ſic ceſſat ob cauſam,
ſʒ qꝛ cauſa dādi fuit iniuſta, ideo habet locum ſine cauſa. Vn
hi vr ꝙ etiã tūc cōpetat cōdictio ob cauſam. Nã cauſa prima
ob quã pecunia dat, eſt vt relictū libertatis purificet. ſ. e. l. ſi.
j. ſed iſtud nō eſt ſequutū, ergo hʒ locū cōdictio ob cãm. Si ve-
ro erat relicta libertas directa, tūc dicit gl. ꝙ cōpetit condictio
ſine cauſa tanquã gnālis. Itē cōdictio ob cauſam, qꝛ nō habet
libertatē ꝓpter eã donationē quam fecit, que requiritur, vt ſ.
a pri. §. Mihi vr[a] ꝙ ſi pecunia fuit data poſt aditã hereditatem,
tūc dicit gl. verū ſimpliciter, qꝛ iam erat liber homo. Si vero
fuit data aū, cū iã nō eſſet liber homo, tūc eſt [illegible] idē ꝙ in
bertate relicta ꝑ fideicōmiſſuʒ. ¶ Itē op. ⁊ videtur ſufficiat
libertatē ſequi quocūqʒ modo. l. cū ſeruus. j. de [illegible]. So.
expone vt ibi in gl. ⁊ ēt hic, ⁊ ceſſat ꝯriū, qꝛ debet [illegible]
modo habeat libertatē per eū, cui pecunia eſt data [illegible]
3 ſa. Sʒ ꝯ hoc opp. † quãtū ad exceptionē parandã [illegible]
quo fiat, dūmodo fiat, l. ſi puellã. C. ſi mã. ita fue. alie. [illegible]
tū ad defendēdū hr̄des ne cōueniãtur cōdic. ob cau. nō [illegible]
quo fiat. So. vt dicã vobis. j. e. l. ſi pecuniã. §. j. ¶ Queritur [illegible]
iſta pecunia poſſit repeti condictione indebiti. Gl. hic dicit [illegible]
nō, qd dic vt dicã in l. is cui hereditas. j. de condic. inde. ¶ Ve-
nio ad ver. quanquam. ⁊ opp. de l. ſi quaſi. j. de pig. actio. Solu.
ibi fuit cauſa ab vtraqʒ parte in mente retenta hic ab vna tan-
tum. facit qd no. ſ. eod. l. j. §. j. ⁊ ſ. ſi cert. pet. l. non omnis.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Mihi videtur. Aduerte, ꝙ Bar. hic videtur ſentire,
quod ſi heres recipiat illud ꝙ eſt ſibi ſoluendū gratia conditio
nis implende, tamen per hoc nō videtur adire hereditatem, [illegible]
ꝓfecto eſt cōtra caſum. l. pro herede. §. Pantonius. j. de acq.
here. Et ſi dicas, nō eſſe ita exaſperanda verba Bar. qꝛ per [illegible]
quod dicit, aut erat hereditas adita, aut non, non negat [illegible]
propter hoc, quin heres recipiendo id quod erat ſibi ſoluē[illegible]
gratia conditionis implēde videatur hereditatē adire, qꝛ [illegible]
ſpō. quod tūc neſcio que differentia ſit inter primum, ⁊ ſecū[illegible]
caſum. Vnde cogita que fuerit mens Bar.

§. Subtilius.

Si quod meū eſt, tibi trado, tãqʒ
tuū, nō trāſfero dn̄iū. h. d. Iſte §. cō
tinuatur cum precedēti, vnde magis deberet dici verſi. quaſi §.
Materiam iſtam, que tractat de errore, q impedit tranſlatio-
nem dominij habuiſti in l. cum fundus. §. ſeruuʒ tuū imprudē[illegible]
ſ. ſi cer. pet. diximus in l. j. ſ. de offi. proc. Ce. ⁊ dixi in l. eius qui
in prouincia. ſ. ſi cert. pet.

a

§. Quanquam.

[a] Habetur condictio pro imple-
ta, qn̄ is qui implere dʒ impedit
facto eius qui ex implemento tenetur. ¶ Opp. de l. ſi peculiū.
§. de illo. j. de ſtat. lib. Sol. ibi prelegatum erat peculium ſer-
uo, hic ſecus. ¶ Opp. ꝙ nullum eſt hic heredis impedientis [illegible]
modū, nã tenetur legatario actione in factum, vt dicitur in [illegible]
tex. Gl. reſpondet ꝙ eſt commodū, qꝛ tenetur ad decē in ge[illegible]
nere, non ad illa que erant in peculio, certe hoc commodū [illegible]
cū eſt. Dicas ergo quod datur hoc conſilium heredi de[illegible]
de equitate ſuccurritur legatario per actionē in factū, [illegible]
tate conſiderata nullū eſt cōmmodum heredis. ¶ Opp. [illegible]
equitate etiam videtur ꝙ ei, in cuius perſona dicit impleri [illegible]
ditio, non ſubueniatur, vt j. ſi quis omiſ. cauſa te. l. [illegible]
ditione. Sol. illud, ꝙ eſt ſoluendum in vim conditionis [illegible]
ſtamento, non poteſt peti de rigore, nec de equitate [illegible]
ria, ſed hic equitas fundatur ex alio, quam ex [illegible]
cet, qꝛ heres ſeruum nolentem ſoluere impe[illegible]

ADDITIO.

a ¶ Quāquam. Adde inquantū Alex. hic notādo refert [illegible]
de ca. ⁊ Ray. dicere hūc tex. notabilē, quod ſi quis volebat mihi [illegible]
relinquere in teſtamēto, ⁊ tu impediuiſti, teneris mihi ad inter[illegible]
eſſe. ꝙ Io. and. in addi. ad Spe. in tit. de iud. §. generalia. ver[illegible]
poſſet etiã. ponit in q. de tutore, q ꝓcurauit ꝑ teſtatorem ſibi re-
linqui totū, vel partem eius, quod pupillo relinquere intende-
bat ꝙ pupillus poſſit agere ad intereſſe, ſi manifeſte appare[illegible]
perſuaſione tutoris ſibi relictum q pupillo relinquere [illegible]
bat. Ibi late vide. fuit queſtio Pilei, vt ipſe refert.

LEX IIII.

a SI quis accepto.

[a] Si cauſa, ꝓpter [illegible]
debitor liberatu[illegible]
implet, agitur vt ſe in priſtinã obligationē repo[illegible]

¶ Pro declaratione huius legis quero quid cõdicatur? Gl.
diſtinguit notabiliter. Aut debitũ,qđ fuit remiſſum,erat liqui
dum,ꝛ condicitur ipſa pecunia,vt ĩ.eo.l.ſi mulier. Aut nõ erat
liquidum,ſed erat forte in diem vel ſub conditione,ꝛ condicit,
vt in priſtinã obligationem reponatur.vt ĩ.de iure do.l.licet.
¶ Ad hoc opp.de l.ob eaꝫ cauſam.ĩ.de preſcri.verb.Sol.ſecũ
dum veram ſolutionem fateor ꝙ poſſet agi contra ceſſantem ad
implere promiſſa actione incerti,ſcꝫ preſcri.ver.vt ibi,ꝛ etiam
condictione ob cau.vt hic. ¶ Opp.de l.licet.ĩ.de iure do.Sol.
ibi acceptilatio habebat tacitam cõditionem,ſi matrimoniũ ſe-
queretur,hic non. ¶ Extra opp.de l.cum mota.C.de tranſact.
vbi non datur condictio ob cau.So.ibi actio,que erat remiſſa,
nõ poterat ex conſenſu partiũ reſtaurari,vt querela inofficioſi.
Item actio deſcendẽs ex delicto.l.ſi vnus.§.pactus.ſ.de pact.
merito non poteſt condici vt ſe reponat in priſtinã obligatio-
nem. ¶ †No.ergo ex hac l.cum gl.ſua quod quando ſtatiꝫ poſ
ſum petere debitum,non competit mihi actio vel iudicis offm̃
vt debitum illud promittas,ceſſat enim equitas. In cõtrariuꝫ
facit l.ſi finita.§.eleganter.ĩ.de dam.infec. ſed ibi erat debitum
quodam extraordinario iure.vt ibi dixi.

ADDITIO.

ROMA. ¶ Si quis accepto. Vide Alex.conſi.xxvij.vo.iij.

LEX V.

1 Penitentia quando faciat locum condictioni.
2 Preparatoria non faciunt deſinere rem eſſe integram.
3 Sponſalia ſunt initium matrimonij.
4 Contractum implens ex eius parte poteſt penitere,et quando,
nume.11.
5 Innominatis in cõtractibus facio vt des,ꝛ facio vt facias,quã
do habeat locum penitentia.ꝛ vide nu.6.ꝛ 7.
Obligatio quando debet impleri ex rei interuentu,licet parti
penitere,ꝛ rem nõ accipere.
Penitere licet in mandato,depoſito,ꝛ ſocietate.
10 Libellus in condictione ob cauſam ex penitentia.
11 Penitentie in contractibus quando ſit locus.
12 Penitentie ex parte eius,cui eſt impletũ non eſt locus.ꝛ nu.4.
13 Si do pecuniam alicui,vt vadat pro me Romã eſt contractus
locationis ꝛ conductionis vel contractus innominatus.
14 Repetitio quando competat ex defectu cauſe.
15 Condictio ob cauſam habet locum in contractibus innomina-
tis,ꝛ quando actio de dolo.
17 Condictio ob cauſam in omni datione ob cauſam,licet nõ reſul
tet contractus innominatus,habet locum.
18 Condictio ob cauſam,vt competat,eſt neceſſe quod agens pfe-
cte contractum impleuerit.
19 Cõtractus ſi eſt ab vtraqꝫ parte perfectus,ꝛ poſtea ab vna par
te implementum reſcinditur,habet locum condictio ob cauſaꝫ.
20 Condictio ob cauſam,ad quid detur.

SI pecuniam. [a] In cõtractibus innomi
natis ſi ex vna parte im-
pletur,ex alia non,propter caſum ceſſat cõdictio ob
cauſam quaſi cauſa nõ ſequuta,ſed hꝫ locum peniten-
tia,dũ tamẽ aduerſe parti de indemnitate conſulatꝛ.h.d.* No
ta hic in princip.ibi,ꝛ dum per te ꝛc.quod illud,qđ per me non
ſtat,mihi imputari non debet:ꝛ ideo quod datum eſt,a me re-
peti non poteſt,eſto,quod ſtet per me dummodo caſus fortui
tus me impediat illud adimplere,vt hic nota. Sed certe,ſi ſit
actus,a quo liceat penitere,eſto quod per te non ſtet ꝑ penitẽ-
tiam recuperabit quod tibi dederit,vt hic,ſaluo tibi intereſſe
tuo,vt hic vides textum notabilem. Nota ergo ex iſto textu in
tellectum regule communis,quando quis petit aliquid ab ali-
quo,vel ab eo aliquid petatur,ꝛ ipſe allegat,quod ꝑ ipm non
ſtat,quominus actus impleatur quatenus ꝛc.qꝛ dꝫ intelligi ſi
ille actus eſt talis,a quo non eſt licitum penitere.tũc em̃ ſuffi-
cit illi,quod ꝑ eum non ſtat ad hoc,vt ab eo datum non poſſit
repeti,vel ad hoc quod ꝓmiſſum ſibi poſſit petere. Si autē eſt
actus,a quo ſit licitum per partem,que petit,vꝉ a quo petitur,
penitere,tunc modicum perficit iſta allegatio,per me nõ ſtat,
ergo non debet mihi imputari,qꝛ eſto,quod condici nõ poſſit
cõdictione ob cauſam,ex eo,qꝛ ex quo per euꝫ non ſtat,cauſa cẽ
ſetur adimpleta,vt hic patet.ergo non habet locum condictio
ob cauſam,tamen per penitentiam dicẽdo,ꝙ nõ vult nunc,qđ
illa cauſa impleatur,poterit repetere,vt hic. Quando ergo di
citur illud,quod per me nõ ſtat,mihi imputari non debet,con
cedo.ergo a me illud,quod ob iſtam cauſam dediſti,implendã,
petere quod tibi reddam nõ potes. Cõcedo,niſi ſit actus,a quo
mihi ſit licitum penitere.ſed iſte eſt hmõi,ergo,ꝛc.ꝛ ego nunc
non volo,ꝙ iſte actus perficiatꝛ,quare peto,quod tibi dedi,be-
nedicit per hanc legem. Nota ſecundo,ꝙ quãdo actus,qui cele
bratus eſt fauore duorum,nõ eſt perfectus,licitum eſt parti-
bus variare a voluntate primeua ꝛ penitere.pro quo Inſti.de
emptio.ꝛ venditio.§.j.verſ.in his autem. Et quando alicui ſit
licitũ variare,ꝛ diſcedere ab eo,quod dixit,dic vt per Dyn.ex-
tra de regu.iur.c.mutare.lib.vj. Tertio nota,quod quãdo ali
quis dꝫ aliquid facere vel adimplere,ꝛ per eum non ſtat ſꝫ per
caſum fortuituꝫ,perinde eſt,ac ſi factũ eſſet adimpletũ. ¶ Se
quitꝛ in textu,Sed cum liceat penitere.ſupra locatus eſt Iuriſ
conſultus de petitione,que ſit pretextu cauſe non ſequute,hic
pretextu penitentie ſit repetitio.ꝛ breuiter hoc intendit, Aut
eſt res omnino integra,ꝛ licet penitere. Aut nõ eſt integra,ſꝫ
cõpleta,ꝛ non habet locum penitentia. Aut eſt integra,ſed nõ
oĩno,ꝛ tũc eatenus licet penitere vt aduerſarius ſeruetur indẽ
nis.vide tex.ibi,qđ pendiſti.per iſtum tex.dicit Iac.bu.quod
ſi aliquis permittat ſe poſſe conueniri coram iudice aliquo, et
ante litem conteſtatam peniteat,ꝛ declinet forum,quod poteſt,
iuxta l.ſi cõuenerit.ſ.de iuriſdic.om.iud.quod teneatur ad ex
penſas actori.vt ĩ.de don.l.qui ſaxum.iuncta l.qui pendentem.
* ĩ.de actio.emp.* Diuiditur in tres partes. Primo dicit ceſſa-
re condictionem,quaſi cauſa non ſequuta. Secundo dicit eã ha
bere locum ex penitentia. Tertio,iſtud dictum limitat vt indẽ
nitati aduerſe partis conſulatur. Secunda ibi, ſed cum liceat.
1 Tertia ibi,niſi forte.† Tu habes hic qđ pnĩa facit locũ huic cõ
dictioni. Contra,ꝛ aſſumo gl.magnam,ꝛ opp.de eo quod habe
tur ĩ.eod.l.quod Seruius. Dicunt quidam quod ibi loquitur
quando contractus eſt celebratus gratia vtriuſqꝫ, hic gratia
dantis tantum. Gl.reprehendit. Nam ꝛ hic gratia vtriuſqꝫ ſit.
ſ.datio cauſa recipientis,ꝛ ire cauſa dantis,ꝛ tamen eſt locꝰ pe
nitentie. Simile ſ.eod.l.iij.§.j. Gloſſ.iſtorum opin.infideliter
recitauit. Nã bene videbatur ipſis ꝙ hic cõtractus fiebat gra-
tia vtriuſqꝫ.ſed ibi dixerunt diſtinguendũ eſſe,an factum quod
erat explicandũ poſt datã pecuniã,vt ire Capuã,fieret gratia
dãtis vel gratia vtriuſque.ꝛ hoc modo recitatur in ſequẽti gl.
ſuper ver.repetetur.ꝛ intelligendo ſic forte iſta ſol.nõ eſt mala
ſm quoſdam,vt ĩ.dicam,ideo gl.ſoluit contrarium aliter,quia
res hic erat integra,ꝛ ſic locus eſt penitentie,ꝛ in l.qđ Seruiꝰ.
2 nõ erat res integra. ¶ † Aduerte,ex hac gl.coniuncto text.ap-
paret qđ preparatoria non faciunt rem deſinere eſſe integraꝫ,
vt hic,ꝛ l.ſi defunctus.ſ.de procu.ſecus ſi de aliquo facto ali-
3 quid incipiatur,vt d.l.quod Seruius.† Nã ſpõſalia ſunt ini-
tiũ matrimonij. Pro hoc facit ĩ.de pollici.l.j.§.cepiſſe. ¶ Con
tra hoc op.extra gl.ĩ.ea.l.§.itẽ ſi qs dederit.vbi eſt ceptũ ali-
quid de eo qđ erat ſiẽdũ,ꝛ tñ locus eſt penitẽtie. Sol.dicit Ia
cob.de Are.vt colligitur ex diſtinctione ſua quã facit,ꝛ refert
Cy.in l.ſicut.C.de act.ꝛ obli.qđ l.qđ Seruius.loquitur quãdo
illud qđ poſt dationẽ erat ſiẽdũ,reſpicit commodũ vtriuſque.
§.item ſi quis.loquitur quando reſpicit commoduꝫ dantis tm̃,
ꝛ ſm hoc vꝛ̃ bona ſol.poſita in prin.gl.recte intelligendo,ꝙ nõ
placet. Nam ſiue id quod eſt faciendũ reſpicit commodum dã
tis tantũ,ſiue vtriuſque,idem iuris eſt,ꝛ eadem ratio,vt ĩ.vide
bis. Preterea.§.itẽ ſi quis.non reſpiciebat ꝯmodũ dantis,ſed
tertij,ſcilicet manumittendi. Reſpondeo ergo ad l.ꝙ Seruiꝰ.
ꝙ illud eſt ſpeciale fauore matrimonij,ſiue matrimoniũ illđ ſit
ꝯhendũ inter dantem ꝛ recipientem,ꝛ ſic gratia vtriuſqꝫ,ſiue
inter extraneos,ꝛ ſic nõ reſpiciat cõmodũ dãtis. Caſus eſt in l.
ſi ego.in princ.ꝛ §.j.vbi hec ſolutio ꝓbatur ad literã.ĩ.de iure
do. ¶ Op.in ꝯtibus innominatis põt agi vt quis cogatur im
plere ꝙ ꝓmiſit,vt ĩ.de pſcrip.ver.l.naturalis.per totã l. Ergo
4 apparet ꝙ nõ eſt locus penitẽtie. So.dicit gl.ꝛ bene† penitẽtie
locus eſt ex parte eius qui impleuit contractũ,nõ ex parte eius
cui impletũ eſt. Cuꝫ enim ipſe ſit perfecte obligatus,nõ põt pe
nitere,ſed poteſt agi contra eũ vt impleat,vt in cõtrarijs:ille
vero,qui impleuit,põt penitere ꝛ repetere qđ dedit. Ita loquitꝛ
hic,ꝛ ſ.eo.l.iij.§.j. ¶ Cõtra hoc opp.ea que facta ſunt,nõ poſ-
ſunt repeti,vt l.ſi non ſortem.§.libertus.ĩ.de cond.inde. Unde
vꝛ̃ ꝙ non ſit locus penitentie. Huius timore dicit gl.ꝙ hoc,qđ
de penitentia dicitur,habet locum in do vt des,ꝛ do vt facias,
ꝛ in ꝑmutatiõe.quaſi dicat in facio vt des,vel in facio vt facias,
nõ hꝫ locũ,qꝛ poſtquã eſt factũ,ceſſat penitẽtia.iſtud etiam vi
det tenere Iac.de are.ꝛ Cy.qui recitauit eum in d.l.ſicut.C.de
5 act.ꝛ obl. Certe etiã† in facio vt des,ꝛ facio vt facias,põt habe
re locũ penitẽtia quãdo ex aliqua parte nihil eſt impletũ. Itẽ
quando ex vna parte eſſet impletum,ſi eſſet tale factũ ꝙ poſſet
repeti,vt vacuã poſſeſſionem tradi,ꝛ ſimilia,haberet locuꝫ iſta
lex,ſcilicet repetitio,vel ſi peto,vt te reponas in priſtinã obliga
tionem,vt ſ.l.pxi. Item quando eſt tale factũ ꝙ non poteſt re-
peti,licet non detur condictio ob cauſam,ad repetendũ tamen
datur actio de dolo in locũ illius condictionis ob cãm.l.cũ ꝓ-
ponas.C.de dolo.ꝛ ibi tangitur ꝑ doc.ꝛ ibi dixi. Preterea po-
teſt eſſe datio talis que nõ põt repeti,vt datio libertatis,vt d.
l.cum ꝓponas.ꝛ ſic nõ eſt faciẽda diſtinctio inter cõtractus in-

nominatos, qꝛ in omnibus idē vid tur, ⁊ hoc puto verū. Tamē Guliel. de Cu. in hac materia eſt in mirabili opinione, dr enim ꝙ ſolū in cōtractu, do vt facias, locus eſt penitentie, ⁊ non in alio, vt hic, ⁊ l. iij. §. j. ſ. eod. qꝛ in alio nulla lex reperitur. Preterea ꝙ in contractu permutationis non ſit locus penitētie, videt̄ ꝓbari in l. j. ĩ. de rer. permu. Ratio, dicit ipſe, qꝛ contract⁹ innominati iudicantur ſecundū naturam contractuū innominatoꝛū, quibus equiparatur. l. j. §. ſi quis ſeruum. ĩ. depoſi. ⁊ l. eum qui. §. ſi rem inſpectoꝛi. ĩ. commoda. Sed iſte contractus aſſimilatur mandato. merito debet eſſe locus pnīe ſicut in mādato. Iſta ſunt verba Guil. hic, ꝙ ipſe dr, non placet: nam do vt des aſſimilat̄ empt. do vt facias condictioni, non mādato, facio vt facias equiparat̄ mandato. hic eſt tex. in l. naturalis. §. j. ⁊ §. ſʒ ſi facio. ĩ. de pꝛeſcr. ver. ſed poſito ꝙ do vt facias equipareretur mandato, tamen non eſſet locus penitentie quantum ad repetendum id qđ datum eſt. l. ſi militē. ꝙ ibi no. C. eo. ſed quātuʒ ad impediēdū ne fiat ſic. Preterea illa ⁊ eadē ratio, q̄ eſt in contractu, do vt facias, eſt in oībus ꝯtibus innominatis, vt ĩ. dicā.

6 Et ſic teneo quod † in omnibus ꝯtibus innominatis habeat locum penitentia. ¶ Sed contra hoc opp. de l. ſicut. C. de acti. et obli. Sol. ibi loquitur in ꝯtibus nominatis, hic in innomina-

7 tis. Iſta eſt vera ratio, dicit gl. † qꝛ ſicut ſunt debiles in obligatione contrahenda ſeu inducenda, qꝛ cōſenſu non contrahunt̄. l. iuriſgentiū. in pꝛinci. §. pꝛimo. ſ. de pact. ſic ⁊ in obligatione retinenda ſunt debiles, ⁊ ſic penitentia diſſoluuntur. Ita dicit etiā Dy. in l. ſtipulationes non diuiduntur. in ſua diſtinctione magna. Tu dic clari⁹ ſm Ja. de Are. ⁊ Cy. vt refert in d. l. ſicut contractus innomianti antequam compleantur, non pꝛoducūt obligationem ciuilem, ⁊ l. ex placito. C. de rerum permu. cuʒ ergo nullus contrahentium ſit ciuiliter obligatus, merito poteſt penitere, ⁊ eodem modo poſt contractum impletum ab vna ꝑte ille qui impleuit, poteſt penitere, qꝛ implendo obligauit alium ſibi, non ſe alteri, Et hoc not. in d. l. ex placito. Et iſta ratio: qꝛ obligatio non eſt contracta, eſt generalis ⁊ vigens ad omnē ſpe-

* ciem contractus innominati. * Tu dic, quod imo ratio, quare in contractibus innominatis eſt licitū penitere, eſt: quia quando contractus debet impleri rei interuentu, licitū eſt parti penitere, ⁊ rem non accipere l. penul. ĩ. que res pig. ob li. poſſ. ſʒ cōtractus innominati ſunt hmōi, quod rei interuentu adimplentur, ⁊ recipiunt efficaciam, ⁊ non alias, ergo ⁊c. Et ideo eſt hic gl. notabilis multum ibi, niſi demum re tradita, ex qua patet, quod in contractibus innominatis non datur, nec competit actio, niſi ſequuta traditione. Sed contractus nominati ab initio ſunt perfecti hincinde, vt l. Iuriſgentium. in pꝛin. ſ. de pac.

* merito penitere non licet altero inuito. l. ſicut. C. de act. ⁊ ob. *

8 Preterea quādo † obligatio debet impleri ex interuentu rei, licet parti penitere, ⁊ rem non accipere, vt l. qui pecuniā. ſ. ſi cer. pe. ⁊ ĩ. q̄ res pig. oblig. poſ. l. pe. ⁊ ĩ. qui potio. in pig. hab. l. j. ⁊ l. potioꝛ. in pꝛin. ſʒ ꝯt⁹ nominati ſtatim ab ipſo initio ſunt ꝑfecti, ⁊ eſt nata ciuilis ⁊ naturalis obligatio ⁊ actio, vt d. l. iuriſgētiū in pꝛi. merito nō lʒ penitere. l. ſicut C. de act. ⁊ obl. ¶ Cō-

9 tra hoc opponi. ꝙ ēt in ꝯtibus nominatis lʒ penitere. vt † in mādato, depoſito, ⁊ ſocietate. Glo. fatet̄ ꝯꝛiūm, ꝙ in illis fallit. Ita dr hic, ⁊ in d. l. ſicut. ⁊ idē Dy. in c. ꝙ ſemel. de reg. iur. li. vj. Aliꝗ dicūt ⁊ melius, ꝙ in illis non fallit, nunquam enim lʒ penitere ab eo, in quo obligatio eſt ꝯta l. in commodato. §. ſicut. ĩ. commo. ⁊ d. l. ſicut. de act. ⁊ obl. Unde in mandato non ſum obligatus ad tenēdū te ꝓcuratoꝛē ꝑpetuo, merito poſſum te reuocare. Idē in depoſito ⁊ ſocietate, ⁊ pꝛedicta tenēt doc. in d. l. ſicut. de act. ⁊ obli. ⁊ bene. ¶ Itē opp. in ꝯtibus innominatis, lʒ nō ſit nata ciuilis obligatio, tū̄ eſt nata naturalis, q̄ impedit repetitionē ſoluti. l. naturalr. de cōd. ind. ergo illud, ꝙ ſoluiſti, nō potes repetere ex pnīa, qꝛ naturaliter erat debitū. Reſpōdeo, non erat debitum naturaliter ſimpliciter, ſed debebam centum vt ires Capuam ad recipiendū, ad iſtud tuum ire Capuā nullo iure eras obligatus. d. l. qui pecuniam. ſ. ſi cer. pet. Si ergo ex penitētia tollitur ne eas Capuam, vel ne impleas ꝯtū ex parte tua tollitur obligatio naturalis qua tenebar tibi ſoluere, et ſic apparet mō oīno ſolutū indebitū, ꝙ ergo hic dꝛ ꝙ pōt peni-

b tere, nō intelligas [b] eius ꝙ dedit pꝛincipaliter: qꝛ cū ad id eſſet naturaliter obligatus, nō pōt penitere, ſed intelligas ꝙ peniteat eū de eo ꝙ per aduerſam partem eſt faciendū. Et ex hoc

10 † apparet mediū p ꝙ in libello concludit̄. ¶ Si quis tamen diceret ĩ libello, repeto decē q̄ dedi qꝛ penitet me dediſſe, lʒ impꝛopꝛie loquat̄, tū̄ iſtum libellum non repꝛobo, nam cum de hoc non poſſit penitere, niſi pꝛius penituerit de eo qđ eſt ꝑ aduerſariū faciēdū, videt̄ etiā de illo penitere vt l. illud. de acqui. he.

c

11 **His expeditis** [c] reaſſumamus breuiter vtruʒ in † contractibus ſit locus penitentie, ⁊ dic aut loquimur in ꝯtractibus nominatis, ⁊ nō eſt locus penitētie in eo, in quo obligatio eſt cōtracta, vt l. ſicut. ĩ. de act. ⁊ obl. ⁊ l. in commodato. §. ſicut. ĩ. commoda. ⁊ hoc nūquā fallit. Aut loquimur in cōtractibus innominatis, ⁊ tūc aut ſunt celebrati cauſa minuendarū litiū, ⁊ non licet penitere. l. iij. in pꝛinc. ſ. eo. ⁊ l. quāuis. C. de trāſac. Aut contractus innominati celebrātur ad aliud quā cauſa minuēdarū litiū, ⁊ tūc aut iā nulla ꝑte eſt aliquid impletū, ⁊ abſque dubio eſt locus penitentie. Aut ex vtraqʒ parte eſt perfecte impletū, ⁊ nō eſt locus penitētie, qꝛ obligatio perfecta eſt, vt l. ex placito. C. de rer. permu. Aut ex vna parte eſt ĩpletū ꝑfecte ⁊ ex alia nullo modo, ⁊ tūc aut ſupereſt facultas implendi, ⁊ eſt locus penitētie. vt ſ. e. l. iij. §. j. Aut non ſupereſt facultas implendi, ⁊ tunc aut nō ſupereſt mō, quia nunquam fuit facultas implēdi de iure, vel de facto, aut ab initio fuit facultas implēdi, ⁊ poſtea defijt. Pꝛīo caſu aut ille, q impleuit, fuit ſciens, ⁊ nō eſt locus repetitioni ſeu penitentie. C. e. l. dictā. ⁊ l. ſi militem. ⁊ ibi not. Aut fuit ignoꝛās, ⁊ tunc ſec⁹. l. iij. §. ſi quis quaſi. ſ. eo. Ex parte vero recipientis nō diſtinguitur ſcientia ab ignoꝛantia. l. iij. §. ſi lib. homo. ſ. eo. Secūdo caſu pōt qs penitere, dū tamen indemnitati aduerſarij cōſulat̄. ĩ. ea. l. §. ſi. ⁊ no. ſ. eo. l. iij. §. j. nō aūt poſſet repeti, quia cauſa nō ſequuta. d. §. j. ⁊ l. pe. C. eo. niſi facultas implendi defecit poſt moꝛam aduerſarij. vt d. §. j. Et pꝛedicta vera ex parte recipien-

12 tis. ¶ † Ex parte vero eius, cui eſt impletum, nō eſt locus penitentie, vt dictum eſt, ⁊ ita intelligas ea que ĩ. dicentur. Quandoque ex vna parte eſt impletum aliquid perfecte, ex alia factuʒ aliquid de illo, ⁊ tunc aut illud aliquid qđ eſt factuʒ eſt in pꝛeparamentis, aut de eo ꝙ erat faciendum. Pꝛimo caſu eſt locus penitentie dum tamen indemnitati aduerſarij cōſulatur, vt hic. Secundo caſu idem, vt hac l. §. item ſi quis dederit. Ratio quia faciendo aliquid non impletur contractus, ⁊ ſi alius non obligatur merito eſt locus penitentie, vt dictum eſt. Fallit fauoꝛe matrimonij, vt ĩ. eo. l. ꝙ Seruius. ⁊ l. ſi ego. in pꝛin. ⁊ §. j. ĩ. de iure do. Qūqʒ ex nulla parte eſt factum aliquid perfecte, et tūc ſine dubio eſt locus penitētie, qꝛ cōtractus non eſt ꝑfect⁹, nec nata obligatio. l. ex placito. de re. permu. facit qđ not. C. de pac. l. j. in ſi. magne glo. ¶ Cōtra hoc opp. nā hic videtur contractus nominatus, ſcʒ locatio ⁊ cōductio, do enim pecuniam vt vadas Romam, ⁊ ſic nō eſt locus penitētie, ſecundum ea que dicta ſunt. Sol. dicit gl. ꝙ hic pecunia fuit data vt ſpecies, qꝛ ipſe qui recepit, non conſueuit locare operas ſuas. Pꝛobatur hec ſolutio in l. naturalis. §. at cum do. ĩ. de pꝛeſcrip. verbis. tangitur hic in gl. parua pꝛima huius leg. ⁊ in gl. ſuper verbo,

13 repetetur. ⁊ eſt verum. ¶ † Si enim vni curſoꝛi, qui conſueuit operas ſuas locare, ⁊ ad hoc dedi pecuniam, vt vadat p me Romam, eſt locatio ⁊ conductio. Sed ſi cuidam honeſto viro darem pecuniam, vt iret pꝛo me Romam, vel in aliqua ambaſiata, vel ad aliqua negotia mea perficienda, tunc eſſet contractus innominatus, ita loquitur hic, quod apparet, qꝛ pꝛo eundo facit magnum apparatum, quod in perſona curſoꝛis non cadit, vt videmus communiter.

Sumus expediti de pꝛimo articulo, ſcʒ quando in contractibus innominatis ſit locus penitētie, veniamus ad ſecundum, ſcilicet quan-

14 do ex defectu cauſe cōpetit repetitio. ¶ † Opp. ⁊ videtur q ēt quando cauſa non eſt ſequuta, ⁊ per accipientem non ſtat, ſit locus cōdictioni, vt ſ. ea. l. §. j. in pꝛin. Solu. fateoꝛ quando cauſa nō eſt ſequuta facto eius qui debet implere eā, ſecus ſi caſu fortuito, vt hic. Et ideo gl. hic per modū ſumme tractat quando defectus cauſe hanc cōdictionē inducit. In quo dicas plenius quā gl. Aut deficit cauſa, qꝛ ab initio fuit ĩpoſſibilis. Aut deficit cauſa, que fuit poſſibilis. Pꝛimo caſu diſtingue, Aut ſciens dedit, fecit ſciēter ⁊ nō repetet. Aut ignorāter, ⁊ tūc ſecus l. dictā. C. e. l. iij. ⁊ l. ſi militē. ⁊ ſ. ea. l. iij. §. ſi liber. ⁊ §. ſi dederit. Secundo caſu quādo deficit cauſa poſſibilis, aut deficit caſu fortuito, aut facto eius, qui debet implere, aut ei⁹, in cuius perſona debet impleri. Pꝛimo caſu aut ante moꝛam, ⁊ non eſt locus condictioni ob cauſam, quaſi cauſa non ſequuta, ſʒ ex penitentia ſic, vt hoc. Aut poſt moꝛam, tunc ſecus l. iij. §. j. ſ. eo. Secundo caſu diſtincte eſt locus repetitioni, vt d. l. iij. in pꝛin. ⁊ §. j. ſ. eo. ⁊ l. naturalis. quaſi per totam. ĩ. de pꝛeſcrip. verb. Tertio caſu nō eſt locus repetitioni, quaſi cauſa non ſequuta. l. pen. C. eo. ſed quādo peniteat, poterit repeti. d. l. iij. §. j. ſ. eo. ⁊ hic. Et pꝛedicta vera quando cauſa, ob quam datum eſt aliter non eſt ſequuta, ſi vero ſequuta aliqualiter, ⁊ non eſt perfecta, vt puta quia ſequuta eſt de facto, ſed non de iure, vel eſt ſequuta, ſʒ nō ex ea cauſa, ex qua datum eſt, tūc ſimiliter habet locum condictio, ſ. eo. l. iij. §. ſi liber. ⁊ §. ſi qs quaſi. Et pꝛedicta ſunt vera, ſiue cauſa ſit expꝛeſſa ſiue tacite actū ab vtraqʒ parte. l. nō omnis. ſ. ſi cer. pet. l. ſi ... ſecus, ſi ab vna parte tantum ⁊ l. iij. §. ſi quis quaſi. ⁊ ibi no. ſ. eod. ſecus, ſi ab vna parte ... ⁊ d. §. ſi quis quaſi. ... tū. l. ſi repetēdi. C. de condi. ob cauſam. ⁊ d. §. ſi quis quaſi. ...

hec vera in cauſa finali,ſecus in impulſiua,vt ĩ.de don.l.ij.quã-
15 do aũt preſumatur† finalis,⁊ qñ impulſiua,dic vt per Dyn. in
d.§.fi.⁊ latius ibi dixi,Guliel.tangit ⁊ ibi per Cy.C.de epiſ.⁊
cler.l.generaliter,⁊ per Dy.in c.decet.extra de reg.iur.li.vj.H
nõ eſt bene noſtra materia.¶ † Iuxta predicta quero vtrũ cõ
16 dictio ob cãm hʒ locũ ſolũ in ɜctibus innominatis? Reſpõ. ꝙ
hʒ locũ in ɜctibus innominatis,vbicũqꝫ illud,qđ eſt datũ,vl' fa
ctũ,põt repeti.Alias ſi repeti nõ poſſet,hẽret locũ actio de do
lo,vel in factũ,vt l.cũ proponas.C.de dolo.⁊ l.naturalis.§.ſed
ſi dedi.⁊ §.ſeq.ĩ.de pſcri.vb. Itẽ habet† locũ in omni datione q̃
17 fit ob cãm,lʒ ɜctus innominatus nõ reſultet,vt ſi do tibi aliqd
vt aliquid ego faciam,vel do vt aliquid faciat quidã tertiꝰ,vel
do vt aliquid obueniat,in omnibus lʒ nõ reſultet ɜctus innomi-
natus,tamen ſi cauſa ceſſat habet locum condictio ob cauſam,
vt eſt no.in l.ſenatus.§.j.ĩ.de do.cauſa mor.ꝓbat̃ in l.j.§.ſi pa
ter.ꝯ.eo.⁊ per multas leges iſtius ti.¶ Quero vtrũ ad hoc
18 vt danti competat† condictio ob cauſam,ſit neceſſe ꝙ perfecte
cõtractũ impleuerit ex parte ſua? Gl.videtur tenere ꝙ ſic,in l.
actione.C.de tranſa.alias non haberet locũ condictio ob cãm.
ſed actio de dolo,vt ibi no.¶ Quero,quid ſi contractus † eſt
19 ab vtraqꝫ parte pfectus,tñ poſtea ex vna parte illud implemẽ
tum reſcinditur,forte q2 res euincitur,an habeat locũ cõdictio
ob cãm? Rñ ſic.l.ſi.ĩ.eo.fallit in ɜctu trãſactionis.l.ſi pro fun-
do.C.de trãſac.in quo nõ agitur cõdictione ob cauſam,ſʒ pſcri.
verb.ad intereſſe eius ꝙ fieri cõuenit,vt ibi pʒ.¶ Procedo vl
terius,& hic qđ dat̃ cõdictio ob cãm ad repetendũ illud ꝙ eſt
datũ.Contra,imo dat̃ cõdictio ad aliud ſcʒ ad fructus, ⁊ ſimi-
20 lia,vt ĩ.eo.l.cũ quis.Solu.Huius timore gl.hic tractat† ad qđ
det̃ condictio ob cãm.Dico ꝙ dat̃ ad repetendũ illud qđ eſt da
tũ,ſi eſt ſpẽs,vl' tãtũdẽ ſi eſt quãtitas.l.i.ĩ.de re.pm.⁊ hic.Itẽ
datur ad naturales acceſſiones,non ad ciuiles.ĩ.eo.l.cum qs.
⁊ ꝙ non ad ciuiles,ꝓbatur in l.j.C.de condi.inde.⁊ l.quoties.C.
de ꝯdi.ob tur.cau.Itẽ datur ad repetendum illud qđ eſt datũ
vere,ſeu datum interpretatiue,vt gl.dicit,non autem datur vt
fiat ꝙ conuenit,vt dixi in l.ij.§.j.ſ.eo.¶ Ultimo oppo.de l.q
b operas.ĩ.locat.Sol.breuiter,[b] hec eſt vera,aut qs vult repe-
tere illud qđ dedit ex penitẽtia,⁊ hʒ locũ iſta lex in cõtractibꝰ
innominatis,que penitentia ceſſat in cõtractibus nominatis,
vt dictum eſt.Aut quis vult repetere,quaſi cauſa nõ ſequuta,
⁊ tũc eodem modo diſtinguitur in cõtractibus nominatis ⁊ in-
nominatis,ꝙ dic vt ĩ.loca.l.ſi vno.§.itẽ cum quidam.¶ Gloſſ.
querit.hic &c,ꝙ debeat reſtitui illud ꝙ quis expendit in prepa
ramentis.Quero an illa preparamenta debent dari illi repe-
tenti? Glo.dicit ꝙ ſic,alias remaneret in lucro ille,qui prepa-
ramenta fecit ꝙ eſt notandum.Uel deberent remanere apud
eũ,qui accepit,deducta eſtimatione quanti modo valent,vt l.
nã ſi nõ ſit idoneus.cum l.ſeq.⁊ l.cum emptor.§.fi.⁊ l.damni infe
cti ſtipulatio.in prin.ĩ.de dã.infe.¶ Ultimo hec lex facit in ar
gu.ad queſt.de Poteſtate electo,† qui fecit preparamenta, et
poſt modũ nõ potuit ire.quod dic vt plene dixi in l.j.§.diuꝰ.ĩ.
de va.⁊ extraor.cog.⁊ l.diem functo.ĩ.de offi.aſſeſſo.

ADDITIONES.

a POMA.¶ Si pecuniam.Uide Zumi.in repe.c.j.de accu.⁊ Alex.conſi.xvj.vol.ij.col.j.vbi limitat hanc l.⁊ ſimiles de iure nõ habere locum,ſi ibi interueniſſet ſtipulatio.

b ¶ Non intelligas.Hoc reprehẽdit Bar.in repe.rub.de verb.obl.Et no.ꝙ regula huius legis ꝙ in contractibus innominatis eſt locus penitentie,loquit̃ in contractibꝰ innominatis reſpectiuis,qui ſunt quatuor,de quibus in l.naturalis.de preſcr.ver.nõ aũt in cõtractibus ſimplicibus.De quo vide que ſcripſi ad Bar.in l.ſi cũ fundũ.ſ.de pac.Et pro rõne gl.hic confirmate per Bartolum facit,q2 ſi conuenit inter me ⁊ Titium,vt dẽ ſibi aliqđ i ɜctu innominato,ñ poterit preciſe me cogere vt dẽ ſibi aliquid in contractu innominato,ſed preſtando intereſſe liberabor.l.naturalis.§.j.⁊ ibi Bar.ĩ.de preſcriptis verb.⁊ in l.ſtipulationes non diuiduntur.xj.oppoſitione.ĩ.de ver.obli.cũ tamẽ alias ſi inter me,⁊ ipſum de dando cõueniſſem, poſſet me pciſe cogere vt darem.§.ſi itaqꝫ.inſtitu.de actio.Secũdo facit,ꝙ licet in contractibus nominatis,oblatio habeat vim perfecti cõplemẽti.l.Iulianus.§.offerri.ĩ.de act.empti. tamen nõ habet locũ in contractibus innominatis,vt eſt gl.in l.iuriſgentium.in prin.in gl.magna in verſi.vt aliquid faciam.ſ.de pact.de qua Bal.in l.ex placito.in xviij.qõ.C.de re.pmutatione.

c ¶ His expeditis.Aduerte,ꝙ imo quoties mandatuʒ dediſſet cauſam cõtractui nominato,ꝙ tũc eſſet locus penitentie.text.l.cum plures.§.mandaui.⁊ ibi Bar.no.ĩ.loca.quem caſum dicũt ibi eſſe frequẽtem Alber.⁊ Paul.⁊ ideo not.alius eſt caſus,in quo etiam in contractu nominato licita eſt penitentia,queʒ po

nit Bar.in l.ꝙ ſcitis.in j.col.in fi.de agric.⁊ cenſi.lib.xj.Aduerte tamen ꝙ limitatio Barto.loquitur in ɜctu locationis, ⁊ ipſe allegat leges ſeq.in ſocietate qualibet.l.cõuenerit.ĩ.pro ſocio.

d ¶ Sol.breuiter.Quando defectus cauſe inducat hãc condictionem,in hoc omiſſis multis verbis Bart.hic,facias tibi vnã regulã firmã,ꝙ datum ob cauſam,ſiue cauſa ſit nullo modo ſubſequuta,ſiue ſit ſequuta,nõ tñ l'time,ſiue cã ſit expreſſa,ſiue tacita ab vtraqꝫ pte intellecta,facit ꝙ id,ꝙ eſt datũ,poſſit repeti hac cõdictione,ex capite cauſe nõ ſequute.Fallit quoties aliquid eſſet datũ ꝓpter cauſam impulſiuã,non aũt finalem,⁊ tũc defectus talis cauſe nõ hʒ inducere hanc condictioneʒ,vt hic in gl.nullo enim modo tale datum repetitur.Et quando cauſa dicatur impulſiua,vel finalis,vide per Sali.⁊ Bar.in l.ij.§.fi.ĩ.de dona.hic alleg.Secundo fallit,qñ cauſa eſt tacita, ⁊ ab vno tantum intellecta,tũc enim datum nullo modo repetit̃ cauſa deficiente.l.ſi repetendi.C.eo.⁊ hic in gl.dicitur.Tertio fallit,qñ eſſet aliquid datum ob cauſam impoſſibilẽ,ſiue de iure, ſiue de facto a ſciente,tũc enim nullo modo datum,ꝓpter ꝙ cauſa non ſit ſequuta repetit̃.l.dictã.⁊ l.ſi militẽ.C.e.⁊ hic p Bar.Quarto fallit,quoties cauſa nõ eſt ſequuta caſu fortuito,tũc eñ nõ repetet,vt hic in tex.⁊ Bar.ex capite cauſe nõ ſequute,ſʒ ex capite pnie.Quinto fallit,quoties ſtat p eũ,cuius prima cauſa debebat adimpleri,ne adimpleatur,tunc enim datum nullo mõ repeti poteſt,cum cauſa habeatur pro impleta.l.iure ciuili.ĩ.de condi.⁊ demon.prout eſt tex.⁊ glo.in l.pen.C.eo.alios duos caſus,in quibus licet cauſa deficiat,tamen non licet repetere,ponit Alex.de quibus dic vt hic per eum.

1 ☞ Aduerſarius debet certiorari de penitentia.
2 Seruus ſi fuit manumiſſus poſt penitentiam,ad quid agatur condictione ob cauſam.
3 Lex eſt ſemper certa.
4 Mandaui Titio vt percuteret clericum,⁊ reuocaui mandatũ eo non certiorato,ſi percutit ſum excommunicatus.

§. Si ſeruum. In cõtractibus innominatis ſi res eſt integra,ſiue aliquid ceptum ſit vel deſierit poſſe fieri facto tertij vel caſu,ex penitentia dat̃ condictio ei qui ex parte ſua impleuit,dũmodo indemnitati aduerſarij conſulatur,ſi ꝙ damnũ occaſione illius contractus incurreret.h.d.vſque ad fi.Diuide,q2 primo loquit̃ quãdo qs dedit ſeruum ſuum vt manumitteret.Secũdo qñ quis dedit pecuniã,vt ſeruus tertij emeret ⁊ manumitteret,⁊ tertio qñ qs dedit pecuniã vt ſeruus accipientis manumittatur Secunda in §.item ſi quis.Tertia in §.ſed ſi acceperit.legam per partes.

1 ¶ † No.in prima parte ꝙ aduerſarius debet certiorari de pe-
nitentia.Ad illud opponi de l.ſi pater.ĩ.de manu.vin.Sol.ibi
loqtur de ꝓcuratore ſimplici,hic de procuratore nõ ſimplici,in
2 quẽ erat trãſlatũ dominiũ,vt poſſet manumittere.De hoc† an
requirat̃ ꝙ reuocatio mãdati perueniat ad notitiã procurato
ris,dic per Dy.in d.l.ſi pater ⁊ per Cy.in l.mandatũ.C.man.
videbitis in l.ſi procuratorẽ.ſ.de procur.¶ Op.de l.queſitũ.
ĩ.de ſer.expor.Sol ibi fuit ɜctus nominatꝰ,hic innominatus.
3 ¶ † Quero dicitur hic ꝙ ſi fuit manumiſſus poſt penitentiaʒ
põt agi condictione ob cauſam,quero ad quid? Dicũt quidam
ꝙ ad ipſum ſeruum,q2 manumiſſio nõ valuit poſt reuocationẽ
vt l.ſi pater.alleg.Alij dicunt ꝙ imo agetur ad eſtimationẽ,q2
valuit manumiſſio:q2 fuit tranſlatum dominium in accipientẽ,
arg.de dona.l.hoc iure.§.ſi quis dederit.⁊ ĩ.manda.l.ſi homi-
nem.Ego fateor ꝙ manumiſſio tenuit,vt dictũ eſt,tamen ꝯdi-
ctio datur adhuc ad ipſum hominẽ,licet executio fiat in eſtima
tione.Iſtud probatur in l.ſi ſeruus.§.bone.ĩ.de condi.fur.⁊ l.
iij.in fi.eo.ti.⁊ l.j.ꝙ met.cau.C.Poteſt etiam directo cõdici eſti
matio,vt l.in re furtiua.ĩ prin.ĩ.de cõd.fur.lʒ gl.ibi al'r ſentiat.
a ¶ Quero,quid[a] ſi dantẽ peniteat,⁊ non certiorauit,an conſti
tutio ſuccedat ⁊ faciat eum liberum? Gloſ.dicit ꝙ non.Nam in
verſi.plane.dicit ſi nondum peniteat,non repetit,⁊ certiorauerit,
4 hoc tenent doc.† q2 lex eſt certa.⁊ hoc probatur per iſtum
tex.probatur in l.cum ad preſens.⁊ l.eius q in ꝓuincia.ſ.ſi cer.
pet.in fi.⁊ l.cum quidam §.ꝙ dicitur.in ver.quid ſi ipſe.ĩ.de ac-
5 quir.here.Et hoc inducebat Iaco.de Rau.† quod ſi ego man-
daui alicui vt percuteret clericum,⁊ reuocaui mandatũ eo non
certiorato de reuocatione,ꝙ ſi ille percutiat non ſuccedit cõſti
tutio ſeu canon,vt ſim excommunicatus.Gul.de Cug.dicit cõ
tra.nã illa excommunicatio nõ infertur a iure ſimpliciter,ſʒ in
teruenente facto hominis percutiẽtis,⁊ ideo dʒ ille homo,ex
cuius facto excommunicatio debebat ſequi,certiorari,vt in pri
mo reſponſo huius §.hoc etiã tenent Canon.in c.mulieres.de
b ſent.excomm.¶ Ultimo circa[b] iſtum finẽ in verſi.plane.poteſt
dubitari,hic videtur ꝙ ad excuſandum aliquem ne teneat̃ con
dictione ob cauſam,ſufficit factum eſſe a lege.Contrariũ habuiſtis not.in l.iij.§.ſi quis quaſi.in fi.magne glo.ſ.eo.Sol.Poſ-

ſumus dicere ꝙ ibi pecunia data fuit vt aliquid obueniat, hoc eſt vt diſpoſitio purificetur, quam conditionalem putabat. Sꝫ illud nullo modo eſt factũ, nec a lege, nec ab homine, quia de ſe erat diſpoſitio pura, vel alias ſufficiat factum a l. excuſandum eum qui conuenitur, quando tractat de damno euitando, vt ſi ab eo petitur pecunia, vel petit illud qđ non habet vt hic, in fi. ⁊ l. ſi puellam. C. ſi manci. ita fue. ali. ſecus, ſi ab eo peteretur qđ ſibi fuit ab initio datum. Ita loquitur contrarium.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Quero quid. Nota ex iſto ver. plane. ꝙ licet pnīa ſi ne certioratione non impediat factum hominis, qđ tñ bene impedit diſpoſitionẽ legalẽ. Ratio eſt quã ĩ. ſubijcit Bar. contra tamẽ fortiter obſtat tex. in l. iiij. §. j. ĩ. de ma. vin. ⁊ vide Bald. in l. ex parte decani. de reſcri. ⁊ c. exceptionẽ. in fi. de excep. ⁊ Ioã. de Ana. conſ. xxv. vtrũ pſentatio reſcripti. ⁊ pro horũ cõfirmatione facit, qđ vult Bal. in l. rogaſti. §. ſi fugitiuus. j. ſi cer. peta.

b ¶ Vltimo circa. Vide Albe. l. nõ ideo minus. q. iiij. C. de acc. Ange. l. j. C. de Vili agge. non rump. Ang. de Are. in trac. male ſi. in gl. in verb. Sempronium.

1 ☞ Procurator dꝫ certiorari de reuocatione, quando eo non certiorato poſſet damnuꝫ incurrere.

2 Innominato in contractu quãdo ex altera parte eſt aliquod factum ad implẽdum contractum, ſi tamen non perfectum, nõ eſt locus penitentie.

3 Condictio ob cauſam datur ad aliud, quam fuerit datum.

4 Procurator tenetur de leuiſſima culpa.

5 Contractus innominatus quando habet ſimilitudinẽ cum mandato.

6 Carcerati, qui ſunt in caſu abſolutionis, non ſunt ita diligenter cuſtodiendi.

§. Item ſi quis.

Hic loquit̃ qñ pecunia fuit data vt emat̃ ſeruus tertij, ⁊ ma-
1 numittat̃ vt ſ. dixi. ¶ † Not. ꝙ tũc debet certiorari pcurator, qñ eo nõ certiorato poſſet damnum incurrere. h. d. In text. ibi, ne ſi poſtea emat, dãno afficiat̃. Simile, ĩ. mand. l. ſi mandaſſem, ⁊ ideo ſi nullũ dãnũ poſſet incurrere, certioratio nõ eſſet neceſ-
2 ſaria, vt ĩ. de ma. vind. l. ſi pater. ⁊ ibi dixi. ¶ † Scđo no. ꝙ lꝫ ex altera parte ſit aliquod factum ad implendũ cõtractũ, ſi tamen non eſt perfectũ, locus eſt penitẽtie, qđ dic, vt dixi ſ. in pn. huiꝰ
3 legis. ¶ Tertio no. † ꝙ condictio ob cãm datur ad aliud quam fuerit datũ: nam hic fuerunt data decẽ ⁊ repetitur ſeruus, tñ hoc ideo eſt, q2 eſt quaſi datio. Ita no. ſ. e. l. ĩ pn. circa ſi. magne gl. qđ intellige vt ĩ. dicã. ¶ Vltimo no. ꝙ iſte dꝫ cauere de reſtituẽdo, ſi in poteſtatẽ eius peruenerit. Cõtra ĩ. depoſi. l. ſi ſine. Sol. đt gl. ibi, in deponẽte, hic in pcuratore q grauat̃ in plꝰ,
4 ꝙ deponẽs, q2 † tenet̃ de leuiſſima l. a pcuratore. C. mãda. Iſta non eſt vera, q2 hic non fuit mandatũ, ſed fuit cõtractus innominatus, do vt facias, vt ptꝫ ex tractatu in quo nõ ſumus. Sꝫ
5 ſuſtinendo dicas † ꝙ licet ſit contractus innominatus, iudicat̃ ſecundũ naturã illius cõtractus, cui equiparatur, ſed hic aſſimilatur magis mãdato quã alteri cõtractui, ergo ⁊c. ¶ Nunc aduerte, ſi poneremus nos ꝙ datum eſſet verum pretium ſerui, ⁊ emeret̃, ⁊ manumitteretur, tũc cõcedo ꝙ habet ſimilitudinem cum mandato, ⁊ tunc procedat ratio gl. ⁊ pcedit qđ dictum eſt ſ. ſcꝫ qđ põt agi cõdictione ob cauſam ad dictũ ſeruum. Sꝫ ſi poneremus qđ non dedi verũ ptiũ, ſed cũ viderem te forte illum ſeruum diligere, ⁊ non haberes totum pretiuꝫ, quo poſſes eũ redimere, dedi tibi partẽ vt emeres eũ ⁊ manumitteres, tũc non habet omnimodã ſimilitudinẽ cum mandato: feci eñ gratia tui magis quã mei, ⁊ iſto caſu putarẽ qđ nõ daret̃ condictio ob cauſaꝫ ad ipſuꝫ ſeruũ, ſed deberem ex penitentia condicere ipſam pecuniam, tu autẽ haberes poteſtatẽ dãdi ſeruũ vel peniam, ne ex hoc contractu remaneas in dãno. Et ita ſonat tex. in verſi. ſi vero iam ſit emptus. facit ĩ. proxi. §. Sic ergo intelligẽdo tex. reſpõ. ad l. ſi ſine. ĩ. depo. eodẽ modo quo ſ. q2 ibi loqt̃ in depoſitario q tenet̃ de ſolo dolo, cũ gratia dãtis fuerit celebratus Ↄctus, hic ꝓ gratia recipientis vel vtriuſqꝫ. ¶ Opp. ꝙ nõ debeat preſtari cautio, vt l. iij. in prin. ſ. eo. Sol. aliud ibi, q2 debitor ibi habet exceptioneꝫ, vt ibi dixi. ⁊ gl. hic ponit.

a §. Sed ſi acceperit.

a Hic loquit̃ quando qs accepit pecuniã vt manumitteret ſeruũ ppriũ. Et primo ponit quãdo ſeruus fugit. Secũdo qñ ſeruus mortuus eſt. Scđa ibi, ſed vbi accepit. Vides hic in ver. ſed ſi eligat, ꝙ qs põt petere ipm ſeruũ. Contra condictio ob cãm dat̃ ad repetẽdũ illud qđ eſt datũ, vl̃ quaſi datũ, vt dixi ſ. pxi. §. ⁊ no. in hac l. in fi. magne gl. nõ aũt ad aliud, ergo hic male loqt̃ dñ đt, dari ad ſeruũ. Sol. đt gl. ꝙ fallit hic, vbi cõdictio datur, vt fiat id qđ pmiſit, facit. ea. l. §. item item ſi quis. ⁊ l. dedi. §. ſed ⁊ ſi Stichus. ſ. eo. Non enim puto qđ vnꝙ̃ condictio ob cãm detur, vt fiat qđ conuenit, ſed ad illud datur actio pſcriptis verbis. l. naturalis. §. j. ⁊ p totã l. j. de preſcrip. verbis. Nam iſta condictio orit̃ extra id qđ agit̃. l. ſi is. in fi. j. co. ſtat l. iij. §. j. ſ. eo. q2 dic vt ibi dixi. Non obſtat ſ. proxi. §. q2 nõ ob. fuit quaſi datũ. Non obſtat ver. ſed ſi eligat, q2 eñ intelligo ſic, quando ſeruus qui aufugit, reuerſus eſt in poteſtatẽ domini, tũc ſi ego, qui dedi, dico, volo qđ manumittatur, ⁊ ille non vult manumittere, ceſſat cauſa, ob quam datum eſt, ſui culpa, merito totũ, ꝙ dedi repetitur, vt hic, in ver. plane. Quandoqꝫ nolo qđ manumittatur, ſed me penitet ⁊ repeto pecuniam quam dedi. Accipiens dicit, ego volo ex hac pecunia retinere tantũ, quia ſerruus eſt effectus vilior propter fugam, tunc ego dico, nolo, ſed habeas ibi totã pecuniã, ⁊ da mihi ſeruum ſic viliorẽ factum, tũc cogitur accipiens vel totã pecuniã reddere vel ſeruum, ⁊ ſic vides qđ non cogitur directo ad ipſum ſeruum, ſed ad pecuniã, ſed cogitur reſtituere ſeruũ poffi iudicis, ſi nollet totã pecuniã reſtituere. ¶ Opp. dicitur hic in ver. qđ ſi diſtractꝰ, ꝙ no imputatur ſibi ſi eũ diligenter non cuſtodiuit. Contra, q2 ex hoc videtur in culpa, vt l. ſi a bone fidei. ſ. ſ. de rei ven. ergo debet ſibi imputari. ſ. ea. l. §. item ſi quis dederit. Sol. hic fuit cauſa quare non eum ita diligenter cuſtodiuit, vnde in culpa non fuit, non enim eſt pſumendũ ꝙ ille, qui proximo debet manumitti, aufugiat, ideo non erit neceſſaria cu-
6 ſtodia, qđ no. pro carceratis qui † ſunt in caſu abſolutionis non eſt neceſſe ita diligenter eos cuſtodiri.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Sed ſi acceperit. Vide Are. cõſi. cxv. vbi plene tractat materiam huius §.

§. Sed ſi vbi accepit.

Hic loquitur qñ ſeruus pprius qui manumitti debebat, deceſſit. ¶ Opp. de l. iij. §. j. ſ. e. Sol. aut vult repetere quaſi cã nõ ſequuta. ⁊ loquit̃ lex 3ria. Aut vult repe-
* tere ex pnia, ⁊ hꝫ locũ diſtinctio huiꝰ §. * Pro intellectu huius legis circa tertiũ reſpõſum. ver. nã ſi ita res. gderit, ſi de iſtis x. q̃ tibi dedi, vt ires p me Romam, iam equum emiſti, ⁊ ita totũ eſt expenſum, ⁊ ita certũ eſt, ꝙ pecuniã repetere nõ poſſum, querit̃, nũqd ſaltẽ equũ poſſim petere? ⁊ vĩ, ꝙ nõ p iſtũ tex. vbi đr ꝙ nihil poſſum petere, vbi totũ, vel plꝰ expẽdiſti. Itẽ q2 certũ eſt, ꝙ iſte equus eſt tuus, nec tu nomine meo emiſti, ergo nõ teneris mihi reddere. C. ſi quis alteri, vel ſibi. l. qui aliena pecunia. Nec enim poſſum habere ratũ, qđ meo noie nõ eſt geſtum, vt ſ. de nego. l. ſi pupilli. §. ſed ſi ego. Ego credo ita dicendum ꝙ erit in electione, an velit repetere equum, vel pecuniã, ⁊ hoc dico per rationem huius tex. in iij. reſponſo, q2 ratio eſt huius litere, ꝙ ſufficit ei qui pecuniã recepit, ꝙ maneat indẽnis, ⁊ qđ aliquod lucrum non faciat. pro quo l. ſi fundum per fideicom-
* miſſum. in prin. de lega. j.

LEX VI.

1 ☞ Omiſſus caſus remanet in diſpoſitione iuris communis.

2 Pregnans equa ſi vendatur vt ſi pareret maſculũ, pertineret ad emptorẽ, ſi feminã, ad venditorẽ, ſi peperit maſculũ ⁊ feminam partus de equitate diuiditur. ⁊ nu. 4.

3 Maſculus preſumitur primo naſci.

a Si extraneus.

a Caſus omiſſus † remanet in diſpoſitione iuris
1 communis. h. d. * Vel aliter, caſus tacitus ſimilis ex-
* preſſo reducitur ad expreſſum. h. d. Iac. Bu. In tex. ibi nuptie aũt ſequute non ſunt. ⁊ ideo nõ eſt finitum matrimonium: q2 quod non eſt, diſſolui nõ poteſt. arg. l. Nam ⁊ ſi ſub. ff.
* poſt defectum. ĩ. de iniuſt. rup. ⁊ irri. fac. teſta. * ¶ Oppo. de l. ſi cum dotem. in prin. ĩ. ſol. matri Solu. huius timore hec leg. intelligitur duobus modis, vno modo qđ ille q dedit agat ex ſtipulatione preſumpta ex eo ꝙ qui ſibi in vnum caſuꝫ pepigit videtur ſibi prouidere. Tunc obſtat fortiter lex contraria, ad quam reſpondet gl. ꝙ hic fuit diligens prouidendo in omnem caſum qui poſſet euenire ſol. mat. merito preſumitur ſibi prouidiſſe in caſu in quo matrimonium non cõtraheretur. Pro hac lect. facit tex. ibi, ⁊ veriſimile eſt in hunc quoque caſum cauiſſe dat ſibi proſpicere, ſed hec nõ eſt vera lec. per tex. qui ſequitur vbi expreſſe dicitur ꝙ non agitur ex ſtipulatione, ſed condictione
b ne ob cauſam. Ideo ad contrariuꝫ reſpõdeo b ꝙ ibi caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis ſicut ⁊ hic, nã cõtracto matrimonio, qui non ſtipulatur dotẽ, videtur donare l. j. §. accedit. C. de rei vxo. act. Secus in matrimonio non cõtracto, ⁊ ideo in caſu omiſſo non videtur donatum mulieri, ſed datum ob dotem, vt matrimonium ſequatur. l. ſi ego. in princ. de iure do. merito cõpetit cõdictio ob cauſam ipſi dãti, ⁊ ſic ſecũda lec. huiꝰ l. ⁊ vera. Aliquãtulũ obſtat pdictis ꝙ ibi in ſecũda lec. Nã in omnibus dicitur de patre. ſ. in l. ſi cũ dotẽ. in princ. ĩ. ſol. mat.

omiſſo de iure communi actio debet eſſe cõmunis patri ⁊ filie, vt inniuit ſ.eo.l.ij.dic vt ibi dixi. Et iſta lex inducit ad qõ. per Altramon. vendidi tibi equã, ⁊ conueni tecum, vt ſi pareret pullum maſculum, pertineret ad me venditorẽ, ſi pareret femellã, pertineret ad te emptorẽ, peperit vtrunqꝫ, ad quem pertineat? Quidã dicũt ad venditorẽ, qꝛ qui ſibi prouidit in vno caſu, videatur prouidere in alio, per hãc l. Sed hec lex magis facit in cõtrarium, ſm Bal. Nam caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, ſed de iure communi non pertinet ad venditorem, vt l. fructus. C. de act. emp. ergo ⁊c. Videndũ eſt, ꝙ pri mo fuerit natus, qꝛ ambo ſimul naſci non poſſunt. l. Arethuſa. ſ. de ſta. ho. De prĩo em̃ partu intelligit, l. boues ſ. hoc ſermone. ſ. de verb. ſig. Quid ſi non apparet. In dubio quidã preſumũt maſculum primo natum. l. ſi fuerit. in fi. ſ. de rebus dubijs. ſed ibi fauore libertatis. ⁊ ideo Bal. dicit ꝙ ex equitate hic partus inter eos diuiditur. arg. de liberis ⁊ poſthu. l. ſi ita facit. l. qui quadringenta. in princ. ſ. ad legem Falcid.

ADDITIONES.

POMA. ¶ Si extraneus. Vide plene que poſui ad Bart. in l. commodiſſime. ſ. de lib. ⁊ poſthu. An aũt iſtud hic ꝓbet, vide Bal. in l. iij. circa fi. de inſti. ⁊ ſubſtit. C. ⁊ limita hanc regulam, vt per Bar. in l. ſi maritus. C. de procur.

POMA. ¶ Ad contrarium rñdeo. Vide Panor. conſi. xlvij. iij. dubio. in j. volum.

IO.FR.RV. ¶ Ad qõ. Adde ꝙ iſta qõ de facto euenire non põt, propter impedimentum nature, qꝛ vna equa non poteſt parere niſi vnum pullum, niſi cõtingeret ꝙ eſſet vtriuſqꝫ ſexus, qꝛ tũc preualet potentior. l. queritur hermaphroditum ſ. de ſtat. ho. ita dicit dominus Fabia. de ſancto Sauino, in tract. de empt. et vend. in vij. queſt. prin. in fi. de hac tamen q. vide hic plene p Alex. qui not. Bart. ſibi contrarium, dum in d. l. ſi fuerit ſ. j. vult quod prius preſumitur natus maſculus, quam femina, ſed hic, ⁊ in d. l. Arethuſa. vult quod ſit ſpeciale fauore libertatis. vide etiam Iaſ. circa eandem queſt. qui tenet contra Bar.

¶ Diuiditur. Adde vt per Alex. cui inquantuz refert q. de eo qui dotem, quaz pro muliere dedit, ſtipulatus eſt ſibi reddi, in omnem caſum ſol. mat. quod ſi contingat virum vergere ad inopiam, non poſſit dans dotem agere ad illã, per l. vbi adhuc. C. de iur. do. ſed mulier poſſit. Adde qõ voluit Bar. conſi. cxxvj. incip. Titius maritauit ſororem.

LEX VII.

Exceptione doli tutus ſoluens quando repetat.

Doli exceptio quotuplex ſit.

Quiſe debere. Iſta lex eſt de difficilioribus legibuſqꝫ habueris hoc anno. lꝫ tex. ⁊ gl. videãtur prima facie faciles. ⁊ h. d. Si debitor putatiuus pro muliere dotem ꝓmittat, ⁊ ſoluit ignoranter matrimonio nõ ſequuto, ipſi condictio competit. Si ſcienter competit mulieri; ſed debitor verus indiſtincte condictionem habebit, ſed eam mulieri cedendo liberabitur. h. d. Diuide, qꝛ primo loquitur in debitore non vero, ſecundo in vero. Scda ibi, ſinaũt. Prima ſubdiuiditur in tres. Primo ponit thema ⁊ queſtio. Secundo reſponſio in debitore errante. Tertio in ſciente. Secunda ibi, Nerua. Tertia ibi, ſed ſi cũ ſciret. Iſte ver. Nerua, in ratione quaz ponit, ſcilicet quoniam putaſſet ⁊c. variatur duobus modis. Primo qõ dicamus, qõ potuiſſet ſe tueri exceptione aduerſus ipm̃ ſponſum, cui ꝓmiſit, ⁊ hoc tangitur in fi. magne gl. ſuper ver. Sed, ⁊c. Alio modo quod dicat ꝙ potuiſſet ſe tueri exceptione contra ipſam mulierem. ⁊ hoc tangitur in prin. gl. ſuper ver. Sed, ⁊c. ⁊ iſte ver. habet alias varietates, de quibus tangam ſ. in contrarijs. Vide glo. in verb. actionẽ. que incipit, ſatis põt dici ⁊c. ⁊ nota eam, qꝛ eſt argumentũ ad queſtionẽ de facto. Pone, Mulier promiſit dotẽ viro ſuo, vel alius pro ea, ⁊ anteqͥ ſolueretur dos marito, ſolutũ eſt matrimoniũ; modo vir, ſoluto matrimonio, agit ex promiſſione ad dotẽ contra vxorẽ, vel contra illum qui dotẽ promiſit, vxor vero excipit cõtra virũ, ⁊ dicit quod ipſe dolo facit, qꝛ petit quod reſtituturus eſt: ipſe enim ſi haberet, teneretur ei reſtituere, vnde dicit eum non poſſe petere. Sed finis iſtius gl. eſt in argumentum, quod poſſit. ⁊ arg. ſ. de cond. fur. l. ſi ſeruus. primo reſponſo. ⁊ ad hoc in aut. de nup. ſ. dotes autem, verſi. ſi vero nõ cõtigerit. Et iſta faciunt, qõ ſi dos promiſſa marito per patrem vel alium ſibi non ſit ſoluta, ⁊ moriatur vir, quod poſſit vxor dotem petere ab herede viri, non obſtãte exceptione, quod defunctus dotẽ nõ habuit, quoniam vxor petet eã ab herede viri, ⁊ hẽs viri ab eo, qui eã promiſit, vt hic.

¶ Opp. tutus exceptione doli ſoluẽs nõ repetit, vt l. qui exceptionem. ſ. de condi. inde. ergo huic non datur cõdictio. So. quadruplex eſt exceptio doli, dicit glo. ſuper verb. exceptiõe, qõ dic vt in ea. Adde quintam exceptionez doli que ſuccedit in locũ cuiuſlibet exceptionis de mundo, vt ſ. de exce. do. l. ij. ſ. et generaliter. ſed l. qui exceptionẽ, loquit de exceptiõe doli odioſa que oritur ab initio contracte obligationis, non de alijs doli exceptio. ita loquitur hic. Nã hic intelligitur de exceptiõe doli, hoc eſt, facti vel intentionis. Naz cum hec promiſſio habeat in ſe tacitam conditionem. l. ſtipulationes. ſ. de iur. do. apparet ꝙ ſponſus, ſi ageret, non haberet actionem, ideo contra eũ erat tutus debitor exceptione doli, hoc eſt, facti vel intẽtionis. Iſta eſt vna lec. ita intelligit prima gl. hunc ver. putaſſet, ⁊c. Et glo. ſuper ver. Sed, in contrario formato de l. ſtipulationẽ. ſ. de iure dot. Sed opp. Iſtud non videtur bene dictũ. nã l. qui exceptionẽ. loquitur de cond. indeb. hic de cõdictione ob cauſam, in qua ab initio cum datur, certum eſt quod non eſt debitũ, ideo hic non dꝫ queri vtruz debitor erat tutus doli exceptione vel nõ aduerſus eum, cui ſoluerat, ⁊ propter hoc dicũt qdã qõ iſta gl. nõ eſt bñ ſignata hic. Alij dicũt, ⁊ iſtud eſt verũ, ⁊ hoc tꝫ Ia. But. ꝙ hec gl. eſt hic bene ſignata, tamen hoc debet aliter intelligi, videlicet ꝙ ſoluens erat tutus exceptione doli aduerſus mulierem, cuius iuſſu promiſit, hoc gl. tangit ſuper verbo, Sꝫ, in princ. Et eſt ratio talis, quãdo ſoluit ſcienter ⁊ nõ poteſt repetere, competit condictio mulieri, ⁊ non ſoluenti, vt in verſic. Sed ſi cum ſciret. Itẽ ⁊ quãdo eſſet tutus contra mulierẽ tali exceptione ex qua ſolutũ non poſſet repeti, qꝛ cõpeteret ipſi mulieri condictio ob cauſam ex eadem ratione, qua cõpetit, qñ ſolutum eſt ſcienter. Sed hic erat tutus contra mulierem tali exceptione, ex qua ſolutũ poterat repeti, merito ſibi competit condictio contra virũ, ⁊ ſic gl. j. hic eſt bene ſignata. Sed contra, ſi iſta ratio eſt vera, ꝙ ideo ſibi cõpetit condictio ob cãm cõtra virum, qꝛ ſolutũ mulieri poteſt repetere, male dicit infra, ſcilicet ꝙ vero debitori competat condictio, qꝛ ille ſolutũ mulieri non poſſet repetere. Sol. Huius timore exponunt quidaz, quoniam, pro quemuis, ⁊ ſed, pro tamen, quaſi non ponantur cauſatiue per modum rationis, ſed ponantur aduerſatiue. Alij ſubaudiunt hic, maxime, ⁊ ſic non curant, poterat ſe tueri exceptione, vel non aduerſus mulierẽ, ⁊ ſic pertranſit gl. tua ſuper verbo, Sed. Certe ſecundum hoc ratio Iuriſconſulti non eſſet bona, dic ergo eã bonã. Non obſtat ver. ſi nautem vere, ſcꝫ ꝙ dꝛ de vero debitore, qꝛ qñ verus debitor promittit, ⁊ ſoluit, negotiũ in veritate ſpectat ad eum, non ſolum ad mulierem pro qua ſoluitur, merito ſibi competit condictio ob cauſaz, ſed debitor putatiuꝰ in caſu, in quo ſolutum non poteſt repetere, non põt dicere ꝙ negotium aliquo modo ad eum pertineat in veritate, ideo hic diſtinguitur vtrũ poſſit repetere a muliere, vel non. Opp. ꝙ condictio competat mulieri, cuius iuſſu eſt ſolutum, vt ſ. tit. ij. l. ſi procurator. Sol. hic mulier iuſſit ꝙ ꝓmitteretur, nõ iuſſit ſolui, hoc non placet, vt videbis ſtatim verſi. ſi naũt vere. Dic ergo ꝙ hic iuſſit promitti ⁊ ſolui, ſed hic debitor non ſoluit ꝓ muliere, ſed pro obligatione ſua, qua erat obligatus ſponſo. id tex. dicit promiſit, ⁊ ſoluit, ſecus ſi pro muliere tantum ſoluiſſet, ⁊ eius iuſſu. d. l. ſi procurator. ¶ Circa iſtam primam partẽ quero quando iſte debitor non verus erat ſciens, quid ſi ꝓmiſit, ⁊ non ſoluit. Dicit gl. ꝙ idem. Nam mulieri dabitur actio cõtra virum, vt cedat ſibi actionem contra illum debitorẽ, qꝛ paria ſunt promittere, ⁊ ſoluere, vt l. finali. C. ad leg. Fal. ita dicit glo. Sed contra hoc inſtatur fortiter, ſtipulatio de dote habet in ſe tacitã condictionẽ ſi matrimoniuz ſequatur, vt ſ. de iu. do. l. ſtipulationẽ. ſed cũ matrimoniuz non ſit ſequutũ, ⁊ ſi vir non habeat actionẽ, eam cedere nõ poterit. Dicũt quidã ꝙ iſta lex dꝫ intelligi qñ fuit actum, vt in ſtipulatiõe tacita cõdictio nõ ineſſet, ⁊ hoc tangit in precedẽti gloſ. ſuper verbo, Sed, ⁊c. Tu dic ꝙ illa tacita condictio ineſt, quantuz eſt reſpectu viri ſtipulãtis, ſed non reſpectu mulieris quando conſtat promittentez voluiſſe donare, vt ſ. l. proxi. ⁊ ideo dico ꝙ vir cedat actionẽ, mulieri, ⁊ efficietur vtilis apud mulierẽ, que apud cedẽtẽ erat inutilis, vt ſ. de iur. do. l. ſi. in prin. ⁊ l. Papinianus. ſ. mand. Nec põt intelligi hec lex ꝙ hic fuiſſet actum ꝙ tacita condictio non ineſſet. nã tũc ſoluẽs nõ ſoluiſſet ob cãm de futuro, ſed ob cãm de preterito, ⁊ ſic nõ tractaremus de cõdictione ob cãm, ſed de condictio. indeb. l. damus. ſ. tit. ij.

Veniamus ad ſecundam partem ⁊ oppo. ⁊ videtur ꝙ huic debitori ſoluẽti detur cõdictio indebiti ſi ſoluerit: qꝛ añ matrimoniũ erat indebitũ, vt ſ. de iure do. l. ſtipulationem. gl. in ver. condicere, ſoluit, ⁊ bene, nã hic ſoluebat ob matrimoniũ de futuro, non de preterito. ¶ Scdo opp. ⁊ videtur ꝙ hac ſolutione debitor ſit liberatus, qꝛ ſoluit alteri volente creditore, vt ſ. de ſol. l. ſolutã. So. dicit gl. hic ſoluit reuocabiliter. Alij dicũt ꝙ hic habuit mãdatũ de ꝓmittendo, non de ſoluendo. Iſta nõ eſt vera, qꝛ tunc non liberaretur cedẽdo actionẽ mulieri, imo imputaretur ſibi cur ſoluit ante conditionis euentũ, vt ſ. mand. l. ſi mãdauero. in prin. la ij Dicit gloſ.

ꝙ hic ſoluit pro obligatione ſua qua tenebat marito, nõ pro ea, qua tenebat mulieri. Iſta eſt vera, ⁊ ꝓbat in l. indebitã. ſ. de cõdi. inde. ¶ Itẽ opp. ⁊ videtur ꝙ imo detur mulieri cõdictio, vt ſ. de cond. inde. l. ſi procurator. Gl. dicit fateor ſi ſequeretur ratihabitio. Certe videtur ꝙ ratihabitio non ſit neceſſaria cũ ꝓceſſerit iuſſus, vt in prin. l. vnde oportet te intelligere, qđ in iſto verſi. ſinaũt. mutet caſus, ſcʒ ꝙ non preceſſit iuſſus. Vel dic ꝙ gl. bene dicit. nã, vt dixi, debitor iſte ſoluit pro obligatiõe ſua, ꝙ ſolutionẽ ſi mulier ratã hʒ, licet nõ ſuo noie factã, hẽbat cõdictionẽ cõtra virũ ex equitate, quã habuiſti in l. cum fundus. §. ſeruuʒ tuum. in prin. ſ. ſi cer. pe. Cum enim agendo contra debitorem ſuum ille liberaretur cedendo actionẽ ſuam, equum eſt vt directo poſſit agere contra virum, per d. §. ſeruum tuum. Materiã iſtiꝰ legis ſummabo tibi ſtatim in l. ſi donaturꝰ. ſ. eo.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Qui ſe debere. Vide Pan. conſi. xlvij. in j. vol.

✳ P. Prateius. ¶ Poſſit. Qđ ait Bar. cũ diſtinctione accipiẽdum eſt. Aut cõuenit de lucrãdo dote, ⁊ ꝓcedit doctrina Bar. gl. in d. §. dotes. alleg. per Bar. vbi ipſemet hoc tenuit poſt Iacob. but. qđ ⁊ veriſſimum eſt. Aut non conuenit, ⁊ tunc contrarium eſſe verius credunt omnes per hunc text. ⁊ niſi ita dicas, Bar. erit ſibi contrarius.

§. Fundus. Hac condictione repetitur res cum acceſſionibus naturalibus. h. d. ¶ Op. C. de cõd. inde. l. j. ⁊ l. quoties. C. de cond. ob turpem cãm. Sol. ibi loquitur de acceſſionibus ciuilibus, vt puta de vſuris que nõ veniunt in iſtis condictionibus, cum ſint ſtricti iuris.

LEX VIII.

1 ☞ Affinitas non contrahitur per ſponſalia.
2 Statutũ quod q ſit conſanguineus vel affinis alicuiꝰ Peruſini non poſſit eſſe poteſtas, ſi ſint contracta ſponſalia cum filia ciuis Peruſini quod non impeditur.
3 Verbum poteſt, quomodo intelligatur.
4 Clauſula, rebus ſic ſtantibus, intelligitur quando quis renuntiat omni iuri quod habet vel habere poteſt in aliqua re.

a **Quod Seruius.** [a] Datuʒ cauſa dotis nõ repetit donec matrimonium putat ſubeſſe, vel ſpes eſt ꝙ cõtrahat. h. d. Et primo ponit dictum Seruij. Secũdo declarat caſum, in quo debet intelligi. Tertio ponit caſuʒ, in quo nõ debet intelligi, ⁊ adducit ſimile. Secũda ibi, ſic intelligendũ. Tertia ibi, donec. ✳ Nota ex hac l. cum gl. ꝙ ſi duo contraxerunt matrimonium, quorum vterque, vel alter eſt inhabilis etate, lʒ nõ ſit matrimoniũ, tamen ſpõſalia videntur eſſe cõtracta ſʒ tu dic contra de iure noſtro ciuili, qꝛ ſponſalia non ſiunt vbi hoc non agunt contrahentes, nec matrimonium, quia contrahi non poteſt. facit ſ. de ſponſa. l. queſitum. ſ. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. cum hic ſtatus. §. penul. Sed canoniſte dicunt, quod ſponſalia ſunt, ⁊ erit matrimoniũ, cũ erãt legitime etatis, vel etiã cũ erant cognoſcibiles. Nec eſt neceſſarius nouus cõſenſus, vt no. extra de reſtit. ſpoliato. c. ex parte. ⁊ de deſpon. impub. ⁊ c. a nobis. ⁊ ibi gl. in verb. conſenſum. ⁊ c. de illis. ⁊ c. puberes. vbi de hoc p glo. in verb. tardiſſime. ⁊ Inno. ⁊ eſt expreſſum extra de deſpon. impu. c. vnico. §. idem quoque. li. vj. Et ſ. de ritu nup. l. minorem. iuncta gl. ⁊ C. de nup. l. ⁊ ſi contra in gl. iiij. in verb. poſtea liberis. ✳ ¶ Op. de l. inter diuortiũ. ſ. de ver. ſig. Sol. hic diuortiũ ponit improprie. ¶ Scđo op. ꝙ dictũ, ⁊ ſimile ꝙ adducit, ſint idẽ, ⁊ ſic vnũ p aliud ſuperfluat. Sol. dicit gl. ⁊ bene, ꝙ in p̄rio
b caſu putabat matrimoniũ [b] cõſtare, qđ nõ cõſtabat, in ſecũdo ſolũ putabant eſſe ſponſalia. Vlterius opp. quod inter ſpõſos nõ eſt affinitas. ſ. de grad. l. nõ facile. §. j. ⁊ ij. gl. dicit ꝙ hic ponit
1 affinitas improprie, ⁊ bñ dr. qđ no. qꝛ p ſpõſalia † non contrahit affinitas. De hoc habes expreſſum in l. nõ facile. de gradib. ⁊ l.
c Labeo. ⁊ l. Seruius. qđ eſt vtile. Dicit ſtatutũ [c] hic, quod nul-
2 lus poſſit † eſſe Poteſtas qui ſit conſanguineus vel affinis alicuius Peruſini, certe lʒ inter Peruſinũ filiũ ⁊ filiã alteriꝰ ciuitatis nobilis ſint ſponſalia facta, nõ dicet affinis ꝓprie, iõ eligi nõ prohibetur Poteſtas. qđ tene menti, qꝛ hic fuit de facto.
d ¶ Venio ad vltimã gl. [d] dicitur hic, ꝙ datũ nõ poteſt repeti quãdiu poſſunt cõtrahi nuptie. Cõtra, imo poteſt penitere. l. ſi pecuniã. §. itẽ ſi quis. in princi. ſ. e. Sol. dicit gl. hic nõ erat res integra, ſed inchoata. Hec ſolutio vr̃ contra l. ſi pecuniã. §. Itẽ ſi quis. ſ. eo. Quare alij aliter dixerunt in d. l. ſi pecuniã. vt ibi dixi. Tamẽ anteꝙ̃ iſtud cõtrariũ ſoluã primo videamus, quando iſta pecunia poterit repeti. ⁊ videtur ꝙ nõ poſſit repeti, donec vterqʒ viuit, qꝛ poſſibile eſt ipſis viuentibus ꝯhi mr̃imonium, qꝛ iſtud verbum, põt, intelligit, id eſt, poſſibile eſt, vt l. j. ſ. ſ. de iniuſto teſt. Gl. tua dicit ꝯrũ, qꝛ tunc poterit repeti, cum alias nuptias cũ alio cõtraxerit. Nã iſta verba, quandiu
e poteſt, [e] debẽt intelligi quãdiu rebus ſic ſe habentibus, arg. [l.] cõtinuus. §. cũ quis. de verb. obl. nõ eniʒ debet intelligi, poteſt, id eſt, poſſibile eſt, qꝛ iſte eſt intellectus Logicorum, ita [...]
3 † Cõtra gl. quod debet intelligi quãdiu poteſt, i. poſſibile eſt [...] detur caſus in auth. cui relictũ. C. de indic. vid. vbi oportet [...] ſpes nuptiarũ deficiat intrãdo religionẽ, vel ſimilia faciendo. Pro hoc d. l. j. de iniuſto teſta. ⁊ l. ita ſtipulatus. de verb. obl. Sol. qñ verbũ poteſt, non refertur ad actũ certe perſone, tunc intelligitur poteſt, id eſt, poſſibile eſt, l. j. de iniuſto teſta. ⁊ eodẽ [...] loquitur aut. cui relictũ. Nã ibi dicit, ſi nuptias non contraxerit, nõ ſe reſtringit ad certas nuptias, iõ opʒ qđ deficiat ſpes nuptiarũ ſimpliciter, hic vero ſe reſtringit ad nuptias certas, vt ſtatim dicã, ⁊ eodẽ modo nõ obſtat d. l. ita ſtipulatus. ſecũdo in eo qđ gl. dicit ꝙ eſt neceſſe qđ alter eoꝝ nuptias cõtrahat, op. imo videtur ſimpliciter qđ ſufficiat ſponſalibus renuntiare. l. j. C. de inſtitu. ⁊ ſubſti. ⁊ l. vter ex fratrib. de cõditio. inſtitutio. ibi, ſi neuter. ⁊ l. Titio. §. Titio genere conditio. et demõ. ibi, ſi nolit nubere. Poſſumus dicere [...] timis volũtatibꝰ. d. l. ita ſtipulatus. §. Sabinus. de verb. obl. ſʒ hoc nõ eſt verũ, qꝛ imo idẽ in contractibus. l. ſtipulatione cũ l. ſe. ſ. de iu. do. ⁊ l. dotis fructꝰ. §. ſi. ⁊ l. ſi ego. in principio [...] to qđ debeat ſubaudiri ad gl. dũ dicit, donec alias [nuptias con]traxerit ſubaudi, vel ſpõſalibꝰ renũtiauerit. ⁊ hoc in[...]
f dũ dicit, donec inter eos maneat affinitas, hoc eſt, illa ſp[...]
g Iſta eñ verba, [g] quãdiu nuptie cõtrahi poſſunt, debẽt intelligi, ſcʒ ex iiſdẽ ſpõſalibus. d. l. ſtipulationẽ. cum l. ſequ. ſ. de iu. dot. ⁊ hoc eſt qđ gl. vult hic dicere, vel quãdiu matrimoniũ contrahi põt, debẽt intelligi rebus ſic ſe habẽtibus, hoc eſt ꝑſeuerantibus ſponſalibus, qđ tene mẽti, qꝛ quãdo quis renuntiat in aliqua re oĩ iuri qđ hʒ vel hr̃e põt vel poſſet, oportet enim intelli-
4 gi rebus † ſic ſe habẽtibus, hoc eſt, ex aliquo iure quod eſt de preſenti vel re vel ſpe. Pro hoc facit ſ. de ſta. li. l. j. ⁊ ij. lʒ enim quilibet ſeruus poſſet ſperare libertatẽ, ⁊ habere ſpẽ facti, non tñ dicitur eſſe ſtatuliber, vel ſpeʒ libertatis habere niſi ex aliquo ꝙ de preſenti eſt, ſperet, vt ſi eſt libertas relicta ſub conditione vel alio modo. Hoc premiſſo reſpondeo ad l. ſi pecuniam. q[...] volebat repetere dotẽ, ⁊ volebat ꝙ ſpõſalia durarẽt. ꝟ nõ [...] hic: ſed ſi vellet renuntiare ſponſalibus, optime poſſet repetere, vt vidiſtis, ⁊ ſic non obſtat d. l. ſi pecuniã. eſt tamen ſpeciale fauore matrimonij, vt in poteſtate dantis nõ ſit diſſoluere ſponſalia ex penitentia, nec ex penitentia poteſt repetere. l. ſi ego. in princip. ⁊ §. j. ſ. de iure dot. lʒ ſecus eſſet in eo quod daretur ob aliam cauſam. l. ſi pecuniam. ſupra eodem.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ ¶ Qđ Seruius. Limita vt p Alex. in prin. referentem Pau. de caſt. ⁊ Albe.
b ¶ Matrimoniũ. Adde inquãtũ Alex. in gl. in ver. ſpõſa. tangit, an in caſibus in qbꝰ matrimoniũ vʒ in vim ſpõſalitij tráſeat in viʒ matrimonij etate ſuperueniẽte abſqʒ alio cõtractu? Bal. cõſ. cccxiiij. ⁊ cccxcix. j. li. ⁊ cõſ. ccccxxviij. cũ ſeq. e. j. vo. Et an ſponſus, ⁊ ſpõſa, poſſint cogi ad ꝯhendum matrimonium per verba de preſenti? vide Abb. conſi. xlviij. j. lib. Et an dos data ob matrimonium nõ ſequutum, habeat illa priuilegia que habet dos vera? vide Bal. conſi. xvj. ij. lib.
c ¶ Dicit ſtatutũ. Vide nũquid iſto ſtatuto ꝙ affines cogantur ad cõpromittẽdũ, an cogẽt tales, q ſunt affines p ſola ſpõſalia, ⁊ videret dõm ꝙ nõ, p doctrinã Bart. tamen ego teneo [...] qđ probo per doc. Bal. Pau. ⁊ Alex. in l. qui ſe patris. C. [...] vlt. col. ⁊ Bal. in l. affinitatis. C. cõmu. de ſucceſ. vbi dicit ſtatutũ fauorabile cõprehẽdit caſus mere improprios [...] qđ ſtante ſtatuto, ꝙ agnati cogant ad cõpromittẽdũ [...] emãcipati, ⁊ nati ab eis, lʒ improprie ſint agnati [...] in rub. ſ. ſol. mat. nec diſcrepãtẽ inuenies. Cũ ergo tale ſtatutũ cõprehẽdat caſus improprios eo ꝙ ſit fauorabile [...] in caſu noſtro, vt cõprehẽdant affines p ſola ſpõſalia [...] improprij, cũ militet eadẽ rõ fauoris in eo, q̃ in caſu ſuperiori. Et ad hoc magis in ſpẽ facit qđ dicit ſe ꝯſuluiſſe Pau. de caſ. [in] l. qui ſe patris. ꝙ ſtante tali ſtatuto, quod affines cogantur ad compromittendum, ꝙ veniunt affines impropriiſſime, ⁊ ſine effectu, de quibus in gl. in c. non debet. de conſanguinit. ⁊ affi. Et ſic habes colligere, quod tale ſtatutum cum ſit fauorabile, vt ſupra dixi, vendicabit ſibi locum inter affines ex ſolis ſponſalibus. Secundo ꝙ ſtatuta fauorabilia extenduntur ad caſus improprios, ⁊ per conſequens habes limitationẽ ad regulam, ꝙ ſtatuta debẽt proprie intelligi, qꝛ fallit vt ex ꝓdictis, niſi ſit fauorabile, qꝛ tũc ẽt locũ habẽt i caſibꝰ improprijs. Cõtrariũ [...] facit, qꝛ in teſtamẽtis, lʒ ſint fauorabilia, nõ capiunt verba [...] propr[ie]

ꝓprie.l.nõ aliter.l.ille aut ille.⁊ l.liberoꝝ.ff.de le.iij. Primo reſpõde,q̃d hoc nõ eſt,q2 teſtator cẽſetur minus velle grauare heredẽ quã põt. Unde ſi fieret lata interpretatio,hr̃s magis grauaret. Uel rñde,ꝙ regula que dr̃,ꝙ in teſtamẽtis debet lata fieri interpretatio.l.in teſtamẽtis.ĩ.de reg.iu. hʒ locũ,q̃ties de teſtamẽto ſuſtinẽdo tractaꝝ,q2 tũc de fauore tractaꝝ,vt eſt gl.in l. Gallus.§.ꝙ ſi is.ĩ.de lib.⁊ poſth.in glo.in ver.vtilitatẽ.nõ aũt qñ tractaꝝ de legatis.gl.eſt i l.ſi plures.gl.fi.in fi.ĩ.de cõd.inſti. Et hoc cõfirmaꝝ,q2 ꝯditio appoſita in legatis,debet adimpleri quam primum poteſt.l.hec cõditio.ĩ.de cond.⁊ demon. ſecus in conditione appoſita in teſtamento,vt eſt gl.in l.ſi quis inſtitua tur.quam not.Bar.in d.l.hec conditio.ĩ.de here.inſtit.Confirmatur hoc,per tex.in l.pe.§.j.C.de ſer.neceſ.hered.inſti.Cogita tamen,quia hec ſunt cum aliqua dubitatione.

POMA ¶ Uenio ad vltimã gl. Uide per iſtã regulã,q̃d verba debent intelligi,⁊c. adde idẽ ſi eſſet iuratum, per Barba.conſi. xxxvj. Alex.conſi.cxx.vo.ij.⁊ conſi.xxxviij.vo.j.Alex.conſ.xxix. volu.j.Bar.conſi.xx.vol.ij.⁊ in c.cum M.de conſti Bar.in rub. C.qui admi.⁊ pulchre Alex.conſi.lxxij.col.fi.vo.iij.

POMA.¶ Quandiu contrahi poteſt. Uide Barb.conſil.cxxij. inci frater.

¶ Sponſalia. Adde q̃d hoc verũ eſt,ſi datum eſt nomine dotis propter nuptias,que ſperanꝝ ſubeſſe ex cauſa de preſenti,q2 iaʒ erant ſponſalia ꝯcta,vt hic,⁊ idẽ ſi ꝯcta non erant. Ita cõſuluit Bar.ꝙ etiã tunc ad repetẽdũ,ſufficiat quod maritus requiſitus dixerit ſe nolle cõtrahere per iura allegata. Non obſt.l.ita ſtipulatus.q2 loquitur in eo qui petit,ſʒ nos in eo qui repetit. Bar.conſilio,lator preſentium. Pau.de Caſt.in addi.hic.

¶ Iſta cum verba. Hoc tamẽ habet locum,quoties in renunciatione dictũ foret.q̃d habeo,vel habere ſpero etiaʒ ex cauſa de futuro. Ita not.Bar.in l.j.C.de pac.in vlt.mẽbro,ſeu diſtinctione dum alleg l.ſi rem meam.ĩ.de verb.obli.Alex.in l.j.ver.ſolu. illud. Uide Rom.conſi.xxij. Lancello.l.j.C.de pactis. Panor. c.ex multiplici.de decim.ad finem.

LEX IX.

SI donaturus. [a] Nõ ſequutis nuptijs datum ob dotem repetitur a muliere,cui dans donare volebat,niſi aliud expreſſe actum ſit.h.d. ¶ Opp.quod imo condicat ſoluens,vt l.qui ſe debere.§.ſi autem.ſ.eo. So.ibi ſoluit propter ſuam obligationem. Ita dicit glo.hic ⁊ ibi.

ADDITIO.

POM.¶ Si donatur⁹. Aduerte,q2 videtur ꝙ deciſio Iuriſcõſulti hic in ver.ſʒ ſi ego.ſit ſuperflua,q2 quoties aliquid datur ꝓpter nuptias,t.lis nõ ſequutis,abſqʒ ꝙ de repetẽdo actũ ſit,illud repeti põt.l.ſi ego.ĩ.de iure dot.⁊ ſic videꝝ cõtra doctrinam Bar.⁊ communem in l.ſi extraneus.ſ.eo.⁊ in l.ſi cũ dotẽ.ĩ.ſolu. mat.⁊ in l.dñs teſtõ.ĩ.de cõd.indebi.vbi tradiꝝ,ꝙ ſi datur aliq̃d mulieri ꝓpter nuptias,ꝙ nunq̃ cenſeꝝ illi donatũ,niſi ſequutis nuptijs. Si ergo iſta doctrina eſt vera.⁊ hic nuptie ſequute nõ ſunt,⁊ per ꝯñs nõ mulieri donatũ cenſeaꝝ,⁊ ſic nulla ſibi competit actio,ſed imo qui dedit,vt pote re,ꝓpter quã dederat,nõ ſequuta,neceſſe eſt dicere,ꝙ tex.ſupfluat,ex quo ẽt ſine pacto dãti,actio cõpetebat,aut ꝙ illa doctrina nõ ſit vera,ꝙ imo ſi datur pecunia mulieri ſimpliciter,ꝙ ſimpliciter videꝝ donatũ,ſiue ſequanꝝ nuptie,ſiue nõ, Suſtinendo illã doctrinam poſſumus dicere,ꝙ eſt mirabile,q̃d id q̃d eſt ex legis diſpoſitione,deducaꝝ in pacto,q2 ſimile videm⁹ q̃d in ſtatuto põt ius cõmune deduci,vt vult Bar.in l.j.per illũ tex.ĩ.ad le.Fal.Can.in c.j.de reſcri.erit que hui⁹ pacti duplex defectus. Primo,q̃d ex quo contra ius commune,ꝙ nõ dicaꝝ ſuperfluũ,imo ſi eſſet pactũ nudũ,produceret actionem,tanq̃ã legitima cõuentio.l.nõ impoſſibile,⁊ ibi Bar.⁊ in l.legitima.ſ.de pac.facit tex.l.inter ſocerũ.§.cõuenit. de pac.dota.quẽ reputat ad hoc ſing.Bald.in c.ſi cautio.in vlti. col.de fide inſtru.Sicut ergo ex ſtatuto cõtinente idẽ q̃d ius cõmune,oritur cõdictio ex illo ſtatuto,ne dicaꝝ ſuperfluũ,vt vult Bar.in d.l.ij.⁊ in l.iij.§.ſi rem.ĩ.de leg.iñ.⁊ l.nõ ſolũ.⁊ ibi gl.ſ.de rei vẽ.ergo idem dicendũ in pacto continente ius cõe,vt non dicaꝝ ſuperfluum,cuʒ ex eo oriaꝝ actio,vt ſ.dictũ eſt,tanq̃ ſit legitima cõuẽtio,⁊ maxime cũ ex tali pacto,q2 eſt appoſitũ iuxta rei traditionẽ,oriaꝝ actio preſcriptis verbis.l.reb⁹.C.de rerũ pm. ⁊ l.ſi dñs.in fi.ĩ.de preſcr.ver.⁊ l.ij.⁊ ibi gl.⁊ Bar.ĩ.tit.ij.in prin. vide alia,ad iſtũ per gl.in verſi.virginitatis.xxij.q.ij.c.beata.

1 Doli exceptio obſtat ei qui petit quod reſtiturus eſt alteri, etiam ex interuallo.num.2.

3 Promittenti pro dote mulieris quando competat cõdictio ad repetendum non ſequutis nuptijs.

§. Si quis indebitam. [a] Exceptio doli,q̃ obſtat deleganti, non obſtat ei cui facta eſt delegatio ex cauſa onerosa , niſi quatenus ad delegantem res eſt reuerſura,ſed delegato cõtra delegantem ſuccurritur.h.d. Primo ponit vnum dictum,per q̃d conſuluit ei,cui facta eſt delegatio.Secũdo ponit aliud,per q̃d cõſuluit delegato. Tertio ponit limitationẽ primi dicti. Secũda ibi,itaqʒ. Tertia ibi ſed ſi ſoluto. ¶ Opp.de l.ij.§.cũ vero.ĩ. de don.⁊ de doli exceptione.l. Iulianus. Sol.hic fuit facta delegatio ex cauſa dotis q̃ eſt onerosa, ibi vero ex titulo lucratiuo

* *Sʒ caue dicit Iaco.But.quia hic fuit delegatio,⁊ nõ ceſſio.⁊ intereſt inter hec: Nam qui agit ex delegatione, agit ex promiſſione ſibi facta a debitore.vt C.de noua.l.j.vnde non vtitur adminiculo ſui authoris,⁊ habet locũ hec diſtinctio.⁊ ſic loquiꝝ hic §.ſʒ agens ex ceſſione ſemper vtitur adminiculo ſui authoris,⁊ ideo indiſtincte obſtat ei exceptio,que obſtaret cedẽti.l. Pomponius.§.cum quis adminiculo.ĩ.de acqui.poſſeſ.⁊ l.qui ſtipendia.C.de procura.vbi de hoc dicit Butrig.Cuius ratio eſt hec,q2 magis ſubueniendum eſt ei qui non habet cauſam lucratiuam,vt apud Celſum.§.ſi q̃s autem,de doli.excep. cum §.

* ſeq.* ¶ Opp.de admi.tut.l.cum poſt.§.fi. Sol.ibi promiſit vt tutor,⁊ ſic nomine mulieris,hic ꝓmiſit ipſe tanquam ipſe ſit debens .non ſunt alie glo.ad finem iſtius legis no hic quod obſt.

1 †exceptio,dolo facis,ei q̃ petit ꝙ reſtituturus eſt alteri,quã ei, a quo petitur. Cõtra in l.ſi ſocer.§. Lucius.ĩ.ſo.ma. Sol.hic dʒ reſtituere alteri,qui reſtituturus eſt reo.⁊ ideo habetur perinde,ac ſi reo reſtituere deberet. ¶ †Secundo habes hic q̃d regula,dolo facis,obſtat ei qui reſtituturus eſt alteri ex interuallo. Nam maritus debet reſtituere dotem vxori annua,bima,trima die vel hodie poſt annum C.de rei vxo.act.l.j.§.exactio. Cõtra in l.fi.§.j.ĩ.vt leg.no.ca. Sol.hic maritus habebat dilationẽ miſerationis cauſa,ſicut in tempore ꝙ datur iudicatis Contrarium loquitur quando dies reſpicit ipſam obligationeʒ,que diſtinctio probatur ĩ.de compenſa.l.ſi cum militi.§.j.

3 **His expeditis**, †pro ſummanda materia l.noſtre debetis ſcire ꝙ quãdoqʒ occaſione matrimonij dant dotẽ ipſi ꝯhentes vel contrahere debẽtes,tunc loquiꝝ ſ.l.proxi.⁊ ĩ.l.pxi. Quandoqʒ dat extraneus, ⁊ tunc aut dat ſua ſponte,non iuſſu vel rogatu mulieris,⁊ loqꝝ. l.ſi extrane⁹.ſ.eo.⁊ iſta l.ũ.rñſo. Quandoqʒ dat extraneus iuſſu vel rogatu mulieris,tũc loquiꝝ hec lex i prin.⁊ §.ſi q̃s indebitam.⁊ l.q̃ ſe debere. Et q2 iſte paſſus eſt multũ inuolutus,ideo dic qñ extraneus dedit aut dedit animo donãdi:q2 nõ putabat ſe debitorẽ,⁊ tunc ipſa mulier repetet ſi matrimoniũ nõ eſt contractum,vt hac l.in prin.⁊ repetet dico pecuniã,ſi ſoluit,vt cedatur actio ſi promiſit dũtaxat.l.qui ſe debere.in gl.ſuper ver. actionẽ.ſ.eo.⁊ hoc ſi matrimoniũ nõ eſt ſequutũ,ſʒ ſi matrimoniũ eſt cõtractũ,conuertitur in dotẽ,⁊ hoc nõ eſt dubiũ. Si vero ille qui dedit vel ꝓmiſit,putabatur debitor,⁊ tunc aut erat in veritate,aut non,ſi erat debitor verus,⁊ tunc aut ſoluit tãtũ iuſſu mulieris nulla precedente promiſſione, ⁊ ipſe eſt liberat⁹: l.ſolutã.ĩ.de ſol.⁊ mulier ipſa repetet .l.ſi ꝓcurator.ĩ.ti.ij. Aut promiſit,⁊ poſtea ſoluit,⁊ tũc aut ſoluit nomine mulieris,⁊ idẽ ꝑ eaſdẽ leges. Aut ſoluit ꝓ obligatione ſua,⁊ tũc aut fuit ei mãdatum ſolũ ꝙ ꝓmitteret,nõ ꝙ ſolueret ,⁊ tũc ſi ſoluit añ matrimoniũ ꝯctũ imputet ſibi vt l.ſi mãdauero in prin.ĩ.man.ideo ſibi cõpetit cõdictio mr̃imonio nõ ſequuto , ⁊ ipſe mulieri tenebitur.ar.l.qui ſe debere.in ver.ſi autẽ.ſ.eo.nõ tñ liberaꝝ cedẽdo illã cõdictionẽ ꝓpter ſuam culpã,vt ſ.dixi. Si vero habuit mãdatũ,ꝙ ꝓmitteret ⁊ ſolueret,⁊ tũc ipſi cõpetit cõdictio ñ ſequutis nuptijs ,quã cedẽdo mulieri ab ea liberabiꝝ,vt l.q̃ ſe dr̃e.§. ſi autẽ.ſ.eo. Et predicta vera nuptijs nõ contractis,ſed ſi fuerũt cõtracte,nõ recipit dubiũ,q̃d in dotẽ cõuertunꝝ,vt ĩ.de iure dot.l.promittẽdo.§.ſi a debitore.⁊ §.fi.⁊ l.ſeq.⁊ l.licet.⁊ ꝑ multas leges illi⁹ ti. Scd̃o caſu quãdo in veritate debitor nõ erat, aut ꝓmiſit vel ſoluit ſciẽter,⁊ cõdictio cõpetit mulieri,ſi matrimoniũ nõ ſequiꝝ,⁊ ſibi prodeſt ſi ſequereꝝ l.q̃ ſe debere.ver.ſʒ ſi cum ſciret.ſ.eo. Aut ignorabat, ⁊ tunc aut errabat tali errore,ex quo ſolutũ nõ põt repeti,⁊ idẽ,vt d.l.q̃ ſe debere.ver.Neruа.a cõtrario ſenſu ſm verũ intellectũ. Si vero nõ impediebatur repetitio tali errore,⁊ tũc aut matrimoniũ eſt ſequutum,⁊ durat,⁊ nullo modo poteſt ſe tueri contra virum,cui promiſit, ſed ſibi ſubueniꝝ contra mulierẽ.vt hac l.§.j. Aut matrimoniũ non eſt ſequutũ,⁊ tunc,aut ſoluit tantũ iuſſu mulieris,non precedente ꝓmiſſione,⁊ mulieri competit cõdictio,⁊ ipſe repetit a muliere,ar.l.ſi procurator.ĩ.tit.ij. Aut ꝓmiſit ⁊ ſoluit iuſſu mulieris,⁊ tũc aut ſoluit nomine mulieris,⁊ idem,per eãdẽ l. Aut ſoluit pro obligatione ſua,⁊ tũc ſibi cõpetit cõdictio,vt l.qui ſe debere.verſi.Nerua.ſ.eod. Aut matrimoniũ fuit contractũ,⁊ non durat,⁊ tũc in omnibus caſibus,in quibus dixi eum poſſe repetere matrimonio non contracto,non poterit repetere matrimonio contracto ⁊ diſſoluto,niſi quatenus res,que data eſt,

* ad mulierem reuerti debet,vt hac l.j.in fi.* Iac.Butriga.diſtri

buit hanc materiam ſic. Aut pecunia fuit data per mulierē, aut per extraneum. Si per mulierem, tunc habet locum condictio ob cauſam, niſi matrimonium ſequutum fuerit, vt C. eo. l. j. Aut fuit data per extraneum, ꝛ tunc, aut iſte extraneus eā dedit ſimpliciter, non adiecta cauſa dotis, ꝛ tūc non repetitur ab iſto donante per cōdictionem ob cauſam, licet matrimonium non ſequatur, ſed repetitur a muliere, vt hac l. in princi. ij. reſponſo. ꝛ vide no. tex. l. qui ſe debere. ſ. eo. Aut fuit adiecta cā dotis per donātem, ꝛ tunc ſubdiſtingue: quia aut matrimonium fuit ſubſequutum de iure, ꝛ tunc per donantem repeti non poteſt, niſi expreſſe dictum fuerit per donantem. ſ. eo. l. ſi extraneus. ꝛ hic in ſcdo

* reſpōſo. * Aut non fuit matrimonium ſequutū, ꝛ tūc poteſt repeti per donantem, eſto, qd fuerit dictum, vt ī. de iure dotium. l. ſi ego. in prin. Et eſt ratio, quia cum iſta cauſa ſit multum fauorabilis, preſumitur qd ob iſtam facta fuerit donatio, ꝛ ſic preſumitur eſſe finalis, quia concernit publicam vtilitatem. vt ī. ſolu. matrimo. l. j. de iure dot. l. j. ꝛ ij. Et ideo inducit condictionem ob cauſam. quia cauſa finalis preſumitur. probatur C. eodem. l. cū

* ancillam. *

ADDITIONES.

a ¶ Indebitā. Adde inquantū Alex. in primo not. tenet, ꝙ maritus non teneatur alere vxorē cū dos eſt ſibi ꝓmiſſa, nec tradit per gl. in aut. de non eligē. ſcdo nub. in §. ſi in ver. onera. niſi mulier, que dotē promiſit, daret marito id qd poſſet: qꝛ nō tenetur niſi inquantū facere pōt, per l. ex diuerſo. in prin. ꝛ ibi Bar. ī. ſolu. mat. ꝛ idē dicit in patre mulieris, qꝛ ſi etiā ipſe ꝓmiſiſſet genero, ꝛ dare non poſſet, tū maritus tenetur vxorem alere. Pro quo ad primū Ro. cōſi. ccccxxvij. inci. in ꝓpoſita cōſultatione. dicit ſe nunꝙ inueniſſe gl. que illud dicat, in d. aut. verū gl. que eſt in dicto verbo onera, relata ad tex. nō dicit hoc, ſed dicit, ꝙ ſi ꝓmiſſa fuit dos marito vel a muliere, vel a patre, vel ab extraneo, ꝛ maritus ſuſtinuerit onera matrimonij, mortuuſq; ſit, nulla facta traditione dotis ꝓmiſſe, ꝙ iniquū videtur, ꝙ mulier ante nuptias ſuſcipiat donationē, qꝛ ſatis eſt qd mulieri alimēta ꝓſtiterit, ꝛ ſeruientibꝰ ipſam, Ita mihi videtur, qd dicat gl. ſaluo ſaniori, ꝛc. vñ Ro. d. cōſi. tenet ꝙ ſi dos ſit ꝓmiſſa, ꝛ mulier ſit in ſeruitio viri, vel nō in ſeruitio, culpa tū viri, ꝙ maritus illā alere teneatur, poſſit tū ſi vult illā expellere. ꝛ hec eſt ſnia Spe. in tit. q fil. ſint leg. § j. ver. nūc dicamus de alimētis vxor. Quo vero ad ſcdm dic, ꝙ idē videtur in matre, qꝛ ſi ꝓmitteret dotem pro filia, ipſa non tenetur, niſi inquātū facere poſſet, vt voluit Bald. conſi. cccc. ij. lib. ꝛ inquantū Alex. tranſit cum opi. ꝙ ſtatutum loquens in dote data, habeat locum in promiſſa, cum promittens fuit in mora adde Bal. conſi. cxxxiiij. lib. iiij. idē volentē. ꝛ Paul. de Caſt. conſi. xxiiij. quo vero ad vlti. q. factam per Alex. an maritus debeat lucrari dotē mulieris deſponſate per verba de preſenti, ꝛ non traducte ad domum: adde Bald. conſi. xcviij. v. lib. ꝛ conſi. ccccxxviij. lib. j. ꝛ conſi. cxxxiij. ꝛ cōſil. cclxxvi ij. lib. ꝛ ibi quid ſi ſtetit per mulierem, quo minus duceretur. per Abb. conſilio lxxix. incip. ſtante ſtatuto illud quod alleg. Alexā. vt ipſe dicit, incipit, facti contingentia.

* P. PRATEIVS. ¶ Reſp. In eum tū caſum, in quem non pepigit, mulieri actionem competere reſponſum eſt. l. ſi cum dotem. j. ſolu. matri. ꝛ ibi Bar. in verſi. item quia.

LEX X.

* SI mulier. * Allegatur ſemper iſta lex, qd remittere idem eſt, qd dare. Ex quo cōclude, qd ſicut donatio facta vltra quingentos aureos ſine inſinuatione non valet. l. ſancimus. C. de dona. ita nec remiſſio, cū remittēs videatur donare, vt hic. Pro quo ī. de noua. l. ſi quis delegauerit. in princi. ꝛ l. quinetiam. ſ. de calum. ī. que in frau. cre. l. j. in fin. ꝛ ſequen. ꝛ nota per gloſ. j. ī. de reg. iur. l. ſi quis obligat. Et hoc credo verum, quando debitum erat liquidum. Sed ſi forte erat dubiū per negationē forte debitoris, tunc ſecus eſſet, quia tūc videretur eſſe tranſactio, que ſit per remiſſionem, vt C. de tranſac. l. trāſactionis. Et ꝓpter hoc, quia tranſactio habet locū in re dubia. vt l. ij. ibi timore litis. C. de tranſac. ꝛ l. j. ſ. de tranſac. vnde talis remiſſio habet naturam tranſactionis. Sed tranſactio non requirit inſinuationem, cum non vitietur per immenſitatem, ꝛ ideo deceptus vltra dimidiaꝫ in tranſactione non poteſt eam reſcindere. ī. ad Treb. l. Lucius. §. ſi. ꝛ ibi notatur. Notaui in l. quinetiam. ſ. de calum. Et breui

* ter hoc intendit. * Si cauſa ob quam facta eſt liberatio ſequuta non eſt, repetitur pecunia, ac ſi ſoluta nō fuiſſet. ¶ Op. imo debet agi vt ſe reponat in priſtinā obligationē. l. ſi quis accepto. ſ. eo. Sol. hic erat debitum puruꝫ preſens ꝛ liquidū, ibi ſecus, vt ibi vidiſtis. ¶ Op ꝙ iſta acceptilatio nō valuit, habuit enim in ſe tacitā cōditionē ſi nuptie ſequerētur que ſequute nō ſunt. l. licet. in prin. ī. de iu. dot. Sol. oportet te hic intelligere quod hic fuit actum, vt acceptilatio illā conditionem tacitam non habe ret. Simile habuiſtis no. in l. qui ſe debere. ſ. eo.

LEX XI.

SI heres. Datū nudo miniſtro cā nō ſequ ta cōdicitur. h. d. Vel aliter, D tum executori vltime volūtatis, ſi in cauſam debit non expendit, repetitur. h. d.

LEX XII.

CVm quis. Reuocata donatiōe cauſa mo tis, res condicitur cum ſuis ac ceſſionibus. hoc dicit. Vidiſti in l. qui ſe debere. ſupra eodem.

LEX XIII.

SI Filius. Collatio ob cauſam facta, cauſa non ſequuta repetitur. hoc dicit.

LEX XIIII.

1 ☞ Procuratori falſo in rem ſuā ſolutum quādo repetatur, ꝛ ſic an diſtinctio l. cum quis. §. j. de ſolu. habeat locum in procuratore in rem ſuam. ꝛ nu. 11. 1

2 Procurator in rem ſuam non poteſt reuocari.

3 Soluens ſcienter falſo procuratori non liberatur ...

4 Procuratori reuocato ignorāter, qui ſoluit ſtatim ... ſi recipit bona fide. ꝛ nu. 18.

5 Procurator falſus vel falſus creditor ſcienter recipiens ... bitum quando committat furtum.

6 Procuratori falſo ſoluēs indebitum, quando eſt ꝙ habeat ... dictionem indebiti contra procuratorem, ꝛ quando contra do minum. nu. 8. ꝛ 19.

7 Procurator verus ad recipiendum indebitum dicitur, quando habet ad hoc ſpeciale mandatum.

9 Soluēs debitum falſo procuratori ratihabitione non ſequuta liberatur.

10 Procurator falſus quando committit furtum, tenetur condi ctione furtiua, ꝛ aliis condictionibus.

12 Solutum falſo procuratori transferendo in eum dominiū ... faciat liberari ſoluentem, quando cōdictione ob cauſam, ꝛ ... do condictione ſine cauſa repetatur.

13 Procuratori falſo datū vt nūtio, vt portet ad creditorem, ... preſtet liberationem danti, ꝛ quo remedio ſuccurratur. nu.

15 Procuratori ſimplici ſolutū, qui nunquā habuit mādatū, ... do parat ſoluenti liberationem, vel repetere poſſit ſoluens, quo remedio ſuccurratur. nu. 6.

17 Condictio ob cauſam quādo datur quaſi cauſa nō ſequuta, que ſit iſta cauſa, que non eſt ſequuta, ob quam datur condictio.

SI procuratori. Si procuratori falſo in reꝫ ſuā ſoluatur in debitū ab eo condicitur, niſi domini ratihabitio ſubſequatur. Itē ſi debitor dat alicui vt eū faciat liberari, ab eo repetitur, niſi cauſa ſequatur. Itē id quod debitor tradit alicui vt nūtio, ſi ad creditorē nō portat cōdictione furtiua repetit, ꝛ furti agitur. h. d. ſecūdū gl. Et diuiditur in tres partes. Prio loquit quādo ſoluit ꝓcuratori falſo in rē ſuā. Secūdo quādo datur alicui vt eū a creditore faciat liberari. Tertio qū dat pecunia alicui vt portet ad creditorē. Secūda ibi, ꝙ ... dñs. Tertia ibi vel qd furtū, ꝛ hoc ſecūdū lect. gl. ꝛ omniū doc. Et vt inteligamꝰ iſtā lec. gl. intro gl. ſuper ver. nō intercedit ... ꝛ opp. ꝙ iſta lec. cōtradicat ſibi. Nā in ꝓn. l. innuit cōtra procuratorē dari cōdictionē indebiti, ꝛ ſic ꝓſupponit ratihabitionē ſequutā. Cui cōcordat l. creditoris. C. de cōdi. ide. In medio dicit nō dari condictionē indebiti, ſed ob cauſam. In ſi. dicit ... cōdictionē furtiuā, ꝛ ſic preſupponit ꝙ ille qui dederit ... ſit dominus vt l. j. ſ. de cōdi. fur. ꝛ ſic nō poteſt dari condictio ... debiti, vel ob cauſam, cū nemo cōdicat rē ſuā, ... l. ſi. vſuf. quedā. cau. ꝛ ī. l. pri. in ſi. ꝛ l. ſi ergo in ... ꝛ ſic iſta lex cōtradicit ſibi inuicē in qualibet ſui parte. ... more variata eſt lec. huiꝰ l. vt in diuerſis caſibus loquatur in qua libet ſui parte vt patet ex ſummario ꝛ ex diuiſione, ꝛ ita ceſſat omnis ꝯrietas, vt in gl. quā vide. Iſta lectu. diſplicet mihi ... tū, nā qd principiū intelligat in ꝓcuratore in rē ſuā, nō ... na tūc ratihabitio nil operaret: ſolutū ē em̄ ꝓcuratori ... tē platiōe, ꝛ ipſe ꝓcurator falſus eā pecuniā habet ex errore ſoluētis, nec tenet eā reſtituere dño ratū habēti. l. debitor. in ſi. ... ad Treb. ꝛ qꝛ nō eſt geſtū noīe illius dñi ergo, ꝛc. l. ſi pupilli. §. ſi ego. de neg. geſt. nō em̄ ꝑtinet negotiū ad dñꝫ re vel ipſo geſt. cū ponamus indebitū ſolutū, nec ratihabitione, cū eius nomine nō ſit geſtū, vt dictū eſt. Itē in ſcdo dicto nō placet ꝙ intelliga qū ſolutū eſt hoc pacto vt liberet. nā Iuriſ. vult hic facere differētiā inter hūc caſuꝫ ꝛ ꝓcedentem, qꝛ hic ratihabitio non ...

terueniţ, ſupra vero interuenit vt ex tex. apparet. Nõ aũt vult
facere differẽtiam inter hũc caſum, ⁊ precedentẽ, ſcilicet vtrũ ſit
datũ vt procuratori in rẽ ſuã, vel vt liberet. Itẽ qñ datr̃ procu
ratori, vt eũ faciat liberari transferẽdo in eũ dominiũ, vt gl. in-
telligit, nõ eſt curandũ vtrũ ſit verus procurator vel falſus, nõ
enim ideo tibi do, quia ſis procurator, ſꝫ q2 promittis quod fa-
cies me liberari. Bene tñ poteſt eſſe quod hoc quod puto te ꝓ-
curatorẽ eſſe, eſt quedã cauſa impulſiua quare tibi trado. Cre-
do enim ꝙ facilius facies me liberari, tñ cã finalis eſt ſolũ q2 ꝓ
mittis hoc. ſ. quod liberabor. Sꝫ Iuriſcõ. in tex. ſolũ hoc deno-
tat. ſ. vtrũ ſit falſus procurator vel ver⁹. Itẽ quod tertia pars
loquatur in miniſtro nudo ſeu in nũtio, non placet eadeꝫ ratiõe,
q2 tũc nil ad ꝓpoſitũ vtrũ eſſet ꝓcurator vel nõ, nõ enim ſibi vt
procuratori ſoluiṫ, ſed traditur ei tanquã eſſet nũtius ipſi⁹ de
bitoris vt portet ad creditorẽ. Iuriſcon. autẽ hic põderat vtrũ
eẽt falſus ꝓcurator vel nõ, qꝺ nõ eſt neceſſe. Cõcludo ergo quod
licet illud, quod dicit gl. ſit verũ in ſe, per leges alleg. in gl. tñ hic
itellectus gl. huic legi nõ cõgruit aliquo modo, licet tñ reproba
verim hãc lec. teneamus tñ eaꝫ pro vera, donec recitemus alias
gl. que hãc lec. reſpiciũt. ¶ Opp. ad prin. l. de l. cũ quis. §. j. j. de
ſol. Sol. hec lex loquiṫ in ſui principio qñ fuit ſolutũ indebitũ,
quo caſu nõ habet locũ illa diſtinctio vtrũ falſus procurator ha
buerit mãdatũ nũquã, vel habuerit, ſed fuit reuocatũ, lex cõtra
ria loquiṫ qñ fuit ſolutũ debitũ falſo ꝓcuratori, quo caſu diſtin
guiṫ, aut ſoluẽs fuit ſciẽs, ⁊ nõ liberaṫ a dño, nec repetet, q2 fuit
ſciẽs. Dicit gl. aut ignorabat, ⁊ tũc aut ille ꝓcurator reuocatus
acceperat bona fide, ⁊ ſtatim debitor liberaṫ, aut mala fide, ⁊ tũc
ſecus, vt ibi. Iſta ſunt verba gl. ¶ † Ex qua gl. no. ꝓmo ꝙ diſtin
1 ctio poſita in l. cũ quis. §. j. j. de ſol. habet locũ ẽt in procuratore
in reꝫ ſuã. Nã cũ iſta gl. intelligat ſic hoc principiũ, neceſſe eſt ꝙ
iſta prima gl. poſita ſuper eo intelligaṫ de ꝓcuratore in rẽ ſuã.
Sꝫ dices tu, quomodo põt habere locũ hec diſtinctio in procu
ratore in rẽ ſuã, cũ nunꝗ̃ habuerit mãdatũ, vel ſi habuerit, fuit
reuocatũ. cum † procurator in rẽ ſuã, nõ poſſit reuocari. l. illã. C.
de do. intellige eo mõ quo põt forte vtroqꝫ ꝯſentiẽte. ¶ † Se-
cundo habes ex hac gl. ꝙ qui ſoluit falſo procuratori ſciẽter, nõ
liberaṫ, nec repetit, vt eã no. Iac. de Ra. ꝯtra vt refert Cy. C. de
fur. l. falſus. Nam tũc ſoluẽs ſciẽter, nõ repetit, quãdo nõ põt eẽ
alia preſumptio quã donationis, ſꝫ hic põt eſſe alia ꝑſumptio,
ſcilicet quod portet ad dñm, ergo, ⁊c. l. elegãter. §. q reprobos. j.
de pig. act. ⁊ l. cũ aurũ. j. de ſol. ⁊ iſta fuit opi. gl. i l. diſpẽſatoreꝫ.
de ſol. in ṽ. ſolutionẽ. lꝫ Iac. de Ra. vel Cy. nõ alleget. Ueritas
itq́ꝺ in hac glo. ðr. probaṫ in l. ſi nõ ſortẽ. §. q filio. j. de cõd. inde.
⁊ l. q fundũ. §. ſeru⁹. ver. qꝺ ſi ſcierit. j. ꝑ emptore. ⁊ iſtud tꝫ Dy.
in d. l. diſpẽſatorẽ. reprobata gl. ibi poſita. Nõ obſtãt rationes
Ia. de Ra. quia ille ꝓcederẽt in ſoluẽte ſimpliciter, ſecus ſi ſol-
uit ꝓcuratori, cũ ſciret eũ eſſe falſuꝫ, tũc enim de neceſſitate do-
4 natio preſumiṫ, vt dictis legib⁹. † Tertio habes ex hac gl. ꝙ il-
le q ſoluit procuratori reuocato ignorãter, ſtatim liberaṫ, ſi re-
cepit bona fide. d. l. cũ qs. §. j. Sꝫ hic dubitaṫ an ꝑ talẽ ꝓcuratorẽ
reuocatũ queraṫ dominiũ dño. Gl. in l. acceptã. C. de vſur. dicit
ꝙ nõ. Cõtrariũ tꝫ in d. l. cũ qs. §. j. ⁊ l. ſi qs ſeruo. eo. ti. qꝺ eſt ve-
rũ, cũ eniꝫ fauore liberatiõis lex velit debitorẽ ſoluẽtẽ liberari,
vt l. eius qui. ſ. ſi cert. pet. ꝑ cõſequẽs voluit creditori dñiuꝫ ac
quiri, vt dictis ll. ¶ Uenio ad vlt. gl. ⁊ op. ille, i quẽ trãſferṫ do
miniũ, nõ cõmittit furtũ, q2 furtũ, eſt cõtrectatio rei aliene inui
to dño. j. de fur. l. j. ⁊ j. l. proxi. ſꝫ in talẽ ꝓcuratorẽ eſt trãſlatuꝫ
dñiũ, qꝺ pꝫ, q2 cõdictione ob cauſam teneṫ, vt dictũ eſt, ergo nõ
5 cõmittit furtũ. Hui⁹ timore dixit Mar. * quod hic eſt caſus, in
quo falſus ꝓcurator ⁊ etiã falſus creditor indebitũ ſciẽter reci
piendo cõmittit furtũ, licet in eũ trãſferatur dominiuꝫ. Simile
in l. quoniã. j. de cõdi. fur. Gl. reprehẽdit per rationẽ ꝑdictã, q2
dñs nõ cõtrectat, ſꝫ dicit ꝙ mutat caſum, ⁊ ſic loquitur quando
fuit ſolutũ vt nũcio. Ad l. quoniã. reſpõde vt ibi no. Doc. Ul-
tramon. dicũt, ꝙ Mar. non dixit hoc qꝺ gl. ðr. ſed dixit quod ꝓ-
curator falſus recipiendo, furtũ cõmittit, ⁊ per cõſequẽs tene-
tur furti, ⁊ cõdictione furtiua, ⁊ cõdictione ob cauſam, ⁊ indebi-
ti: quia omnis condictio degenerat contra furem. l. fin. vſufr. quẽ
admo. ca. ⁊ ſi ita intellexit, verum dixit, * ⁊ eſt caſus hic ſecundũ
iſtum intellectũ, ſcilicet, quod non transferatur dominium. vt ſ.
rerum amota. l. ob res. vbi dicitur, quod cõdictio datur pro re-
bus amotis. Nec poteſt intelligi de furtiua: quia illa non datur
contra vxorem, vt l. j. eod. titul. Sed contra iſtuꝫ intellectũ op-
ponitur, quod ſi procurator falſus teneatur condictione indebi
ti, vel ob cauſam, ergo ſoluens deſijt eſſe dominus: quia omnis
condictio abhorret dominium: quia non vult competere illi, qui
habet dominium preter condictionẽ furtiuam. ſ. vſufru. quem
admo. caue. l. fin. Si teneatur furti, ⁊ cõdictiõe furtiua, ergo ſol
uens remãſit dñs. j. de cõd. fur. l. j. atqui iſta ſunt cõtraria, ⁊ im-
poſſibilia, quod aliquis ſit dñs, ⁊ non dñs eiuſdem rei, vt l. j. C. ſi
ſeruus extẽ. ⁊ l. j. de fur. Reſponde, ⁊ dic, quod non ſequitur, qꝺ
ſi procurator teneatur condictione indebiti, vel ob cãm, ergo
ſoluẽs deſijt eſſe dominus. Nec obſtat d. l. ſi. vſufruc. quẽadmo.
caue. quia quando dicitur quod nulla cõdictio daṫ dño, preter
furtiuã, iſtud eſt falſum: q2 imo dño contra furẽ datur omnis
condictio nedũ furtiua, ſed ⁊ quecũqꝫ alia, vt ſ. eſt allegatũ, ⁊ il
la lex hoc probat. Nã indiſtincte dicit, quod poteſt condici res
a fure. ⁊ ideo intellige de omni cõdictione. Secundo opp. quod
cõdictio indebiti, ⁊ furtiua nõ poſſunt cõpetere ſoluẽti, cuius
contrariũ videṫ. l. ſi vẽdidero. §. ſi Titius. j. de fur. vbi dicitur,
quod cõdictio furtiua cõpetit domino contra furẽ. Sꝫ quãdo
dominus habet ratũ, non datur contra dominũ condictio inde
biti. Sed hoc videtur impoſſibile: quia ſi daretur cõdictio fur
tiua ſoluenti, ergo eſſet dominus, vt l. j. j. de cõdict. furtiua. Si
autẽ daretur ſibi cõdictio indebiti cõtra dominũ, qui ratũ ha-
bet, ergo deſinit eſſe dominus: quia cõdictio indebiti non poteſt
dari dño, niſi cõtra furẽ. Sed iſte dominus fur nõ eſt, ergo, ⁊c.
l. ſi. ſ. vſufruc. quemad. caue. Dic cõcedendo, qꝺ cõdictio furtiua
datur ſoluenti. Sed quando concluditur ergo eſt dñs, dico qꝺ
non ſequitur, imo deſinit ſtatim eſſe dñs, qñ dñs, nomine cuius
facta fuit ſolutio, habuit ratã ſolutionẽ, ⁊ nihilominus adhuc
habet condictionem furtiuam: quia cõdictio furtiua datur illi,
qui ab initio fuit dominus, licet deſierit eſſe dominus, dum ta-
mẽ deſinat ſine facto ſuo, vt j. de cõdic. furt. l. ⁊ ideo. ṽ. rñſo. Hic
autẽ deſinit eſſe dominus ſine facto ſuo ſcilicet per ratihabitio
nem illius, cuius nomine fuit facta ſolutio: quare non deſinit ſi
bi competere condictio. j. de aqua pluuia arcẽ. l. quanquã autẽ.
Tertio oppo. ꝙ ratihabitio nõ poſſit tollere actionẽ debitori:
cum talis actio queſita ſibi ſine facto ſuo nõ poſſit ſeparari ab
oſſibus ſuis. j. de pecu. l. quis ergo caſus. iuncta l. id quod no-
ſtrum eſt. de regu. iuris. Item videtur abſurdum, quod actio
queſita ſoluẽti tollatur per ratihabitionẽ, cum ius ſibi ſit queſi
tum. ſ. de pact. l. ſi. ⁊ j. de contra tabu. l. ſi poſt mortẽ. §. fin. Sed
vnde procedit iſta fictio. Dico, qꝺ ratio iſtius fictionis eſt q2
ratihabitio mandato comparatur, ⁊ iuris fictione retro trahi
tur, vt ſ. de iudic. l. licet. ⁊ C. ad Macedo. l. fina. ideo fingitur de
mandato domini exegiſſe pecuniã, ⁊ recepiſſe. Et ideo hoc caſu
dominus per ſuaꝫ ratihabitionẽ videṫ recepiſſe ſolutionem: q2
eandem perſonam repreſentauit, arg. ſ. de religio. l. oſſa. j. de cõ
ſtitu. pecun. l. ⁊ licet. procurator enim in ſolutione recipiendi
* nudus miniſter eſt quia nullũ ius trãſit in euꝫ: * tamẽ ſi gratia
diſputationis volumus ſuſtinere Mart. prout recitaṫ per glo.
poſſumus dicere ꝙ dñium acquiritur traditiõe. l. traditionib⁹.
C. de pac. ⁊ Inſt. de re. di. §. ꝑ traditionẽ. traditio ergo ꝑcedit ac
quiſitionẽ dñij, in illa ergo cõtrectatione quã facit tẽpore tra-
ditionis diciṫ furtũ cõmittere, lꝫ poſtea ſequaṫ acquiſitio dñij,
nõ ergo contrectabat rẽ ſuã, ſꝫ alienã, ⁊ lꝫ dñiũ ꝑdat tradẽs nõ
ꝑdit tñ cõdictionẽ furtiuã. Nã illꝺ dñiũ ꝑdit eo inuito ſeu do
lo aduerſarij. l. ⁊ ideo. j. de cõdi. furt. ⁊ melius in l. ſi ſeruus. in
ꝑn. eo. ti. qꝺ an ſit verũ dicã in l. quoniã. j. de cõdic. furt. Uenio
ad ſecundã gl. ⁊ op. in prin. innuit a cõtrario ſenſu qꝺ ſi dñs ra-
tũ nõ habet, ipſe procurator tenetur cõdictiõe indebiti. Cõtra,
in ſecundo reſponſo huius legis, vbi ðr dari ob cauſam. Sol. in
tellige hic hoc principiũ in ꝓcuratore in rẽ ſuã Sic intelligiṫ. j.
6 de cõdi. inde. l. ſi ꝓcurator. §. Celſus. vide gl. q̃ vult † qꝺ cõtra
ꝓcuratorẽ i rẽ ſuã tãtũ deṫ cõdictio indebiti. Uides etiã ꝙ gl.
hic intelligit. §. Celſus. in procuratore in rẽ ſuã. Certe gl. intelli
git ibi in ſimplici ꝓcuratore, ⁊ videṫ tenere ꝙ cõtra eũ detur cõ
dictio indebiti. Odof. videṫ tenere hic quod contra procura-
torem falſum detur condictio indebiti quãdo ſolutum eſt inde
bitum, vt l. creditoris. C. de condic. indeb. ſecus quando ſolutũ
eſt debitum, quia tũc datur cõdictio ob cauſam, ita ðr ipſe, ⁊ nil
aliud alleg. nec reſpondet ad iſtum tex. ṽ. reſpõſo. vbi videtur
expreſſe dici quod ſiue ſit ſolutũ indebitum, ſiue debitum, non
habet locum condictio indebiti ſed ob cauſam. Ego iſtam opin.
puto veram, quia quando procuratori falſo ſoluitur indebi-
tum, ab eo repetitur condictione indebiti ratihabitione non ſe
cuta. Caſus eſt in l. cum indebitũ. §. i. j. de cõdict. indeb. ⁊ l. ſi vẽ
didero. §. fina. j. de furt. Ad iſtam l. reſpondeo quod debet ali-
ter legi quam legatur per glo. vt tota loquatur in eo qui ſoluit
alicui, vt procuratori non habenti mandatum ſeu poteſtatẽ re
cipiendi ſolutionem, nõ dico in rem ſuam, ſed in ſimplici procu-
ratore. Et ſecundum iſtã lecturã hec lex diuiditur in quatuor
partes. Primo quãdo falſo procuratori ſolutũ eſt indebitum
ratihabitione ſecuta. Secũdo qñ ſolutũ eſt debitũ vel indebitũ
ratihabitiõe nõ ſecuta. Tertio rñdet tacite obiectiõi. Quarto
conſulit ſoluẽti per alia remedia. Secũda ibi, ꝙ ſi domin⁹. Ter
tia ibi, nõ enim. Quarta ibi, vel qꝺ furtũ. ⁊ ſecũdũ hãc lec. bre-
uiter h. d. Si procuratori falſo indebitũ ſoluaṫ, ⁊ dñs ratũ ha
beat, repetitur a dño, ſed ſi ratũ nõ habet, repetitur a procura

toꝛe per cõdictionem indebiti, ſi indebitum eſt ſolutũ, ſed ſi de
bitũ, quaſi cauſa non ſequuta repetit̃. Et ſi procuratoꝛ habeat
malã fidẽ ſibi lucrandi, agetur furti, ⁊ alijs condictionibus. h. d.
a Ad euidẽtiã[a] premitte, quod ille qui ſoluit vero ꝓcuratoꝛi de
bitum, ſtatim liberatur, vt l. vero procuratoꝛi. ĩ. de ſol. ⁊ ille, qui
ſoluit vero procuratoꝛi indebitũ, ſtatim habet cõdictionem in
7 debiti contra dominũ. † Eſt autẽ verus procuratoꝛ ad recipiẽ
dum indebitum ſi hoc ſibi ſpecialiter eſt mãdatũ, alias ſecus. l.
ſi procuratoꝛ. ĩ. tit. ij. Hoc premiſſo in pꝛima ⁊ ſecũda parte hu
ius legis caſus eſt clarus, ſequitur ver. nõ em̃. in quo ſic foꝛma
caſum. Vos dicitis domine Iuriſconſulte, quod quãdo ſolutũ
eſt debitũ falſo procuratoꝛi, repetitur per cõdictionẽ indebiti:
quero quomodo põt hoc fieri, quod debitũ repetat̃ tãquã inde
bitũ, in veritate enim debitũ eſt nec poteſt dici ꝙ reſpectu pro
curatoꝛis erat indebitũ. Non enim fuit ſibi ſolutũ tãquã inde
bitũ, ſed ſibi ſolutũ fuit tanq̃ debitũ alteri, cui vere debebat̃:
Ad hoc rñdet Iuriſcõſultus, quod hoc caſu quãdo vere debi
tũ eſt ſolutũ, nõ repetitur tanq̃ indebitũ condictione indebiti,
ſed cõdictione ob cãm, fuit enim ſolutũ tanq̃ vere debitũ, ſcili
cet vt liberetur iſta ſolutione, que res non eſt ſequuta ratiha
bitione non intercedẽte. h. d. ⁊ ſic iſte ver. nõ refertur niſi ad il
lum caſum, in quo debitũ eſt ſolutũ falſo ꝓcuratoꝛi. ¶ Seqtur
verſi. vel qđ furtum. in quo ſic foꝛma caſum. Vidi quod contra
procuratoꝛẽ falſum ſuccurritur cõdictione indebiti, vel ob cau
ſam, an habeat debitoꝛ alia remedia contra ipſum: Reſpondet
Iuriſconſultus qđ ſic. Si enim procuratoꝛ falſus recipiẽs ha
buit malũ animũ lucrãdi ſibi, ⁊ ſic cõmiſit furtum, tenetur non
ſolũ actione furti, ſed etiam cõdictione furtiua, ⁊ omnibꝰ alijs
codictionibus predictis. h. d. vide literã. Et ſcđm hãc lect. not.
8 tria. Pꝛimo † qđ qñ indebitũ ſoluitur falſo procuratoꝛi ſi do
minus habet ratum, cõdicitur a domino, alias cõdicitur a pro
9 curatoꝛe condictione indebiti. ¶ † Scđo not. ꝙ quãdo falſo ꝓ
curatoꝛi ſoluitur debitum, ratihabitione nõ ſequuta liberatur
10 ideo repetitur cõdictione ob cauſam, non indebiti. ¶ † Tertio
not. quod quãdo falſus procuratoꝛ committit furtum tenetur
condictione furtiua, ⁊ omnibus alijs condictionibus, vt ſ. dixi.
Ex his que dicta ſunt, ceſſant omnia contraria.

Reſtat vt per modum ſumme tradamus materiã huiꝰ legis difficilẽ ⁊ intricatã, quã recito per qua
tuoꝛ queſtiones pꝛincipales. Pꝛimo qñ ſoluitur falſo procu
ratoꝛi in rem ſuã. Scđo qñ ſoluitur falſo ꝓcuratoꝛi transferẽ
do in eum dominiũ, hoc acto, qđ debitoꝛẽ faciat liberari. Ter
tio, qñ falſo procuratoꝛi ſoluitur vt nũtio. vt ad dominum poꝛ
tet. Quarto ⁊ vltimo qñ falſo procuratoꝛi ſoluitur vt ꝓcura
toꝛi vero non dico transferẽdo dominiũ, vel non, nec hoc acto
vt liberetur vel nõ, ſed ſimpliciter vt ꝓcuratoꝛi ſoluatur, q ve
re eſt caſus l. noſtre. Et in qualibet harũ queſtionũ eſt vidẽdũ
an ſoluẽs liberetur. Itẽ an trãſferatur dominium in accipien
tem. Et de remedijs que cõpetunt cõtra falſum procuratoꝛẽ, ⁊
11 quedã alia que videbitis. ¶ † Pꝛimo ergo quero qñ ſoluitur
falſo procuratoꝛi in rem ſuã, quo caſu dic. Aut ſoluitur a ſcien
te, ⁊ non repetitur, vt ĩ. tit. ij. l. j. ⁊ hoc dixi ſuper pꝛima gl. Aut
ſoluitur ab ignoꝛãte ⁊ tũc aut ſoluitur indebitũ omnino ⁊ hic
non eſt querendũ an ſoluẽs liberetur, ⁊ tũc repetitur cõdictio
ne indebiti ab ipſo ꝓcuratoꝛe, vt hic in pꝛin. ſm lec. gl. ⁊ l. credi
toꝛis. C. de cõdi. inde. Itẽ ſi erat debitum aliquo iure, ſed foꝛte
obſtabat exceptio, vel erat tale debitum, qđ ſolutum poterat re
b peti eadẽ rõne ſi vero[b] erat tale indebitũ qđ ſolutũ repeti non
poterat, tũc videtur velle gl. ꝙ ratihabitio hic aliquid opere
tur, ⁊ trahat negotiũ ad dñm, vt hic, in pꝛin. ſm lecturam gloſ.
quo caſu ratihabitione ſequuta videtur qđ dñs a tali procura
toꝛe repeteret: qđ poſſet ꝓcedere ſi dicamus eſſe ſolutum cõtẽ
platione directe actionis que apud dñm erat, ſecus in contem
platione vtilis. d. l. debitoꝛ. in fi. ad Treb. quo caſu licet ab ipſo
dño ſolutum repeti non poſſit tñ ab ipſo procuratoꝛe repeti
tur, qm̃ eius reſpectu omnino eſt indebitum, vt hic in pꝛinc. fa
c cit l. ꝓcuratoꝛ ad exhibendũ. §. j. ĩ. rẽ ra. ha. Si vero ſolutũ[c] eſt
debitum, tunc diſtingue per omnia, pꝛout ĩ. dicam in ſimplici
procuratoꝛe, eo ſaluo qđ quando ratihabitio non ſequitur ab
ipſo qui putabatur ꝓcuratoꝛ in rem ſuã, repetitur cõdictione
indebiti, nã fuit ſolutũ tanq̃ ſibi debitũ, ⁊ in veritate non eſt. vt
hic in pꝛin. ſm lect. gl. ⁊ d. l. creditoꝛis. ⁊ videtur expꝛeſſum in l.
cum fundus. §. ſeruũ tuũ impꝛudens. ſ. ſi cer. pe. ⁊ l. ſi vꝛbana. §.
ſed ⁊ ſi vecturas. ĩ. ti. ij. In iſtũ autẽ falſum procuratoꝛẽ trans
fertur dominium vel non. eo modo quo dicemus in falſo credi
toꝛe, in l. quoniam. ĩ. de condi. fur. ⁊ hoc de pꝛimo.

12 Secundo † pꝛincipaliter quero qñ ſoluitur alicui falſo procuratoꝛi transferẽdo in eũ domi
nium hoc acto qđ faciet liberari ſoluẽtem, quo caſu an transfe
ratur dominiũ in procuratoꝛẽ non eſt querendũ, qꝛ pꝛeſuppo
nitur in themate queſtionis. Itẽ an liberetur ſtatim ſoluẽs nõ
eſt querẽdum qꝛ pꝛeſupponitur, ꝙ nõ eſt datũ vt ſit liber ſtatim
ea ſolutione facta ſed vt liberetur in futurũ. Iſto caſu, vt puto
nõ eſt curandũ vtrum ſequatur ratihabitio domini vel nõ, nõ
enim factũ eſt nomine domini, ſed inter me ⁊ illũ, quẽ putabã
procuratoꝛẽ, fuit celebꝛatus contractus innominatꝰ, do vt fa
cias me liberari, ſed ſolũ eſt querendũ liberatione non ſequuta
qualiter ſubuenitur ꝯtra procuratoꝛẽ. Reſpõdeo, ſi quidẽ ſolu
tũ eſt debitũ habet locũ condictio ob cauſam, quaſi cauſa nõ ſe
ſequuta vt hic. ⁊ hoc ſcđm lec. glo. ⁊ ĩ. de fur. l. falſus. §. j. Si vero
ſolutũ eſt indebitũ, non habet locum cõdictio ob cauſam, ſed cõ
dictio ſine cauſa, fuit enim datũ ob cauſam illam. ſ. vt facias me
liberari ab ea obligatione, que nõ erat, ergo ⁊c. vt l. j. ĩ. de condi.
ſine cau. Sed ſi quid dedi vt facias me liberari ab aliqua actio
ne vel obligatione non efficaci, cogitabis, ⁊ hoc de ſecundo.

13 Tertio pꝛincipaliter queritur † quãdo alicui falſo ꝓcu
ratoꝛi dedit vt nũtio vl̃ miniſtro vt poꝛtaret ad
creditoꝛẽ, hic eſt aduertendũ, aut enim dedi tanquam nuntio
mei ſoluẽtis. ⁊ conſtat ꝙ in eũ non trãſfero dominiũ. d. l. falſus.
d §. j. Itẽ cõſtat[d] ꝙ nõ liberoꝛ ſoluendo ſibi quia nullum mandatum
habet a creditoꝛe, vt ĩ. de ſol. l. qui hominẽ. §. ſi nullo. poteſt eſ
ſe ꝙ ſi illa res data perdatur, ex illa perditione debitoꝛ libere
tur, ſi erat debitoꝛ ſpeciei, ⁊ nõ poſſit ſibi culpa imputari ar
e gentũ.[e] ĩ. cõmodati. ¶ † Sed ſi queritur qualiter ſubueniatur
14 tur ſi rẽ datã nõ tradat creditoꝛi. Rñ. ſi quidẽ illud quod
ditum, pertinebat ad creditoꝛẽ, vt res depoſita vel commodata
creditoꝛi cõpetit actio furti. l. falſus. C. de fur. ⁊ ibi not. Si ve
ro pertinebat ad debitoꝛẽ, debitoꝛi cõpetit actio furti, ⁊ condi
ctio furtiua. Creditoꝛi vero cõpetit contra ipſum accipientem
actio neg. ge. C. de fur. l. ſi is cui. cũ gl. ⁊ C. de neg. geſt. l. ſi pupil
f li. §. ij. Si vero ſoluitur tanq̃ nuntio cõmiſſo[f] a creditoꝛe, tũc
dic vt ĩ. dicemus in procuratoꝛe falſo. ⁊ hoc de tertio.

15 Quarto † pꝛincipaliter quero qñ ſoluitur alicui vt ꝓ
curatoꝛi ſimplici, ⁊ iſtud habemus examina
re per quatuoꝛ qõnes. Aut enim ſoluitur procuratoꝛi ſimplici
qui nunq̃ habuit mãdatum, ⁊ tunc aut ſoluitur debitũ aut in
debitum. Itẽ quãdoq; ſoluitur procuratoꝛi falſo, qui alias ha
buit mãdatũ, ſed fuit reuocatũ, ⁊ tũc aut ſoluitur debitum aut
indebitũ. ¶ Pꝛimo caſu quero qñ procuratoꝛi, qui nunq̃ ha
buit mãdatũ, ſoluitur debitũ, ⁊ tũc aut ſoluitur ſciẽter, ⁊ nõ li
beratur, nec repetit, vt hic in ij. gl. ⁊ l. ſi nõ foꝛtẽ. §. qui filio. ſ. de
cõdi. inde. ⁊ ſ. dixi. Aut ſoluitur ignoꝛãter[g] ⁊ tũc etiã non libe
ratur. l. qui hominẽ. §. ſi nullo. ĩ. de ſol. Puto tñ, ꝙ ſi ſoluẽs ha
buit iuſtã cãm credẽdi ipſum eſſe ꝓcuratoꝛem, qđ liberabitur
cedẽdo creditoꝛi actionẽ, quã hꝫ cõtra iſtũ falſum procuratoꝛẽ.
Caſus eſt in l. cum fundus §. ſeruum tuum impꝛudẽs. in fi. ſ. ſi
cer. pet. licet Cy. dubitãdo videatur tenere cõtrariũ. C. de fur.
l. falſus. in pꝛin. iij. q. Sed ſi queratur an in talẽ procuratoꝛem
ſit trãſlatum dñium, certũ eſt qđ non. vt l. ſi ego. ſ. de neg. geſt.
non enim hic agebat tradẽs vt procuratoꝛi quereretur, ſed vt
dño ꝑ ipſum procuratoꝛẽ. l. vero ꝓcuratoꝛi. ĩ. de ſol. ⁊ l. q mihi
16 donatum. ĩ. de dona. † Si queratur qualiter ſubueniatur con
tra iſtũ falſum procuratoꝛem, rñdeo, ſi quidẽ accepit malo ani
mo, tenetur furti cõdictione furtiua, ⁊ cõdictione ob cauſam, vt
hac l. ſed ſi nõ habuit malũ animũ, tũc ſolũ tenetur condictione
ob cauſam, vt hac l. verſi. non enim. ⁊ verſi. qđ ſi dñs. Sed dice
tu, qñ cõpetit condictio ob cauſam, cum dominiũ nõ ſit tranſ
latum, in eum ⁊ nemo condicit rem ſuã, vt ſ. dixi: Reſpondeo
opꝫ intelligere eo caſu, quo non fuit furtũ cõmiſſum, qꝛ ſolutio
fuit reconciliata cõſumptione, qđ pꝛodeſt ad cõdictionẽ ob cau
ſam, ſicut ad certi condictionẽ, ⁊ ad cõdict. indebi. vt not. ſ. d. l.
17 iij. §. ſubtilius. in ij. gl. ¶ † Itẽ queritur qñ datur condictio ob
cauſam quaſi cauſa non ſequuta, que eſt iſta cauſa que non ſe
quuta ob quã datur cõdictio: tex. hic videtur dicere ratihabi
tio. Tu dic qñq; ego ſolui tibi ſimpliciter credens procura
toꝛem, ⁊ per hõc me liberatũ incontinẽti, nec aliquid petij
vltra, ⁊ datur mihi cõdictio indebiti, vt dictũ eſt. Aut pe
tij, ⁊ tunc dꝛ cauſa ceſſare eo ipſo ꝙ nõ ſequitur liberatio. Sed
ſi foꝛte licet crederẽ me liberatum dixi tibi, facias ꝙ ego habeã
literas ratihabitionis, tũc diceretur ceſſare cauſa, ſi ratihabi
tio non ſequeretur. Iſtã diſtinctionẽ ponit tex. in l. ſi quis cer
tẽti. in pꝛin. ĩ. de ſol. omnia tñ dicta remedia tollũtur contra
ctũ falſum procuratoꝛẽ, ratihabitione ſequuta, per d. l. ſi quis
18 ferẽti. facit hec l. in pꝛin. ⁊ l. vero ꝓcuratoꝛi. ĩ. de ſol. ¶ † Scđo
quero, qñ falſo procuratoꝛi, qui nunq̃ habuit mãdatum, ſolui
tur indebitum, iſto caſu cõſtat, ꝙ in eũ non transfertur domi
d. l. ſi ego. de nego. geſt. quod patet, quia contrectando furtũ
facit, vt hic in fi. Item non eſt querendum de liberatione, cum
non ſit debitum, ſed querẽdum eſt de remedijs contra procura
toꝛem, ⁊ ſi quidem ratihabitio nõ ſequitur, falſus procura
tenet

tenetur cōdictione indebi.l.ſi procurator.ſ.de condi.inde.⁊ hac
l.in prin.⁊ l.cū indebitū.§.i.ſ.ti.ij.⁊ l.ſi vēdidero.in fi.ſ. de fur.
Tenetur etiā furti ⁊ cōdictione[b] furtiua,ſi habuerit animū in
tercipiēdi,vt hic,i fi.⁊ d.l.ſi vēdidero.⁊ l.falſus.C.de fur. tamē
ratihabitione ſequuta tenetur dominus condictiōe indebiti, vt
hac l.in prin.⁊ d.l.ſi vēdidero.in fi.⁊ meli⁹ in §.ſi Titius. nō ta
men tollitur condictione furtiua,que nata erat debitori cōtra
procuratorem.d.l.ſi vēdidero.§.ſi Titius.quod qualiter pce-
dat,dic vt ibi.⁊ hoc quādo tali falſo pcuratori ſolutū eſt igno
ranter,ſed ſi ſciēter ſolutū eſſet tūc ſi quidem ego ſciui euz fal-
ſum procuratorē,videor ſibi donare,vt ſ.dixi. Si vero crede-
bam ipſum eſſe verū procuratorem,ſed ſcienter ſolui indebitū,
tunc videor donare domino,tamen cōtra ipſum falſum procu-
ratorem cōpetunt mihi omnia predicta remedia,que tamē tol-
luntur ratihabitione ſequuta.l.ſi tibi dederim.ſ.de don.⁊ hec de
ſecūdo. ¶ †Tertio quero quādo falſo procuratori,q ſemel ha
buit mādatum,⁊ fuit reuocatum,ſoluitur indebitum? Reſpon.
per omnia idem quod in falſo procuratore,qui nūquam habuit
mandatum,vt no. hic in j.gl. ¶ Quarto quero quādo falſo pro
curatori,qui habuit mādatum,⁊ fuit reuocatum ſoluitur debi
tum? Reſpō.d.l.cum quis.§.j.de ſol.⁊ hic no.in j.gl. Sed dubita
tur cum in multis caſibus.ſ.ſit dictum,aut ſequuta eſt ratiha-
bitio,aut nō. ¶ Quero,quid habet facere ſoluens,ſi dubitat an
dominus ratum habeat vel non? Dic vt l.ſi indebitū.ſ.rem rat.
hab. ¶ Ultimo ex predictis apparet quod nō eſt queſtio,vtrū
in dubio ſoluens videatur transferre dominium,vel non quan-
do ſoluit procuratori ſimplici quia nō videtur transferre,vt d.
l.ſi ego.ſ.de neg.geſt. Nec obſt.l.dotis fructus.§.ſi,cuz ſeq.ſ.de
iure dot.⁊ l.j.ſ.pro dote.quia ibi precedebat titulus habilis ad
tranſlationem dominij in accipientem,hic vero non precedebat
titulus. Aut ſoluitur vt procuratori in rem ſuā,tūc dic vt ſ.tit.
j.l.quoniā.⁊ ſ.dixi. ¶ Ultimo no.ſi dubitatur an ſoluit,vt pro
curatori in rem ſuam vel ſimplici,an vt nuntio, an transferendo
dominium faciat liberari,hoc perpendi debet ex qualitate ver-
borum precedentiuz,⁊ ſequentium,⁊ eorum que geſta ſunt,vt in
†c.inſpicimus.extra de reg.iu.li.vj.* Uide de falſo procuratore
ſoluēdo,quis effectus ſequatur. Sz quis effectus ſequatur ſol
uendo vero procuratori? Dic,quod.ſi ſoluitur ſibi debitum,cō
tingit liberatio.ſ.de ſol.l.vero procuratori. Et eſt verus procu
rator,ſi habet ad hoc ſpeciale mandatum,vt ibi,vel generale ad
omnia.ſ.de ſolutio.l.qui hominē.§.ſi Titium.iuncta gl.in verb.
vero procuratori. Si autem ad agendum eſſet cōſtitutus,tunc nō
poſſet ei ſolui,vt l.hoc iure vtimur.de ſolu.⁊ de pac.l.ſed ſi tan-
tū. Si vero eſt ſolutū indebitū, tūc aut habebat pcurator ad
hoc ſpeciale mandatū,⁊ tunc datur condictio indebiti cōtra do
minum,vt de cōdi.indebi.l.ſi procurator. Si vero non habebat
mandatum ſpeciale ad hoc,ſed generale ad omnia, tunc hoc ſibi
mandatum non videtur in iſto generali mandato. Ideo datur
condictio cōtra procuratorem.d.l.ſi procurator.§.Celſus.arg.
ſ.que in fraudem credi.l.ſi pater. Et hoc no.propter inqueſtas,
contra quem debeant fieri,an contra dominum,vel contra pro-
†curatorem. Circa quod,vide quod ſcripſi in l.j.ſ.de cond.inde.*

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Ad euidētiā, No.ex iſtis verbis Bar.quod ad hoc
vt quis dicatur verus pcurator ad recipiēdū indebitū,requi-
rit quod ſuper hoc habeat ſpeciale mādatū. Unde habes infer
re,q ſi pcurator generaliter ꝯſtitutus intercederet in caſibus,
in quibus ſpeciale mādatū requiritur,de qbus multi caſus cō
numerantur in gl.c.qui ad agendum.de procur.in vj.quod dice-
retur falſus procurator,quod voluit clare Bal.in c.nonnulli.in
j.no.de reſcr.⁊ in c.ex parte decani.e.tit. De multis modis,per
quos quis dicatur falſus pcurator,vide gl.in d.ca. ex parte de
cani.Bal.in l.falſus.C.de fur.⁊ l.licet.⁊ ibi Mod.C.de procur.

b ¶ Si vero. No.quod ſolutū falſo procuratori in rem poteſt ra
tificari per dominū,ſi ſolutū eſt cōtemplatione directarū actio-
nū,que ſunt penes ipſum dominū,⁊ hoc modo poteſt ſaluari gl.
quā reprehendit Bar.ſ.in j.co. Secus vero,ſi ſoluitur cōtem
platione vtiliū que ſunt penes ipſuz procuratorē,⁊ vltra dicta
per Alex.hic,adde Bal.tenentē cōtra Bar.hic,in j.col.⁊ dicētē
nō eſſe diſtinguendum,quia in aliquo caſu iſtorū nil poteſt ope
rari ratihabitio,vt hic p eū. Ita ſentit Ro.in gl.in verſi.inter-
cedēte.⁊ quod idē ſit quādo ſoluitur nomine directarū,vt eſt qū
ſoluitur cōtēplatione vtiliū,probatur ſic:nam vbi ſoluitur con
templatione directarū,nō eſt dubiū quod vtilitas remanet pe
nes procuratorē,per l.j.C.de act.⁊ obl.⁊ ſic nomē nudū,dūtaxat
remanet penes dominū ſine aliqua vtilitate,ſed tunc ſuccedit re
gula,quod qui habet nomē nudū tantū,non poteſt ratificare in
preiudiciū habētis vtilitatē,vt ea in ſe vertatur.gl.⁊ ibi Bal.l.
ſi.C.de iu.dot.nil enim pdeſt nudū nomē,ſi alteri vtilitas que-
ratur.l.mulier.ſ.de do.inter vir.⁊ vxo.⁊ not.l.legato.§.ſi de cer
to.ſ.de leg.j.vnde cogita bene ſuper verbo Bar.

c ¶ Solutum. Uide Alex.circa hoc,⁊ Mode.hic.

d ¶ Item conſtat. Aduerte tamen ſuper hoc quod quoties pe-
cunia eſſet data ad numerum,quod trāſferretur dominium in
nuntium.gl.in l.eius qui in prouincia.in verſi.quas vero.⁊ ibi
Bar.ff.ſi cer.pet.⁊ facit bene tex.l.in naue Saupheli.ſ. loca.

e ¶ Ut l.argentum. Not.limitationem ad l.argētum.quod pro
cedat tantum in debitore ſpeciei,aut quantitatis. Hāc limita-
tionem ponit Ang.in l.ſi finita.§.ſi iā ruerint.ſ.de dam.infe.⁊
ibi Imo.⁊ Pau.de Caſt.in d.l.argentū.⁊ probatur,quia ſi eſſet
debitor generis,nō liberaretur ,cum genus perire non poſſit.
l.incendium.C.ſi cer.pet.iſtud ſing.no. Iaſ.in l.j.in vlt.col.ſ.de
eo,per quem fa.erit.

f ¶ Miſſo. Adde,quod ſi creditor ſcribat debitori hoc modo,el
tempo del pagamento,⁊ mandāte lo con voſtra ſalute ⁊ mia,⁊
debitor dedit pecuniam homini fide digno,qui aufugit,vel cre
ditori nō detulit,an debitor ſit liberatus,⁊ quo remedio ſibi cō
ſulatur? vide Bal.conſi.cccxxij.lib.j.

g ¶ Ignoranter. Adde vt per Bal.conſi.xiiij.cum ſeq.iij.lib.vbi
ponit de quodam filiofa.qui liberauerat debitorē paternū,aſſe
rendo ſe habere madatū, deinde illd nomen debitoris ceſſerat,
etiam aſſerendo habere ad id mandatum,vide etiam Ioā. An.
in addit.ad Spe.in ti.de ſolu.in rub.vbi ponit etiā q.de eo qui
ſuaſione falſa procuratoris oſtendentis mandatum falſum ſol
uit,⁊ pcurator falſus amiſit pecuniā,cuius periculo perierit.

h ¶ Condictione. Adde quod etiam tenetur crimine falſi, ſi per
dolum ſolutionem recepit.l.ſi autem.§.item ſciēdum.de nego.
geſt.per Bar.⁊ Pau.de Caſt.hic in addi.

LEX XV.

1 ☞ Furtum non eſt crimen publicum.
2 Prefectus vigilum habet iuriſdictionem in viles perſonas.
3 Perempta re quando agi poſſit ad eſtimationem.
4 Lucrari rem videtur voluiſſe quādo ſuā volūtatez impleuit.
5 Perempta re agitur ad ipſam rem.
6 Liber homo nō poteſt ſe dare in queſtionē vel torturā alicui.
7 Permittere quis non poteſt alicui vt eum percutiat,vel ab eo
cruciетur.
8 Confeſſio extorta a ſeruo cum tortura indicijs legitimis prece-
dentibus,facit fidem contra dominum.

CUm ſeruus. Rēs ob cauſam data,cauſa
nō ſequuta ēt ſi deſierit ex
tare,cōdicitur,qd ſi nō eſt trāſlatū dominiū ad exhi-
bendum,⁊ furti,ſeu condictione furtiua agitur.h.d.
Diuiditur. Primo ponit vnū dictū. Secundo ponit aliud, qd
videtur cōtrariū primo. Tertio reducit ad cōcordiam adden-
do aliqua. Quarto addidit quedā ad predicta. Scda ibi,labeo.
Tertia ibi,ſed proculus. Quarta ibi,ſed ſi tuus. ¶ Opp.ſ.de
a offi.pfec.vig.l.iij.§.j.dicit Hugo.qd hic ſuſpēdit eum iniuſte.[a]
1 Azo dicit qd imo iuſte,† qꝛ furtū nō eſt publicū crimē. Gul.de
b Cu.idē alia rōne,vcz qꝛ hic ſuſpēdit ſeruū,qui eſt vilis[b] perſo
2 na,†⁊ in viles perſonas prefectus vigilū hz iuriſdictionem et
poteſtatem.l.contraria.facit l.interdum.§.qui furem.ſ.de fur.
3 ¶ †Scdo opponitur ⁊ videtur qd re perempta debeat agi ad
eſtimationē,vt l.in re furtiua.ſ.de condictione fur.not.per gl.
ſ.eo.l.ſi pecuniam.§.j.iſte paſſus eſt difficilis multū. Finaliter
ego teneo in obligatione rem dari vel reddi debere agi ad ipſaz
rem,vt hic,⁊ l.ſi ſeruū.§.ſi.de ver.obl.⁊ l.promiſſor.ſ.de conſti.
pecu.fiet tamen executio in eſtimatione, ⁊ etiam condēnatio po
terit fieri in eſtimatione.l. Iulianus.ſ.de cōfeſ.⁊ l.ſi.que ſenten.
* ſine appel.reſcin.⁊ ibi plene no.* Nota iſta propter cōcluſionē
libelli:peto quēdam equum pili albi,⁊c.qui cōmuni eſtimatione
valet decē florenos,ſaluo iure pluri,⁊c. Quare peto dictū reū
ſentētialiter cōdemnari ad dādum ⁊ reddēdum dictum equuz,
ſi extat.alias peto eum cōdemnari ad dandum ⁊ ſoluendum di-
ctam eſtimationē dicti equi,vcz decez florenos ꝓdicto actori,⁊c.
Idē,cum cōcluditur ad reſtituendum, peto a Titio vnū equū
pili albi,quē ſibi cōmodaui ad certū vſum, qui vſus iam eſt fini
tus,qui quidē equus valet viginti florenos ſaluo iure pluri,
⁊c. Quare peto reum cōdēnari ad reddendū,⁊ reſtituēdum di
ctū equū,ſi extat:alias,peto eū cōdēnari ad dandū ⁊ ſoluēdum
eſtimationē dicti equi:vcz dictos xx.florenos. Et ideo dum pe
tis ipſam rem,vt ſcias an extet,vel non,ad hoc vt poſſis pete-
re eſtimationē debes in fine libelli facere vnū interrogatorium
petens dictū reum interrogari an habeat facultatē reſtituen-
* di dictū equum.* Sed in obligatione rem reſtitui,poteſt agi
⁊ peti ipſa res ⁊ peti eſtimatio.ſ.de condictione furtiua.l.in re
furtiua.⁊ l.j.C.eodem titu.⁊ l.ſi ſeruus.§.bone.dixi pleniſſime
in l.ſtipulationes non diuiduntur.infra de verborum oblig. in
vltimis opp.in vj.queſtione. ¶ Opp.de l.ſi dominus. infra de
preſcrip.verb. Sol.ibi ſeruus fuit datus eſtimatus. ¶ Oppo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ad finem,quia in furto requiritur quod quis contrectet animo lucrandi.l.i.ſ.de fur.ſed hic nõ habuit animũ lucrãdi ergo,⁊c.
4 Sol.optime gl.⁊ no.†quod ſatis videtur lucrari,cum volunta
5 tem ſuã impleuerit de eo quod placet:⁊ eſt no. ¶† No.qđ re.
6 perẽpta agitur ad ipſam rẽ dixi in l.vinũ.ſ.ſi cert pet.¶†Que ro circa principium legis,vtrum ſit licitũ libero homini dare ſe alicui in queſtionẽ vel ad torturã? Bl.in d.l.interdũ.ſ.qui furem.de fur.dicit quod ſic.Cõtrariũ ibi dixi,nam liber homo nõ eſt dominus membrorũ ſuorũ.l.liber homo.ad l.Aquiliã.Itẽ tortura eſt meri imperij.l.defenſores.C.de defenſo.ciuit.⁊ i auth.de teſti.ſ.j.⁊ no.in l.imperiũ.ſ.de iuriſd.om.iud.ergo pa cto priuatorũ nõ poteſt concedi,vt C.de iuriſd.om.iud.l.priua
7 torum.†nec enim poteſt qs permittere alicui quod eum percu tiat,vel qđ corpus eius cruciet:vt l.j.ſ.vſq; adeo.de iniurijs. ¶Secũdo quero ſi eſt verũ id qđ prefectus vigilũ iuſte fecit: ergo ſeruus fuit in facinore deprehenſus,ergo iſte non tenet? Reſpõdeo,dico ꝙ fecit iuſte,hoc eſt,iuriſdictionẽ habuit iudi candi de hoc crimine,nõ tamẽ cõtra iſtũ habuit legitimas pro bationes.Vel aliter,⁊ verius,hic fuit datus vt per accipientẽ haberetur queſtio,vnde eoipſo quod per eũ eſt repert⁹ in faci
8 nore,ceſſat cauſa,ob quã datus eſt.Fateor tamẽ†ꝙ cõfeſſio extorta a ſeruo precedentibus legitimis indicijs,faciat etiã fidẽ contra dominum.l.cum probatio.ſ.de probat.

ADDITIONES.

a ¶Iniuſte.Adde quod Pau.de Caſt.ex eo quod glo.appellat ſententiã latã a iudice incompetẽti,iniuſtã eſſe,notandũ quod ſi quis vellet dicere ſniam nullã,iniuſtã,nõ inepte ageret,alle. gl.ſing.in auth.de here.⁊ fal.in ſ.exheredatos.in ver.iniuſte.⁊ gl.in l.j.ſ.de teſta.Alex.vero pro hoc alle.tex.⁊ ibi Bal.in l.ſcire oportet.ſ.ſi.in verſi.iuſte.de excu.tuto.
b ¶Vilis.Adde ſecundũ Bulg.⁊ Alex.quod non poterat hic ſeruus puniri pena capitali,p l.j.C.de off.prefe.vig.ſed debuit remitti ad prefectum vrbis,ſi pena capitali dignus erat.

LEX XVI.

1 ☞ Pecuniam quando ex parte dantis,⁊ ex parte dantis ſpeciem venit dari,nõ eſt emptio,ſed cõtractus innominatus,habet locum condictio ob cauſam.
2 Verbum dari,quando intelligatur proprie,⁊ ſecũdum naturã contractus.
3 Clauſula,dedit,vendidit ⁊ tradidit,quando cõſtituat vẽditionem,⁊ quando contractum innominatum.
4 In contractu innominato non cauetur de euictione.
5 Condictio ob cauſam quod non habeat locum in contractibus nominatis.⁊ nu.13.⁊ an ex penitentia.⁊ nu.15.
6 Donatio an fuerit olim ⁊ hodie contractus nominatus vel innominatus.
7 Penitentie in donatione non eſt locus.
8 Aliud donatio,aliud pactum de donando.
9 Condictio ob cauſam,non habet locũ in cõtractu donationis, ⁊ deratione.nu.10.
11 Nominatis in cõtractibus vbi ex pacto informatur actio ex eo contractu,poteſt agi condictione ob cauſam.
12 Condictio ob cauſam quando nõ habet locum in contractibus innominatis.
14 Quando eſt permiſtus contractus innominatus ⁊ nominat⁹, an habet locum condictio ob cauſam.
1 DEdi. Iſta lex eſt valde no.⁊ h.d.† Quando ex pte dãtis pecuniã,⁊ ex parte dãtis ſpeciẽ venit dari,non eſt emptio nec venditio,ſ; cõtractus innominatus,ideo habebit locũ cõdictio ob cauſam. h.d.Bl.diuidit.Primo ponit dictum.Secũdo tres rationes. Secunda ibi,⁊ ideo.Tu dic,qđ nõ ſunt rationes,imo ſunt illa
a tiones ex dicto.¶Oppo.ᵃ videt quod iſte ſit contractus emptionis ⁊ vẽditionis,vt l.naturalis.ſ.j.ſ.de pſcr.ver.Sol.hic fuit data pecunia vt ſpecies,ibi fuit numerata.Iſtđ eſt diuina re i ſe,tamẽ verũ eſt.Vel dic ꝙ hic,fuit actũ vt Stichũ dares, hoc eſt accipientis faceres:qđ non eſt de natura emptionis ⁊ vẽ ditionis.l.ex empto.in prin.ſ.de act.emp.Ex hoc ſequit qđ eſt cõtractus innominatus do vt des.Iſtud colligit hic in ver.finge.ſed in l.cõtraria fuit dictũ,do pecuniã vt accipiã ſpeciẽ.verbũ em̃ accipio,nõ includit de neceſſitate trãſlationẽ dñij,vt ibi
b patet.Contra hoc opp.ᵇ extra de l.ſi ſtipulatus.de vſu.Sol.ibi
2 †verbũ dari,fuit appoſitũ iuxta cõtractũ emp.⁊ vẽd.ideo itelligit improprie ſecũdũ naturã cõtractus.Simile in l.j.in prin.
3 ſ.depo.†⁊ ideo inſtrã q̃ fiũt tota die que dicũt,ᶜ vẽdidit ⁊ tra
c didit,non conſtituũt cõtractũ innominatũ ppter verbũ dedit, imo verbũ dedit,intelligit improprie ppter verbũ vẽdidit,cui adijcitur.S; ſi diceret,dedit,⁊ tradidit,nõ adiecto vẽdidit,tũc eſſet cõtract⁹ innominat⁹,vt hic:ſed ſi diceret tm̃,tradidit pro certa quãtitate pecunie,intelligeret vẽditio.l.naturalis.ſ.j.ſ.de preſcr.verb.que tene mẽti.Scđo opp.ad ver.⁊ ideo.de d.l.naturalis.ſ.ſed ſi ſtichũ.Sol.vt in gl.⁊ bene dic vt ibi.¶Venio ad
4 fi.l.⁊ oppo.⁊ videt ꝙ poſſit agi vt caueatur de euictione,vt l. ſ.de euic.Sol.ibi†in cõtractu emptiõis ⁊ vẽditionis,hic in cõtractu innominato.iſta eſt vera.Alij,vt Io.dicũt qđ hic exigit ſatiſdatio,ſed in cõtractu vẽditionis ſufficit nuda pmiſſio.Iſtud nõ videt verũ,per l.ſciẽdũ.ſ.de euict.⁊ ideo tene primã.Opp.⁊ videt ꝙ cõdictio ob cãz locũ nõ habeat,vt l.ea cõdictione.C.de rei vendi.⁊ l.in ciuile.C.de rei vendica.Solu.dicit gl.illud verum
5 †in cõtractibus nominatis,in quib⁹ ceſſat cõdictio ob cãm,hoc in innominatis,⁊ ppter hoc fuit facta hec lex,vt oſtẽderet ꝙ
* habeat locũ cõdictio ob cauſam in contractibus nominatis quia in contractibus nominatis non agitur ad reſoluendum contractum,ſed ad intereſſe,niſi ex pacto iuxta contractum appoſito reſultaret contractus innominatus.Nam tunc agitur condictione ob cauſaz.Sic intelligitur C.de pac.inter empto.
* ⁊ vẽdito.l.cum te fundum.ſ.de actio.emp.⁊ vẽd.l.ex empto. ſed in innominatis,idem in l.j.in fine.ſ.de rerum permutatio. ¶Contra hoc opp.gl.donatio eſt hodie cõtractus nominat⁹, quod patet qr conſenſu cõtrahitur,vt l.ſi quis argẽtũ.C.de donatione.ergo eſt nominatus,vt probatur in l.j.ſ.de re...ſ; in donatione eſt loc⁹ cõdictioni ob cauſam.vt l.j.C.de dona.que ſub modo.⁊ C.eo l.ea lege.⁊ de donat.l.cũ res.ergo fallit gl.fallit in cõtractu donationis,qui eſt hodie cõtractus nominatus,ſed olim erat innominatus.Pro declarando ...
6 bemus videre vtrũ hoc ſit verũ,†ꝙ donatioᵈ fuerit olim contra
d ctus innominatus,⁊ hodie nominatus,quod tenet gl.hic ... pacta.ſ.de cõtrah.empt.⁊ C.eo.l.ij.Ia.But.dicebat ꝙ etiã hodie eſt innominatus.licet enim hodie cõtrahatur cõſenſu,nõ ſequitur,ergo eſt nominatus,quia multi cõtractus ſũt,qui conſenſu cõtrahuntur,⁊ ſunt innominati.Et ſepe etiã quidã cõtractus,qui cõtrahũtur re,innominati dicũtur,vt l.iuris gẽtiũ. in prin.de pac.Pro Iac.facit qr etiã hodie ex cõtractu donatiõis nõ oritur actio,ſed propter pactũ ſeu cõtractũ datur cõdictio ex lege,vt d.l.ſi quis argentũ.Sed de natura cõtractuũ nominatorũ eſt quod eo ipſo quod ſubſunt,actionẽ producãt.d.l.iuris gentium.in princi.ergo,⁊c.Alij dicunt ꝙ olim ⁊ hodie fuit contractus nominatus,quia ita elegãs nomen eſt donatio,ſicut locatio,⁊ venditio,⁊ ſimi.Cum igitur habeat ſpeciale nomen ergo erat,⁊ eſt cõtractus nominat⁹,vt no.de re.permu.in rub.Iſtã partẽ ego teneo,⁊ probo,quod in cõtractib⁹ innominatis locus eſt penitẽtie ex parte implentis.l.ſi pecuniaz.ſ.e.
7 Sed in donatione non eſt locus penitẽtie.l.Ariſto.ſ.de dona. ergo nõ erat,nec eſt innominatus.⁊ ſic allego pro caſu l.Ariſto. ſ.de dona.Nõ obſt.ꝙ olim nõ cõtrahebat cõſenſu,qr etiã ſtipulatio olim nõ cõtrahebatur cõſenſu,⁊ tñ eſt contractus nominatus.l.j.in fi.de pac.⁊ etiã alij cõtractus nominati,q cõtrahunt re,nõ celebrãtur cõſenſu ſolo.d.l.iuriſgentiũ.i prin.Nõ obſtat
8 †ꝙ ex iſto cõtractu nõ oriat actio,quia debes ſcire ꝙ aliđ eſt donatio,aliđ eſt pactũ de donãdo,ſicut aliud eſt vẽditio,aliud eſt pactũ de vẽdẽdo.Donatio em̃ eo ipſo ꝙ eſt perfecta,eſt idez de iure antiquo ⁊ de iure nouo.In pacto vero nudo de donãdo eſt hodie immutatũ per d.l.ſi qs argẽtũ,⁊ de illo nõ querim⁹ hic. S; hoc premiſſo,dicit gl.quod fallit in cõtractu donationis,in quo h; locũ cõdictio ob cauſaz,licet ſit cõtract⁹ innominatus.
9 Eſt ne iſtđ verũ? Rñ.†ꝙ in cõtractu donationis condictio ob cãm bene habet locũ,ſi cauſa,ob quaz datur,nõ eſt ſequuta,vt C.e.l.ea lege.⁊ de dona.l.cũ res ⁊ C.de dona.que ſub mo.l.j.⁊ ibi no.ſ.de dona.l.j.ſed ex penitentia nõ habet locũ,cõdictio ob cãm ad reuocandũ id in quo eſt donatio,vt l.Ariſto.ſ.de dona.poteſt tamẽ bene penitere ne fiat illud quod fuit actum in donatione quãdo fuit appoſitũ tantum cõmodũ penitentis.d.l.Ariſto.
10 ſtatiz dicã in alijs cõtractibus nominatis.† Secũdo habemus videre que ſit ratio ſpecialitatis in donatione? Reſpondeo in alijs cõtractib⁹ nominatis ex pacto incõtinẽti appoſito,vt aliquid detur vel fiat informatur actio deſcendens ex contractu l.tenetur.ſ.j.ſ.de act.empt.⁊ i l.in bone fidei.C.de pac.⁊ l.iuris gentiũ.ſ.j.de pactis.ideo cum ad hoc cõpetat actio ex cõtractu nominato,nõ habet locũ cõdictio ob cauſam,ſed agitur actione ex eo cõtractu,ſed in donatione hoc nõ eſt.Exemplum,dono tibi librũ vt ſoluas creditorib⁹ meis,donatio ſit pro te,⁊ ad tuum commodum nõ poterit informari vt pariat actionẽ mihi,vt habuiſti not.in l.lecta.ſupra ſi cer.pet.⁊ C.de pac.l.petẽs.⁊ l.iuris gẽtiũ.ſ.quinimo.⁊ ibi glo.ff.de pact.⁊ ſi cũ actione ex eo contractu nõ poſſit agi,habet locũ cõdictio ob cauſam.Eadẽ ratione dico idẽ in alijs cõtractibus nominatis.Pone,promitto tibi per ſtipulationẽ dare centũ,vt vadas pro me Romã.ex hac ſtipulatione nõ poteſt agi actione ex cõtractu,vt vadas pro me Romã,quia fuit interpoſita pro te,non cõtra te,vt nota.in d.l. petens,poterit ergo agi condictione ob cauſam,vel actione preſcript.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

preſcriptis verbis,ſicut in contractibus innominatis,dicam in d.§.quinimo.❡✝Cõtra predicta opp.ꝛ videtur quod etiã in cõtractibus nominatis,vbi ex pacto informatur actio ex eo cõtractu poſſit agi cõdictiõe ob cauſam. l.cũ te.C.de pact.inter emp.ꝛ ven.Sol.dicit gl.ꝛ bene quod ibi illud,quod deuenit in cõtractu,alias in pacto dederat cauſam cõtractui nominato,vt no.in d.l.cũ te.ſecus ſi cauſam nõ dederat,vt d.l.ea cõditiõe.C.de reſcin.vẽ.ꝛ iſta eſt vera ſecũdũ oẽs,licet quidã gloſſatores antiq aliter dixerint,vt no.in l.pacta cõuẽta.ſ.de cõtrah.emp.circa ſi. magne gl.❡Contra pdicta opponitur,ꝛ videtur✝ꝙ etiã in aliquibus cõtractibus innominatis nõ habeat locũ condictio ob cauſam,vt facio vt des,ꝛ facio vt facias:quia facta non poſſunt repeti.l.pen.ſ.de preſcr.ver.Gl.fatetur contrarium,ꝛ ſic habet locũ ſolũ in do vt des,ꝛ in do vt facias,ꝛ in do vt nõ facias,ꝛ in permutatione.Simile habuiſti in l.ſi pecuniam.in princ.ꝫ.eod. ſed hoc non eſt verũ,quia etiam facta quandoqꝫ poſſunt repeti. l.ſi quis accepto.ꝫ.eo.Preterea licet non poſſint repeti,tamen ſunt prodita remedia in locũ cõdictionis ob cauſam.l.cum proponas.C.de dolo.ꝛ hoc etiam tenebat Guliel.de Cug.Reaſſumo ergo predicta breuiter, quandoqꝫ eſt cõtractus innominatus mere ꝛ ſimpliciter,ꝛ tũc habet locũ cõdictio ob cauſam,tam ex penitẽtia quam ex cauſa ceſſante,vt hic,ſi l.ſi pecuniã.in prin.ꝫ.eo.ꝛ l.naturalis.per totũ.ſ.de preſcr.verb.✝Quãdoqꝫ eſt contractus nominatus mere ꝛ ſimpliciter,ꝛ tũc nullo modo eſt locus cõdictioni ob cauſam,nec ex penitẽtia, nec ex cauſa ceſſante, vt hic,ꝛ l.j.ſ.de rerũ permut.ꝛ l.in ciuile.C.de rei vend.ꝛ l.ſicut.

✻.de act.ꝛ oblig.✻Et ex hoc,quod non ſit locus penitentie in contractibus nominatis,ſequitur,ꝙ licet venditor tradiderit rez, tamen nõ poteſt repetere,licet emptor non ſoluat pretiũ, ſecus in contractibus innominatis,vt alle.l.in ciuile.Sed contra hoc videtur ꝙ imo eodez modo poſſit reſcindi venditio,niſi emptor impleat id quod conuenit,ſicut in contractibus innominatis.C.de pact.inter emp.ꝛ ven.l.cum te.Sol.dicunt quidã,aut in contractibus innominatis nõ impletur illud,quod erat faciendũ ex forma contractus,ꝛ tunc non poteſt reſcindi contractus,vt l.alle.Aut nõ adimpletur pactum appoſitũ iuxta contractum,ꝛ tunc aut illud pactum erat cauſa finalis,vt quia alias non erat contracturus,ꝛ tũc reſcinditur contractus,alias non.Sic ſoluit gl.in d.l.cum te fundum.in verbo,conueniat.Sed quare magis reſcinditur contractus,quando nõ adimpletur pactũ appoſitum iuxta vẽditionem,quam ſi non ſoluatur pretiũ,non video,imo magis videtur contrariũ:quia magis eſt cauſa finalis, ſolutio pretij,quã pactũ appoſitũ iuxta eam.Ideo credo aliter dicẽdum:quia aut illud pactuz oppoſitum iuxta venditionem facit eam tranſire in naturam cõtractus innominati,vt quando vendebam tibi Codicẽ,vt tu dares mihi decem,ꝛ Digeſtũ tuũ. vnde in iſto caſu magis habet naturã pronũtiationis,quã venditionis,ideo cenſetur contractus innominatus,vt l.queritur. ſ.de ſta.ho.quia tunc poteſt reſcindi cõtractus,niſi ſeruetur pactum.Sic intellige d.l.cum te.Aut non facit trãſire in naturam cõtractus innominati,quia minus valet quod continetur in pacto,quam cõtineat pretiũ,tunc non reſcinditur cõtractus. Sic intelligo l.ea cõditione.C.de reſcin.vend.✻Quãdoqꝫ✝eſt permiſtus cõtractus nominatus cum innominato.Exemplũ, vendo tibi fundum pro centũ hoc pacto,vt des mihi librũ.Naz hic primo eſt cõtractus nominatus,quia vẽdo,ꝛ eſt miſtus cum contractu innominato,vendo enim vt des.Aliud etiam exempluz, dono vt aliquid facias,vel vt aliquid des,vel ꝓmitto per ſtipulationem vt aliquid des vel facias.In his vides permiſtũ contractum nominatũ cum innominato.Et breuiter vbicunqꝫ contractus nominatus celebratur ob aliquã cauſam extrinſecam extra ſubſtantiã ipſius cõtractus,poteſt dici permiſtus cõtractꝰ nominatus cum innominato.iſto vocabulo vtitur l.Ariſto.ſ.de dona.hoc ergo caſu dicas,Aut illud qđ deuenit in pacto informat actionẽ deſcendentem ex cõtractu nominato aut nõ.Primo caſu,aut illud quod deuenit in facto fuit cauſa finalis, ob quam deuentum eſt ad cõtractum,ꝛ ea ceſſante poteſt agi condictione ob cauſam,vt l.cum te.C.de pact.inter emp.ꝛ vend.Aut nõ fuit cauſa finalis,ꝛ tunc ſecus,vt l.ea.C.de reſcin.ven.Si vero actio non informatur,tũc poteſt agi cõdictione ob cauſam cauſa ceſſante.l.j.C.de dona.que ſub mo.cum ſimi.ꝫ.alleg.ꝛ hoc eſt veruz ꝭ de condictione que oritur ex ceſſione cauſe.Sed ſi queris✝an in contractibus nominatis ſit locus condictioni ob cauſam ex penitẽtia,dicas aut per penitẽtiã qs vellet recedere ab eo qđ venit i ꝯtu nominato,ꝛ nõ põt,d.l.Ariſto.Aut ab eo qđ venit in pacto extrinſeco,ꝛ tũc aut illud pactũ fuit appoſitũ gratia penitẽtis tm̃,ꝛ licet ſibi penitere.Aut gratia ipſius ꝛ alterius,ꝛ nõ licet.l.ij.ꝛ ibi no.ꝛ l.iij.l.queſitũ.ſ.de ſer.expor.l.Ariſto.de don.

ADDITIONES.

a POMA.❡Opp.Vide aliquid per Prepoſitum,c.qui venatoribus.lxxxvj.diſtinc.

b POMA.❡Contra hoc opp.Vide Aret conſi.clxij.

c ❡Dedit.Adde vt per eundẽ Bar.in l.j.C.de rer.ꝑmu.ꝛ in l.ex empto.in prin.ſ.de act.empt.ꝛ in l.ſi ſtipulatus.ſ.de vſur.

d ❡Donatio.Adde vt per Alex.in l.iuriſgentium.in prin.ꝫ.de pact.cui inquantũ tangit poſt Bal.an ſtatutum loquens in vẽditione,habeat locum in permutatione?ꝛ ſe remittit ad Spe.in tit.de empt.ꝛ vend.§.nunc dicendum.el ij.verſi.ſed pone ſtatutum.ꝛ ibi Io.And.adde poſt illos Rom.conſi.cvij.

e IO.FRAN.RV.❡Reaſſumo.Vide clarius hic per Iaſ.circa ſi. qui facit regulam cum ſex fallentijs in iſto articulo.

De condictione ob turpem cauſam. Rub.v.

❡Continua vt in glo.❡Querit glo.circa rub.vtrum hic titulus habeat locuz ob cauſam preteritam vel futuram?dicit gl. ob vtranque.❡Idem not.C.eodem. ſuper rubr.hoc videtur cõtra l.penul.infra cod.vbi ob cauſam turpem preteritam pecunia data repeti non poteſt:ſimile quod met.cau.l.ij.Dicunt doct.quod debet intelligi glo.quod hec condictio reſpicit cauſam futuram vel preteritam,intellige preteritã tempore repetitionis,ſed futuram tempore traditionis,ꝛ ſic non obſtant cõtraria.Sed condictio ob cauſam nunquam habet locum ſi cauſa,ob quã datur,eſt facta ꝛ preterita.Facit lex,ſi plagij.de verbo.oblig.ꝛ quod ibi not.dic vt ibi Bar.

LEX I.

1 ☞Iudici datum vt ferat ſentẽtiã iuſtam pro ſe quando poſſit repeti.

2 Pignora data ob turpem cauſam quando poſſint repeti.

3 Turpitudinem ſuam quis allegare poteſt ad coadiuuandum cauſam ſuam.

OMne. Datum ob cauſam honeſtam nõ repetitur ea ſequuta, ſed datũ ob turpem cauſam,ſi eſt turpitudo ex parte accipientis,repetitur,ſecus ſi eſt turpitudo ex parte dãtis vel vtriuſqꝫ.h.d.vſqꝫ ad l.idem ſi ob ſtuprũ. §.ſi tibi indiciũ.❡Oppo.dicitur hic in l.vt puta.§.ſi.in fine.quod quãdo aliquis dat iudici,verſatur turpitudo ſolũ ex parte recipientis.Cõtra C.de pen.iud.qui male iud. l.j.ꝛ auth.ibi poſita.Huius timore iſte verſi.ſed ꝛ ſi dedi.legitur in glo.duobus modis.ſecundũ primum moduz corrigitur per ſequentem literam,ibi,ſed hic quoqꝫ,ꝛ ſecundum hoc lex cõtraria non obſtat,ſecundũ alium nõ corrigitur:ꝛ iſta eſt vera,quia ſic corrigitur per legem ſeq.que inci.vbi nihil aderet ad precedẽtia.Ex qua lec.✝habes quod aut quis dat iudici vt ferat ſen-

1

2 tentiã pro ſe,iuſtam tamen,ᵃꝛ tunc datũ poteſt repeti per condictionem ob cauſam,licet perdat litẽ principalem,ſed ſi dedit iudici vt daret ſententiam pro eo iniuſtã, tunc perdit litẽ principalem,ꝛ nõ põt repetere qđ dedit vt iudicet.l.vbi proxi.ſeq. hodie vero indiſtincte,ſiue dedit vt iudicet pro eo in bonã cauſam,ſiue in malam,perdit vtrunque.d.l.j.de pen.iudi.qui male

✻ iud.ꝛ in auth.ibi poſita✻.Vide gl.in l.ij.ſ.eo.in verb.ſꝫ ꝛ ſi dedi.in ſi.ibi arg.cõtra Dic qđ voluit allegare c.fin.xvj.q.vj.vbi Epiſcopus propter delictũ nõ perdit litem Eccleſie,ſed ibi eſt ratio,quod delictum perſone non debet redundare in damnum Eccleſie,ſꝫ alias in ꝓprijs bonis punitur, vt ibi patet.Alij habent pro contrario allegatũ c.nõ ſemel.xviij.q.v.vbi Epiſcopꝰ propter viſitationẽ põt aliquid accipere.Sed ibi eſt ratio, conſuetudo,vt ſignũ ſubiectiõis,ꝛ ſuperioritatis,vt ibi patet.ꝛ in

✻ c.ſequẽ.ꝛ dic vt no.per Bernar.in c.dilectus.ſ.extra de ſimo.✻ ❡Querit gl.circa ſi.eiuſdẽ l.quid ſi ob turpem cauſam dedit

2 pignora✝,vtrum poſſit illa repetere.Gl.hic dicit quod ſic indiſtincte,quia pignus non eſt cõtractum,ſed in l.ij.C.eodem.diſtinguit aut quis vult agere rei vendicatione,aut pignoratitia actio.Doc.Vltramõta.ibi dicunt indiſtincte quod neque rei vendicatione,neque pignoratitia poſſit agi,ſi enim agas rei vẽdicatione obijciam de hypotheca,tu replicabis qđ ob turpem cauſam fuit facta,ꝛ ſic non debes audiri allegando turpitudinem tuam.Ego dico qđ poteſt agi pignoratitia ꝛ hipothecaria:

3 nam hoc titulo prohibetur✝quis allegare turpitudinem ſuam principaliter agendo ꝛ fundãdo intentionem ſuaz ex turpitudine illa.Sed quando intentionem ſuaz fundat ex alio,tũc ad iuuandam cauſam ſuam poteſt ſuam turpitudinem allegare.l.alias.ꝫ.de iureiu.ꝛ ibi plene dixi.poterit eniz eſſe quoddã remedium indubitabile,ꝛ erimus extra opinionẽ,ſcilicet vt cõtra accipientẽ quis agat,vt liberetur a principali obligatione facta ob turpẽ cauſaz,qđ poteſt facere,ſiue ex parte promittẽtis,ſiue ex pte recipientis,ſiue ex parte vtriuſqꝫ verſetur turpitudo,vt l.j.C.eo,qua obligatiõe ſublata poterit agi pignora